

POSSESSION
ORDET

SAMTALER

possessionORDET

COPYRIGHT © AVPD 2001-2002*

REDIGERET AF AVPD**

GRAFISK TILRETTELÆGGELSE AVPD & evipub

VERSION dansk

2. digital udgave possbook 1.1dk-d

*Kopiering fra bogen, kun tilladt i samråd med AVPD

**Kapitlet *Hedegaard* er redigeret i samarbejde med Christian Hedegaard

AVPD

Frederiksholms Kanal 28a

DK-1220 København K

avpd@avpd.net

+45 4036 2688

+45 2812 2427

AVPD ØNSKER AT TAKKE FØLGENDE FOR DERES MEDVIRKEN TIL POSSESSIONS REALISERING

Trapholt / David Varming Winsløw / cand. polyt Søren Find Madsen / cand. polyt Esben Larsen, DTU
cand. polyt Jonas K. Bovin, DTU / oversætter Steven Mygin Pedersen / instruktør Per Smedegaard
lydteknikker Ise Klysner / skuespiller Lars Dittmann Mikkelsen / skuespiller Carsten Bjørnlund
skuespiller Lene Tieroth / skuespiller Morten Staugaard / skuespiller Lars Junggren / Lisbet Funch
Ling & Anne-Birthe Døssing / Rasmus Danø / Mikkel Weischedfeldt / David Albertsen / Thomas B. Frandsen
Kristian Rønn / Sebastian Rahbek / Tommy / Katrine Eltang / Martin Madsen / Mikkel Bogh / Jais Christensen
Henrik B. Andersen / Else Marie Bukdahl / Det Kgl. Danske Kunstakademi / Anne Sofie Kirt Strandbygaard

SÆRLIG TAK TIL FØLGENDE FOR AT STILLE DERES KOMPETENCE TILRÅDIGHED FOR POSSESSION

Jan Lindhardt / Mikael Rothstein / Lars Messerschmidt / Thomas Breinholdt / Christian Hedegaard
Mogens P.C. Svendsen / Marianne Agger / Niels Underbjerg

TAK TIL POSSESSION version 2 SPONSORER

egetæpper a/s og DORMA Danmark A/S

TILSKUD ER YDET AF

Center For Dansk Billedkunst [CDB]

INDHOLD

side 6 - 10

FORORD

af AVPD

side 11 - 19

JAN LINDHARDT

Biskop over Roskilde Stift

Optaget 26. juni 2000

side 20 - 38

THOMAS BREINHOLDT

Journalist

tilrettelægger af programrækken »Åndernes Magt«

Optaget 15. januar 2001

side 39 - 58

MIKAEL ROTHSTEIN

Lektor ved institut for Religionshistorie

Københavns Universitet

Optaget 8. november 2001

side 59 - 71

CHRISTIAN HEDEGAARD

Forfatter og leder af

den fælleskirkelige missionsorganisation Evangelist

Optaget 27. september 2000

side 72 - 92

LARS MESSERSCHMIDT

Generalvikar i den Katolske Kirke i Danmark

Optaget 16. januar 2001

AVPD

FORORD

AVPD

POSSESSION

I vinteren 2000 traf vi beslutning om at lade eksorcisme som fascinatorisk motiv være udgangspunkt for et kunstprojekt.

Projektet blev senere betitlet *POSSESSION* og optræder nu i sin anden udgave under titlen *TRANSFORMER - possession version 2*. Projektet manifesterer sig i to hoveddele: bogen *possessionORDET* og installationen *possessionRUMMET*.

Fascination har i vores kunstproduktion været et nøglebegreb, vi til stadighed retter fokus mod, hvilket giver sig til kende i projekterne »Files - fascination, ideologi, ekstremer« (1998), »SecondSighted« (1999) »My Violence Is A Dream« (2000) og senest projektet *POSSESSION version 1* (2001) og *POSSESSION version 2* (2002). Et fælles træk for projekterne er, at vi her beskæftiger os med fascinatoriske fænomener, der placerer sig i grænselandet af den gennemdiagnosticerede og forklarede verden vi tager del i.

Kort beskrevet oplever vi, at de forklaringsmodeller vi pålægges ikke altid danner en afklarethed, hvorfor vi bevæger os ud i periferien og herfra søger at sammenfatte en forklaringsmodel på vores eksistens. Netop dæmonisk besættelse og eksorcisme betragter vi som sådanne perifære størrelser.

En grundlæggende ambition for AVPD er, at vi i vores kunstneriske praksis forsøger at etablere et tværfagligt samarbejde, hvor differentierede videnstilgange/-felter sammentrækkes for derved at forstærke og fortætte de enkelte projekters indhold og form. Således har vi i dette specifikke projekt etableret et arbejdsforum med studerende ved det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet, David Varming Winsløw.

Med eksorcisme som fikspunkt for et kunstprojekt, begav vi os ind på fremmed mark, ind i et felt vi kun havde sporadiske forestillinger om.

Det stod hurtigt klart for os, at ville vi på nært hold af fænomenet, måtte vi foretage et opsøgende feltarbejde i det religiøse, videnskabelige og kunstneriske landskab og her finde ind til en dybere forståelse.

For at opstregre en ramme for undersøgelsen valgte vi at afgrænse det til de kristne trossamfund i Danmark og udelukkende beskæftige os med den personkreds, der måtte findes her som praktiserede, eller på anden vis var i berøring med dæmonisk besættelse/ eksorcisme; den nærværende bog, *possessionORDET* repræsenterer et udpluk af disse samtaler.

Vores projektgruppe har bestået af personer med en almen såvel som en specialiseret tilgang til fænomenet dæmonisk besættelse. Helt unikt i den kontekst er, at samtalerne har formet sig omkring personlige spørgsmål om eksistentielle temaer, såvel som de rejser en specifik og overordnet diskussion af beretningerne om besættelse/ eksorcisme og andre relaterede fænomener.

possessionORDET

Det er vores klare opfattelse, at der foreligger en samling betydningsfulde betragtninger/ syn/ beretninger, der på hver sin dybt personlige måde tegner et billede, ikke blot på eksorcisme som fænomenologisk figur, men også på at vi i vores kulturkreds i stigende grad er begyndt at abonnere på andre virkelighedsopfattelser end den naturvidenskabelige.

Bogen søger en dybere perspektivering af den aktualitet eksorcisme gennem det seneste par år har haft i offentligheden. Fremtrædende er diskussionen af ondebegrebet; transformationen fra det onde til den onde. Virkelighedsopfattelse og det fiktioniserede rum; om forholdet mellem begivenhed og beretning. Religion som realitet eller social konstruktion.

Sammenstillingen af disse fem samtaler og deres indbyrdes differens og mangefacetterede opfattelser i et fastholdt punkt, mener vi, har en betydningsfuld karakter og er et vægtigt indlæg i diskussionen af de grundlæggende værdier i vores protestantiske kultur. *possessionORDET* indgår som et selvstændigt element i *TRANSFORMER - possession version 2*.

possessionRUMMET

I litteraturen og i adskillige film udsættes rummet / hjemmet, ikonet på tryghed, afsondringen fra dét udenfor vi ikke ønsker konfrontation med, for en udefra kommende, penetrerende magt/kraft der belaster og griber ind i rummet. Mennesket overrumples, selvkontrollen udraderes. Den forestilling vi havde om rummet eksisterer ikke mere.

David Lynch opererer på et filmisk plan eksempelvis med en ikke-statisk arkitektur i en hjemlig kontekst, der gradvis transformerer sig og griber ind i personernes karakterer, på et fysisk såvel som psykisk plan. I SciFi-roman "2001: A Space Odyssey" af Athur C. Clark konfronteres astronauten Bowman, i romanens slutning, med et rum, der til forveksling ligner et veludstyret hotelværelse. Men ved nærmere undersøgelse af rummet kan han konstatere at rum og inventar på avanceret vis blot mimer overfladerne; skufferne i reolen kan ikke åbnes, magasinerne på hylden er kun omslag, fødevarerne i køleskabet er altsammen af samme konsistens. Fra at opleve genkendeligheden udsættes han for en sær form for fremmedgørelse overfor det velkendte.

I billedkunsten foretager Bruce Naumann lignende greb i sine installationer når han presser beskueren ind i en snæver korridor, spejler et rum om en horisontal akse og med brug af videoovervågningsudstyr lader beskueren i et realitetsdilemma.

På et parallelt plan kan man betragte subjektet, med sin krop og psyke, som et tilsvarende rum, der kan overrumples, befæstes eller besættes af noget udefra kommende; hvilket er det, mennesker, der er blevet udfriet fra dæmoner, beskriver. Den frie vilje belastes i en sådan grad af en anden magt at subjektet ændrer karakter. Personen kan være både vidende og uvidende herom.

Installationen *possessionRUMMET* angriber det statiske rum og forsøger at skabe et realitetsbrud, der konfronterer et intellektuelt fokuseret subjekt med en fysisk abnormitet.

Gennem en behandling af dette fænomen, optegnes dels et kulturelt og religiøst meningsfelt, dels sættes der spørgsmålstejn ved de religiøse og naturvidenskabelige konventioner, som præger menneskesynet af idag. Dertil hører diskussionen om forholdet mellem det gode og det onde som en konkret magt i menneskers tilværelse, der i dette tilfælde ikke blot er en abstrakt størrelse i et intellektuelt univers, men derimod en fysisk/kropslig manifestation af en transpersonlig magt; spændingsfeltet mellem ord og krop, i rum.

Det er ikke vores mål at sætte de forskellige tilgange; den religiøse/kirkelige, den videnskabelige og den kunstneriske op overfor hinanden, men vi ønsker at sammentrække disse positioneringer for herved at skabe en søjle af betydning, der rækker ud over de normalt adskilte billeder af de centrale livsemner, som springer frem, når man klemmer om det gode og ondes rod.

AVPD | *Aslak Vibæk & Peter Døssing*
København, juni 2002

LINDHARDT

JAN LINDHARDT

Dr. Theol, Biskop over Roskilde Stift

D - David Varming Winsløw

Hvordan skal vi forholde os til de ekscorcismer, som Jesus foretog, og som er med til at understrege hans myndighed, som én der kommer fra Gud - altså én der har guddommelig autoritet. Vi ser også at han, lige efter at han er blevet døbt, bliver kastet ud i ørkenen og bliver der fristet af Djævelen. Vi ser også i trosbekendelsen, da forsager vi Djævelen. I Fadervor beder vi om ikke at blive ledt i fristelse. Hvordan skal vi forstå Djævelen? Som en magt? Min umiddelbare reaktion vil være at afskrive det som et rent psykologisk fænomen. Men det kan man vel ikke, hvis man som troende menneske oplever at blive fristet af Djævelen?

J - Jan Lindhardt

Jeg vil sige, hvis vi begynder med det onde, så er det jo i vores tid almindeligt, at man ikke taler om den onde men det onde. Hitler, var han ond? Taler man om det onde i ret lang tid, så bliver det næsten umuligt at tale om det onde overhovedet, for Hitler var jo ikke ond. Det var hans mor, der opdrog ham på en forkert måde,

og de sociale levevilkår i Wien på det tidspunkt var elendige. Så egentlig ondskab kan man ikke have, når man ikke har den onde. Det øjeblik, hvor man går fra den til det onde, forsvinder det onde mellem hænderne på os. Så er der også en hel dimension væk af vores omverdensforståelse, for så er det onde der ikke længe; og kan man have et samfund og en kultur, hvor det onde ikke er? For hvis det onde ikke er der, er det gode der heller ikke. D.v.s., at det bliver en mærkelig værdiløs tilværelse. Men på den anden side har vi også svært ved i dag at fastholde den onde som en mytologisk figur, en ren figur. Men det er vi jo nødt til alligevel, ikke mindst når vi bevæger os i de religiøse tekster, for der taler man ikke om, men der taler man til. Man beder jo ikke til et gudsbegreb, man beder til en far - Fader vor du som er i himlen. På samme måde så forsøger man ikke det onde, man forsager Djævelen og alle hans gerninger. Man er nødt til, når det virkelig er vigtigt, at gøre det personligt. Men lad mig springe til eksorcisme: I min tidlige uddannelsestid kunne man ikke tale med fuld alvor om eksorcisme heller ikke i teologien. Og det kunne man ikke af to grunde: Den ene er at naturvidenskaben ikke

tillader et sådant begreb. En berømt teolog sagde i halvtredserne: "Man kan ikke både tale i telefon og tro på underen". I det øjeblik man taler i telefon har man accepteret hele den moderne videnskab og teknologi, og så kan man ikke på samme tid have underen eller onde ånder. Det hører hjemme i en anden kasse. Derfor sagde man også, at når Jesus bruger ordet, så er det måske meget smart, at han gør det i sin tid, men det ville være dumt også at gøre det i vor tid, fordi der vil det virke lidt mystisk eller lidt overtroisk. Men på den tid, hvor han brugte det, var det et led i den almindelige videnskabelige måde at betragte verden på. Hvis vi tager opvækkelse af døde, så var det nok usædvanligt, men ikke umuligt. Der var en masse andre dødeopvækkelser. Men selvfølgelig er han en meget karismatisk skikkelse når han gør det. I vore dage derimod vil opvækkelse af de døde være en helt anden. Det vil være et fuldstændigt brud på alt, hvad vi ved om medicin, fysik. D.v.s., at hvis vi accepterer opvækkelse af døde, så ramler hele vores naturvidenskab og også vores medicin. Så kan vi ikke mere komme på sygehus.

A - Aslak Vibæk

Dengang så man på det som et faktum, at tingene hang sådan sammen. Ligesom vi i dag ser det som et faktum, at det ikke kan lade sig gøre. Så kan man vel godt se det fra en relativistisk vinkel og så spørge om den måde, vi ser på tingene i dag, om det egentlig har en større sandhedsværdi end dengang? I vores dage har vi taget naturvidenskab som værende det sande i forhold til f.eks. en religiøs-mytologisk udlægning af tingenes rette sammenhæng.

J Det er også det, jeg vil sige: Den opfattelse gjaldt i min ungdom, men den gælder ikke helt på samme måde nu; der er ikke en tyrkertro på naturvidenskab som der har været. Der er jo opstået et hav af healere - min mor er en af dem. Det er ganske

almindeligt. Der går lige så mange til behandling dér, som ved det officielle behandlingsapparat. Der bruges næsten lige så mange penge på disse behandlingsformer. D.v.s., at vores forståelse af naturvidenskab er blevet meget blødere end den var tidligere - meget blødere; meget mere kan lade sig gøre. Derfor ser vi også religionen i meget mere fremgang nu. Man kan sige, at den kristne religion i dag bare er en af mange religiøse muligheder. Sådan var det også i oldtiden Man kan lettere acceptere den slags ting nu, end man kunne før. Vi er så at sige blevet dygtigere til at være skizofrene; til både at have en naturvidenskabelig side i hovedet og så også have en anden!

D Og rumme det, selvom der umiddelbart vil være en logisk modsætning mellem de to?

J Præcis, det siges at størstedelen af dem, der er under femogtyve år tror at X-files, er virkeligt. Det er jo interessant. Det er jo en gestaltisk vurdering af omvendelsesbegrebet. Ufo'er og nærdødsoplevelser er ikke umuligt, slet ikke; derfor bliver helbredelse og eksorcismer ikke så mærkeligt længere.

P - Peter Døssing

Et andet aspekt af det er, at det lader til, at fiktionen og virkeligheden så at sige er ved at smelte sammen. Det er efterhånden meget svært at finde en konkret virkelighed og kunne sige det her er virkeligt. Hvert subjekt har sin egen realitetsforståelse, sit eget fiktio-nelle rum. Tag f.eks. nyhederne i TV, i og for sig kunne det godt være een stor fiktion. Tænk bare på, hvor mange bearbejdningsled der er i et nyhedsindslag før det trommer frem på skærmen.

J Det er noget utroligt vigtigt du peger på der. Det er også det, vi ser med X-files, at skellet mellem fiktion og fakta ikke er, hvad det har været. Det er ret

fascinerende. Jeg skrev en bog om det for nogen år siden. Det der skel, som kom fra og med renæssancen og længere frem til vores tid, men som ikke var i middelalderen. Hvis I læser et eventyr fra middelalderen, Der var engang tre døtre, så tænker I middelalderen tilhørende, at der var engang. Det er et stykke virkelighed. Det er så det, der er ved at komme tilbage igen. Vores virkelighedsbegreb bliver udviklet til også at omfatte det, der var, tidligere var, fiktion. Der vender vi tilbage til den middelalderlige brug af ordet virkelighed, der nemlig betyder det, der virker. En ting til, som jeg også synes er interessant: Eksorcisme forudsætter jo, at du ikke er noget bestemt, men kan blive noget meget forskelligt. Én, der er besat af en dæmon, han er jo ikke længere sig selv, han er ude af sig selv.

....

D Nemlig, der bliver man også frataget ansvaret, noget meget centralt som mange unge ville stoppe op overfor, fordi det er så vigtigt at påtage sig ansvaret?

J Ja, det er der jo ikke rigtigt nogen tro på mere. Menneskene har jo ikke noget - det gælder filosofi, det gælder psykologi, forhåbentligt også teologi - mennesket har jo ikke noget fast jeg. Det har det, vi kalder flex-jeg, eller et flydende subjekt. Kært barn har mange navne. D.v.s., at I er ikke den samme hele tiden. Man har i dag meget mere sans for, at mennesker skifter karakter, alt efter hvem man er sammen med, hvilken situation man er i, hvem man er under påvirkning af. Alt det skaber jo bedre forståelse for, at man kan blive besat. I det øjeblik man får et jeg, der er meget mere gummiagtigt, så bliver besættelsesmuligheden også meget mere påtrængende. Det er en af forudsætningerne, der skal til, for at acceptere det.

P Men hvad er din udlægning af, at vores jeg-opfattelse er blevet så uholdbar?

J Den vigtigste af alle videnskaber på det samfundsmæssige og humanistiske plan i øjeblikket, det er sociologien. Det er der, alt det nye sker. Den kan ikke operere med et fast jeg, det ligger i sagens natur, at dem, man så at sige interesserer sig for, hvad sker der med dem, når mennesker er sammen? Hvad sker der, når situationen ændrer sig? Det er sociologiens opgave. D.v.s., at vi får et sociologisk jeg. Alle undersøgelser går ud på at vise, hvorledes der er en afhængighed, hvis man gør sådan - også helt ned til reklamen: Hvis I reklamerer på den måde, så bliver folk på den måde - sådan og sådan. Det er jo et flex-jeg, der er påvirkeligt. Hvis ikke man havde et flex-jeg, ville reklamen være spildt.

D Man vælger jo at koble det ene og det andet på sin egen identitet, man er modtagelig for forskellige påvirkninger!

J Netop. Derfor bliver den filosofiske dobbeltstrategi, hvor man nok anerkender, at man er påvirket, men så alligevel indfører et personligt valg, den bliver mere og mere tidslig. Det personlige valg, det er der ikke mange, der tror på mere. Det er som om at have helt styr på sig selv, men det har man jo ikke.

A Det er jo sjovt, for det bryder jo ind i mange retspraksiser her i landet. Der står man jo til ansvar for sine handlinger. Grundlæggende set at man har kontrol med det, man gør.

J Hvis vi går tilbage til det 16.- og 17.-århundrede, var det ligegyldigt, hvilke motiver du havde til at stjæle. Stjal du, fik du hugget hånden af. Motivet var ikke så afgørende. Der er vi ikke kommet tilbage til

nu, men vi har dog noget, der hedder uagtsomt manddrab, og det bliver du straffet for. Du slipper ikke, fordi du ikke havde styr på det. Hvis du er utilregnelig i geringsøjeblikket, så bliver du straffet alligevel, eventuelt ved at blive indlagt til mental behandling.

A Betragter du grundlæggende set besættelse som værende en realitet?

J Det er helt klart. Det kan man se ved at blive forelsket: Man opfører sig, som om man var besat. Man siger: Hallo, hallo, hende, du har fundet, er bare dum, men han hører intet. Kærlighed gør blind, det er jo en banal ting. Andre store begivenheder i ens liv kan momentant eller for steds ændre ens tilværelse.

A Niels Underbjerg har snakket om, og det siger Lars Messerschmidt fra den katolske kirke iøvrigt også, at folk, har henvendt sig til dem og sagt, at de var besatte. Og det refererer jo også til nogle dagligdags ting, man er bundet til at gøre, som man ikke selv er herre over, men som man mener, at der er en anden der styrer. Den frekvens, siger d,e har været stigende igennem de sidste fem-ti år. Det er så måske fordi, at man er begyndt at forklare flere ting ud fra et religiøst perspektiv. Der hvor man før gik til psykolog, forklarer man måske nu med et religiøst fænomen. Hvordan forholder du dig til det? Er det tilfældet, eller er flere folk blevet besatte?

J Eller også er der flere til at snakke med dem, der er blevet besatte. Læger skaber altid patienter, det skal man huske på. Når man lider af paranoia, så vidt jeg forstår er det i høj grad en lægelig baseret sygdom, betyder det, at man får tvangsforestillinger, af at være forfulgt. Her i København, jeg ved ikke om det er rigtigt, men der siger man, at et af kendetegnene ved paranoia er at sidde i en kirke og tro, der sidder én bag

ved. Der kan man se, hvorledes den slags forestillinger tager karakter. I ældre tid var man forfulgt af kræfter, magter, som var personlige. I dag, når man snakket med paranoiapatienter, så er det også således, at de er underlagt stråler eller forskellige andre naturvidenskabelige fænomener. Det er ved at gå tilbage. Igen bliver det beskrevet personligt, men vi har haft en overgang hvor alle disse patienter var nødt til at beskrive det, som om det var naturvidenskabeligt.

D For at få accepteret deres sygdom?

J Ja!

A I forlængelse af det, i og med at man atter er begyndt at snakke om, at man kan være besat, og der er et større fokus på det; er der så folk, der begynder at forklare de samme ting som en besættelse?

J Ja!

P Jeg tænker på, at du indledningsvis talte om, at der efterhånden er lige så mange healere som folkekirkepræster. De personer, der frekventerer sådanne alternativer, kan i så fald vel også betragte folkekirkepræsterne som åndemanere, i en eller anden grad?

J Ja, det kan de i høj grad, og det støder totalt mod den traditionelle rolle som protestantisk præst; fordi i dag er præsten nok lidt klogere end folk er flest, det skulle han gerne være, men han er jo ikke hellig.

D Han har ikke nogen speciel magt.

J Han sidder ikke med nogen mystiske evner. Men det mener folk - forventer folk i stigende grad. Jeg havde en præst for ikke så længe siden. Hun blev ringet op af en landmand, der gerne ville snakke med

hende, og midt i samtalen siger han til hende: Ja, der har jo ikke været meget regn i den senere tid. Nej, siger hun, det har jo ikke. Det er jo ikke så godt, siger han så. Hun vidste ikke, hvad han snakkede om - overhovedet. Det endte så med, at det selvfølgelig var klart, at det var hende, der skulle sørge for regnen - naturligvis. En anden præst fik pludselig besøg. En minibus kører op med et hold unge mennesker, på en sytten-nitten år. De ville godt sige goddag til præsten, og hun kendte flere af dem, og det var meget hyggeligt. Men det viste sig, at det, de egentlig ville, det var jo, at de skulle til en meget vigtig kamp i Sjællandsserien; og der var det jo ret vigtigt at have Guds ord med på vejen. Det er en præsterolle vi ikke helt har vænnet os til endnu.

P Tv-avisen bragte fornylig et indslag om, at folkekirken har intensiveret antallet af sjælesorgskurser for sine præster. Det er jo også et udtryk for stigningen i antallet af folk, der vælger at bruge sognepræsterne som samtalepartnere, hvilket også tiltrækker folk, der tror, de er besatte.

J Det gør de. Og det er faktisk slemt for de præster, vi har, for de har overhovedet ikke tid til det. Det er med nogen bekymring, jeg ser på det, for også mange af de unge præster er meget optaget af det - de skulle være fordoblet - antallet af præster er nitten-hundrede mennesker, og det er ikke steget siden "ruder konges tid", mens antallet af psykologer er steget fra fem hundrede til fire tusinde siden "Skandinavien Star"-tragedien. Det er helt forståeligt, for der er et reelt behov fra folk om at snakke; der er jo bare det ved det, at psykologer kan ikke gøre andet end grundlæggende at spørge: Hvad synes du selv? Men det får man jo ikke en ond ånd ud af, for det er den onde ånd, der svarer.

D Psykologen kan jo ikke tilbyde en tilværelses-tolkning!

J Nej! Nogle forsøger sig, men det falder sjældent heldigt ud.

P Her kommer der så også et sociologisk/socialt aspekt ind i billedet, for det forholder sig måske sådan, at familiestrukturen, i et vist omfang, er blevet brudt, og den samtale, der burde finde sted indenfor den ramme, er der simpelthen ikke!

D Ja, og man kunne tilføje menighedsstrukturen som et socialt sammenhængende element i lokalsamfundet!

J Ofte vil jeg sige, at hvis menighedsstrukturen er til rådighed for den enkelte, så er den nok bedre. For noget af det første, en ond ånd gør - nu taler vi helt naivt og bogstaveligt om den onde ånd - det første den gør, er jo at skære båndene væk til familien. Jo flere bånd, der skæres væk, jo bedre! Ja, ja, det er en spændende tidd vi lever i nu om dage! Det er sådan set et meget godt begreb I har fat på fordi der er så mange tråde, der mødes i det.

A Du bruger udtrykket: den onde ånd eller sindssygen eller vrangforestillingen; de begreber bliver på sæt og vis sidestillet. Du forklarer på den måde også den onde som et psykologisk fænomen. Niels Underbjerg og Lars Messerschmidt, de har oplevet besættelser, og de siger, de kan differentiere en besættelse fra et psykisk traume. De siger også, at de selvfølgelig snakker med vedkommende, der kommer til dem; i nogen tilfælde råder de vedkommende til at kontakte en psykolog i stedet. De oplever så modsat nogle karakteristika, som rent faktisk gør, at de kan påpege, at det er en dæmon, og at det ikke blot er en

mental forvrængning?

J Jeg synes, I skal spørge dem, hvordan de skelner dér. Jeg tror godt, jeg ved, hvordan de gør. Mit bud vil være, at det - bortset fra nogen andre kendetegn som også kan komme på tale - primært er det, at patienten udtrykker sig helt klart i personkategorier. Altså: Der er en anden i mig. D.v.s., der er ikke noget i vejen med mig, men der er én, der bor i mig.

A *Lars Messerschmidt fortalte os, at han havde været til en kongres, hvor de havde diskuteret eksorcisme, og hvor han snakkede med en tysker, der havde foretaget mange eksorcismer gennem mange år. Han fortalte Messerschmidt, at tilsynekomsten af brændemærker og lignende på besatte under eksorcismer var noget der reelt forekom under seancerne som tegn på dæmonen. Man havde en række fortegnelser over eksorcismer, og man var begyndt at kunne genkende nogle mønstre, at dæmonerne havde nogen individuelle kendetegn.*

P *Messerschmidt ytrede ønske om, at man burde etablere et studie i eksorcisme på højde med f.eks. at studere historie på universitetet.*

J Det er der jo både i form af religion og religionshistorie. Men de er jo bekendende ateister, derinde. Mikael Rothstein bekender hele tiden, at han ikke tro på noget. Det er jo et meget dårligt udgangspunkt for at behandle og studere dette emne. Det svarer til at lade en nonne undervise i sex - der går et eller andet skævt. Men det var sådan set dem, der skulle tage emnet op, fordi det jo ikke er et tvær-religiøst fænomen.

A *Tror du, at der kan forekomme den slags mærkelige ting under seancer: De snakker om, at folk bliver kastet rundt i rummet og møblerne flyver?*

J Det tror jeg helt klart. Det meste af de man hører er sikkert vrøvl, men der er tilstrækkeligt bevidnet i litteraturen til at enhver må komme i tvivl. Også et fænomen, der er beslægtet med det: Hvis man mediterer meget over Kristus, kan man få stigmatisering, d.v.s. hans naglehuller træder frem i ens egne hænder.

P *I tilfælde med stigmatisering har jeg læst, at det kun skulle være meget troende personer, det forekommer hos. Personer, der i forvejen har en dybfølt tro på Kristus.*

A *Har du oplevet stigmata?*

J Nej, det har jeg ikke, men jeg har læst om det. Der er ingen tvivl om, at det forekommer. Den hellige Frans havde det, og masser af andre har haft det. Det vil jo heller ikke undre en teolog eller en psykiater, fordi i det helt små kan man f.eks. tænke meget på en tand, og så får man ondt i den.

A *Der er jo alligevel et stykke fra at have ondt et eller andet sted og til at man rent fysisk får nedbrudt sit væv og bløder fra hænder og fødder. Det virker ret underligt?*

J Det er jo kun for os, det gør det, fordi vi har en model, som er meget praktisk i mange henseender; hvor kroppen er en lille maskine - ikke mennesket. Vi har siden Descartes, i det 17.-århundrede, skilt tingene ad, sådan at vi har sjælen ét sted og kroppen et andet sted. Og så kan vi behandle kroppen særskilt. Det er meget praktisk i nogle henseender, men det er jo sindsygt, at vi ofte har troet, at sådan var det.

Fordi, en ting er, at det kan være en håndterlig behandlingssituation, noget andet er, at det er sandheden om, hvad der foregår - og det er det jo ikke.

...

Præster kan og gør noget psykologer ikke gør. Præsten kan lægge hånden på personens hoved eller skulder eller tager dem i hånden. Det er så at sige et udtryk for, at man i kirken ikke rigtig tror på og aldrig har troet på den skarpe adskillelse mellem krop og sjæl. Vi taler jo også om kødets opstandelse; man opstår ikke som ånd, men som legeme. Jeg tror, at noget af det, der gør eksorcismen aktuel, er, at vi nedbryder skellet mellem sjæl og legeme og derved bliver det hele meget mere materiel. Det er meget mere forståelig og acceptabelt, at der sker disse mærkelige ting; det gør der jo faktisk!

A *Det er meget interessant, at vi taler om det nu, vi har ikke oplevet noget og det har du heller ikke.*

J Overhovedet ikke!

A *Det ligger lige et lag nedenunder, men du er ikke i tvivl om, at det forekommer?*

J Det er jeg da ikke. Jeg mener, hvad har vi medierne til? Jeg har mit eget syn - jeg kan se med. Men jeg har også et fjernsyn - jeg kan se længere med.

D *På den måde accepterer vi en masse ting, vi ikke har set konkrete beviser på.*

J Selvfølgelig gør vi det. I skolen, for mange år siden, var der noget, der hed erfaingspædagogik - at eleverne skulle erfare alting selv. Det er jo det rene pjat. De skal lære meget mere, end de kan erfare personligt.

A *Religion og psykologi, er det overlappende størrelser?*

J Ja, helt klar, men vi har en psykologi som jo bevirker at præsten har let ved at have et forspring i øjeblikket. Fordi vi har fået en psykologi som jo er helt forbundet med en naturvidenskabelig opfattelse og det er præsterne også, men ikke nær så meget. Præsterne har jo en hel historie og en hel bibeltekst, som netop fastholder forbindelsen mellem legeme og sjæl. Derfor er vi også lidt friere stillet til at gøre noget andet. Man kan ikke have en psykolog, der lægger hånd på folk. Men det kan præster gøre helt legitimt.

D *Hvis man tager Confesio augustana om syndens årsag, så står der, at det er Djævelen og de ugudeliges vilje, der er årsag til synden. D.v.s., at i alle kristnes liv eksisterer der en magt, der hedder Djævelen, og som har indflydelse på ens handlingstilv. Hvordan skal det forstås?*

J Der blev malet et bispeportræt af mig - det skal der for jeg skal hænge i domkirken sammen med de andre bispeportrætter. Og det der er malet af mig, da står jeg ude gården. Nede i gruset en meter bag mig ligger en lille øgle eller salamander, det lidt svært at se, den er næsten gået i eet med gruset, men folk får altid øje på den og siger: Hvad er det? Det svarer jeg ikke på, men her hos jer, kan jeg godt sige, at det kunne jo godt være et tvetydigt tegn på, at ondskaben altid venter på os. Luther så jo helt bogstaveligt, uden for vinduet, Djævelen sidde i tagrenden. Djævelen gjorde det som djævlene gør, vendte sin bare ende til, og skider på os. Så konkret tænkte man jo, og det har vi nok lidt svært ved.

D Men det er jo ikke de billeder, vi tænker i idag. Vores billede af Djævelen bygger på billeder fra f.eks. fjernsyn og tegneserier, men det er vel ikke det billede, man taler om, når man taler om Djævelen i religiøs forstand - da er det vel mere som en magt?

J Nej, jeg har unger, der er tolv og fjorten år. De sidder og spiller computerspil. De bliver mere og mere religiøse. Der kan man slet ikke tale om det onde, der er det den onde eller de onde, der optræder - også engle i stigende grad. Godt nok en anden slags end vi er vandt til. Det er ikke glansbilledet af engle. Det er engle, der slår en proper næve, og som har alle mulige magier og kræfter til rådighed. Det er et fuldstændigt religiøst univers, som svarer lidt til Starwars-filmene, bare langt mere udbygget. Det er et mytologisk univers. Mine unger færdes fuldstændig i et mytologisk univers. Prøv at gå ned i Fætter BR I får et chok, hvis I tænker på jeres egen barndom, fordi det er helt anderledes. Nu er der fyldt med alskens mytologiske figurer. Legetøjsbutikkerne er et mytologisk rum, der helt klart er i slægt med middelalderens kalkmalerier.

A Det er interessant, at der måske er en tidsmæssig kobling til middelalderen?

J Det er jo derfor, der er den enorme interesse for middelalderen, fordi den er et interessant spejl. Der er selvfølgelig gigantiske forskelle, men der er samtidigt nogle interessante ligheder.

D Jeg vil spørge mere konkret: Du har ikke haft præster, der har haft behov for rådgivning omkring eksorcisme?

J Jo det har jeg, ikke hér som bisp i Roskilde, men jeg har været inde i det, der hvor jeg var præst tidligere. Jeg diskuterede det med sognepræsten. Hun

var ude for, at der kom en hel familie op til hende og sagde, at der var landet en U.F.O. på marken, uden for deres hus. Da diskuterede vi, hvad hun skulle gøre, og vi nåede frem til, at hun skulle gøre det, hun havde gjort.

Hun fandt sit kors frem og gik ud, hvor U.F.O.'en havde været - men den var der ikke mere. Så lyste hun en velsignelse, med korset hævet, og gik hjem igen. Så var det sådan set klar. Men hun gjorde det eneste rigtige, hun satte ikke spørgsmålstegn ved noget som helst, men sagde: Sådan er dét! Sådan skal dét gøres! Hvad hun tror på eller ikke tror på, det er den situation ligegyldig. Noget andet er, at ordene virker jo i kraft af, at de siges. Besværgelserne virker i kraft af at de gøres. Så kan man tænke inde bag ved, hvad man vil - men det er lige meget.

I må ikke være som amerikanerne, der siger: Kun det, der er oplevet, er virkeligt for mig. Man kan sagtens have en meget større virkelighed end den, man lige har mærket på sin egen krop.

Tak for i dag!

BREINHOLDT

THOMAS BREINHOLDT

Journalist, tilrettelægger af programrækken »Åndernes Magt« på TV2-zulu

T - Thomas Breinholdt

Har I snakket med Jan Lindhardt?

A - Aslak Vibæk

Ja!

T Hvad siger han?

A *Han er jo et stort retorisk talent, men vi snakkede omkring Gud og Djævelen. Han mener, at Djævelen er en realitet.*

T Det ville han ikke have sagt for 30 år siden.

P - Peter Døssing

Nej, men det nævner han faktisk også i vores interview med ham, at for 30 år siden, da han gik på teologisk fakultet, herskede der nogle meget mere humanistiske tilgange til religion, end der gør i dag.

T Altså, det Ole Skærbæk står for, det er, at de her ting er en realitet, det er ikke for sjov, de er ikke sådan fritsvævende, mærkelige ting, men de er en realitet, som påvirker vores liv hver dag.

A *Peter har set det I lavede engang for nogle år siden, et indslag med Ole Skærbæk Madsen.*

T Vi lavede næsten 25 min. med ham. Så du det?

P *Ja, Luk op for Lorry. Det var inde fra kirken, Tethlehems Kirken?*

A *Men der var også den artikel i Politiken, hvor du fortalte, at der var sket nogle ting efter det første afsnit, og at det afsnit var noget, der var lavet før de andre.*

T Det blev lavet for to år siden. Helt tilfældigt, netop da jeg var ved at lave "Luk op for Lorry". Og der havde jeg planer om, at jeg gerne ville lave ham præ-

sten - spiritist - han er ikke præst, men han er en spiritualist, kalder han sig: Frank Munkø, som har Danielskirken. Der blev jeg enig med mig selv om, at jeg godt kunne tænke mig at prøve at lave et "Luk op for Lorry" med ham, fordi han var så sær.

A Altså det var efter, du havde lavet det med Ole Skærbæk Madsen?

T Nej det var før. Det var faktisk før. Så jeg snakkede med ham om det, og han var med på det. Han skulle holde det der møde i Danielskirken om tirsdagen, og så tog jeg ned med mit hold for at filme i Danielskirken. Det var meningen at lave sådan en tre minutters introduktion af ham til "Luk op for Lorry". Stilen i "Luk op for Lorry" var at lave en halv times interview, direkte interview, og så var der indspark med små indslag undervejs. For at lave et af de små indslag om, hvordan en spiritualist arbejder, fik jeg den idé, at tage ham med op i Michaels lejlighed, hvor Michael havde sagt, der foregik mærkelige ting. Jeg troede da på, hvad Michael sagde, men jeg var samtidig meget skeptisk overfor det. Jeg syntes, det lød virkelig underligt. Den aften spurgte jeg så Michael, om han havde lyst til at være med på et lille eksperiment. Tare for sjov, sagde jeg. Og det gik ud på, at jeg først ville interviewe ham om, hvad de havde oplevet, ham og Mette, der boede der. Og så ville jeg senere invitere Frank Munkø deroppe uden at fortælle ham noget om, hvem det var, der var der, hvem der boede der, og hvad de havde oplevet. Meget nysgerrighedsagtigt. Og jeg regnede med, at jeg ville komme til at se en mand, der stod og slog ud med armene og kom med fagter og sådan noget. Jeg regnede med at se noget, der kunne klippes ned til tre minutter, og så måtte jeg sidde med et smil på læben og sige: Nå ja, sådan arbejder de. Det var, hvad jeg havde af forventninger, så jeg tog også kun en kameramand med, det var sådan lidt: Lad os lige

tage derud og prøve det for sjov. Og så sker det, der sker.

Vi var Mette, mig, Sebastian, Michael, en fotograf og en lydmand; vi var syv mennesker og Frank Munkø. Ja, så vi var otte i den lejlighed. Jamen, det ender med, at det der glasbord sprænger i rummet, og det ender med at Michael han bliver meget, meget, meget chokeret. Og det gjorde vi andre også.

A Det var lige det der øjeblik, hvor den skulle forlade Michael - klæbeånden?

T Ja, det er hans fortolkning af det. Han siger: Giv et tegn! og så tres sekunder efter, han siger: Giv et tegn, så sprænger bordet. Jeg var i vildt chok over at Michael var så chokeret, at Michael var ufattelig påvirket af det. Han havde nærmest sådan nogle varmevabler i hænderne.

A Det kunne du se bagefter?

T Ja, dem filmede vi ikke, fordi det var så langt ude. Jeg var også så chokeret over det, der var sket, at jeg nærmest ikke kunne hænge sammen journalistmæssigt bagefter.

A Du kunne ikke tænke rationelt?

T Jeg kunne ikke tænke rationelt: hvad har du brug for af billeder, hvad har du brug for her? Den der tænkte mest rationelt, det var kameramanden. Det var ham, der holdt tungen mest lige i munden. Når man ser verden gennem et kamera, så er det lige før, man kan tåle at se alt.

P Så har du et filter.

T Ja – det er lige før man kan tåle at se mennes-

ker, der bliver slået ihjel, sprænger i luften og sådan noget. De kan alligevel gå rundt og fotografere, fordi de er der ikke rigtigt, tror de. Så han gik rundt og fotograferede stadigvæk. Men jeg tænkte ikke på at sige til ham, at han skulle filme Michaels hænder, det havde ellers været en ret god dokumentation.

A *Der var simpelthen blister på?*

T Ja, der var sådan nogle varmevabler, sådan nogle røde prikker, pletter, ophævet i begge hænderne.

A *Han sad og holdt ham i hånden?*

T ...Og samtidig, lige i det øjeblik glasbordet sprænger, så slipper den der varme Michael. Det fortæller han lige med det samme. At varmen er væk og bliver afløst af kulde i hænderne. Og det sker i nøjagtig samme sekund, det der bord sprænger. Så prøvede jeg dagen efter at tage ud i lejligheden, og jeg stod oven på bordet. Jeg fik folk til at sætte sig på bordet, og jeg tog min kameramand derop igen. Det hvilede hele vejen rundt, så bæreevnen på resten af glaspladen var ikke særlig god, efter enden var sprængt væk. Alligevel kunne jeg med mine 70-75 kg stille mig oven på resterne af glaspladen, mens den lå på resterne af bordet, uden at det gik i stykker. Så det var så usandsynligt, at det hele var tilfældigt. Jeg sad også bagefter og kiggede frame på frame på frame på frame igennem, lige da det sprænger, for at finde ud om kameramanden rykker sig? Hvis det f.eks. er at billedet pludselig begynder at løfte sig, så er det fordi, han laver en bevægelse.

A *Men han stod altså, hvor stod han?*

T Han stod og lænede sig op af bordet og kanten af bordet.

P *Men Frank Munkø, hvordan reagerede han?*

T Overhovedet ikke – det var det, der var aller mest skræmmende. Han reagerede overhovedet ikke. Han var fuldstændig upåvirket af, at det glasbord var sprunget. Alle i lokalet fik et totalt chok. Frank Munkø han sad bare, det var han vant til.

P *Men hvad var så hans forklaring på sprængningen?*

T Hans forklaring var, at denne her, som han kaldte en klæbeånd, denne her åndsperson smadrede bordet på vej ud.

A *Det kender man jo også fra de fortællinger, der går på at de kan give tegn, eller kan vise sig fysisk.*

P *Manifestationer?*

T Når man begynder at snakke med de præster som eksorcerer, så sker der mange vilde ting. Niels Underbjerg har måske fortalt jer, hvordan han har oplevet borde flytte sig af sig selv?

A *Ja, han har beskrevet nogle af de tilfælde, men du har også snakket med Niels Underbjerg?*

T Ja ja, han var med i vores liveprogram. Da sad han i 4 min. og fortalte om, hvordan han havde oplevet, at cd'ere blev rykket ud af reolen helt af sig selv, og et bord havde kørt rundet i stuen af sig selv, og at han havde oplevet det hos folk, der følte sig besatte. Frank Munkø han røg en cigar og drak sig en cognac, og det var den aftens arbejde.

A *Another day at the office!*

P *Men det han så havde gjort, var det at sætte den her klæbeånd fri?*

T Ja, det han siger, han gjorde, det var, at han befalede den at forsvinde fra Michael. Hvem der kan fortælle os, hvad sandheden var; - den person tror jeg ikke findes.

A *Havde de set en person ?*

T Ja, de havde. Det var der Michael første gang blev meget chokeret. Den person han havde set, havde Frank Munkø ikke fået nogle oplysninger om, men kunne alligevel beskrive en person, der i hvert fald havde et fælles karakteristika med den person, Michael havde set, nemlig et kæmpestort fuldskæg. Så han står deroppe og siger: Ham, der er her i lejligheden, er ca. 1,90 høj og har et stort fuldskæg – det sagde Frank Munkø. Og det var samme beskrivelse; Michael havde givet, inden han kom. Og så mange mennesker render der altså heller ikke rundt med stort fuldskæg. Så hvis det er gættet, så er det godt gættet.

P *Nu nævner du allerede, inden du lavede det "Åben op for Lorry"-interview med Ole Skærbæk Madsen, at du havde planer om at lave et portræt med Frank Munkø? Er det noget, du har beskæftiget dig med: para-psykologiske, paranormale fænomener?*

T Ja, jeg har altid været fascineret af det, lige siden jeg var lille, og samtidig har jeg været skræmt fra vid og sans over det. Så jeg har haft sådan et blandingforhold til det. På et senere tidspunkt var jeg i gang med at uddanne mig selv som videnskabsmand – og er uddannet indenfor videnskab. Jeg er uddannet som genetiker, plantegenetiker på Landbohøjskolen – så min egen verden det var "Scientific American" og "Nature" og samtlige lærebøger i fysik og kemi. Jeg

var også matematisk-fysisk student i gymnasiet, så jeg havde sådan en stor fascination og interesse af der, hvor fysikken slipper og religionen starter. Altså det der mærkelige mellemland..

A *Hvorfor?*

T Ja, og hvor man siger, vi har faktisk taget nogle gevaldige kvantespring. Hvis man tager slutningen af det 18. århundrede, der kiggede man på hele verden i et meget newton'sk verdensbillede, differential-ligningerne havde man fundet ud af, og pludselig kunne man beskrive naturen her på jorden, meget mere præcist, end man nogensinde havde kunnet før. Og der troede man, man havde fundet en fyldestgørende forklaring på verden. Nu var der ikke ret mange mysterier tilbage. Og så røg vi op i det 19. århundrede, og pludselig dukkede Einstein, Tohr, Schrödinger og alle de her op og udvidede verdensbilledet helt vildt. Da Einstein foreslog den almene og den specifikke relativitetsteori, opløste han pludselig nogle af de sandheder, som vi alle sammen havde taget for fuldstændigt naturgivne, nemlig at tiden var et konstant fænomen.

Hvor er fysikeren så henne i dag her på grænsen til det 21.-århundrede? Jamen, hvad er det så, vi snakker om nu, nu er man jo alvorligt i gang med den nye videnskab, der hedder kvanteteknologien, hvor man beskæftiger sig med en gren af videnskaben, som vitterlig er endnu mere grænseoverskridende end noget, vi nogensinde har hørt om tidligere, og uden at komme for meget i detaljer med det. Hvis I læser Steven Hawkins' bog, som hedder: "En kort historie om tid"/"A brief History of Time", hvor han begynder at fortælle om, hvordan de nyeste fysiske teorier for rumtidsfænomener i universet ser ud, jamen så opererer man faktisk med, at små bidder af universet springer rundt i rum og tid, og man taler om, at helt ned på kvanteplanet findes der ormehuller, som er kanaler ind i fortiden og

ind i fremtiden. Og de er måske en del af naturen, som vi bare overhovedet ikke ser. Jeg tror det gryer lige nu - vi ser en helt ny videnskab, der er på vej frem.

P Er det så en form for nyreligiøs bevægelse?

T Det er slet ikke religion, det er fysik. Det er videnskab. Den del af naturvidenskaben prøver at beskrive nogle fænomener, man overhovedet ikke kan forstå. Ja, altså det største paradoks, der har været i moderne fysik, er jo "Tølgpartikelparadokset". Testår lys af partikler, eller består lys af bølger? Det lader til at begge dele er rigtige! Det lader til at lyset selv tager en beslutning om, hvad det gerne vil.

A Og man ved ikke, hvilke faktorerne der spiller ind?

T Nej, man kan ikke forstå stoffets egentlige bestanddele. Man kan sige det sådan, at der formentlig opereres med flere dimensioner, end dem vi ser i dag. Der er blevet fremsat en teori om, at der findes et uendeligt antal parallelle universer, som interfererer med hinanden. Du kan sige, der opstår pludselig krusninger i de der parallelle universer. Og noget i samme stil, tror jeg, man må tænke sig som forklaring på nogle af de her såkaldte åndelige fænomener. Jeg tror, man må tænke sig, at vores bevidsthed er i stand til at eksistere i en anden dimension end den fysiske, hvor vi sidder og snakker lige her i køkkenet.

A Eller den tredimensional?

T Ja, Einstein lavede fire dimensioner, med "tiden" kom der en fjerde, og guderne må vide hvor mange, der er. Vi kan i hvert fald sige så meget som, at det er yderst sjældent, at vi som mennesker i vores hverdag oplever de her fænomener. Det er yderst sjæl-

dent. De fleste mennesker har måske kun en, to, tre uforklarlige oplevelser i deres liv. Det er ved Gud ikke noget, der sker hver tirsdag eftermiddag på vej ned til Netto. Altså er det en dimension, man må tænke sig, er rimelig velafskærmet fra vores.

A Altså, det er bare et spørgsmål om, at vi endnu ikke er intelligente nok til at afdække det, men det bliver vi hen ad vejen?

T Man kan sige: der hvor videnskab og religion adskiller sig fra hinanden, sådan som jeg ser det. Det er at videnskab er en beskrivelse. Videnskab beskriver, videnskab forklarer ingen ting, videnskaben har aldrig nogensinde sagt; vi kan forklare livet, vi kan forklare tyngdekraften - den beskriver det bare. Dvs. videnskaben er en bedre og bedre og bedre beskrivelse, som gør os bedre og bedre i stand til at forudse, hvad der vil ske, når vi gør et eller andet. Hvorimod religionen er et forsøg på at forklare. Religionen er et forsøg på at sige, der er en årsag. Videnskaben er et forsøg på at beskrive alle virkningerne. Og derfor, så snart man siger ordet religion - det er denne her tro, jeg abonnerer på - så har man låst sig selv meget fast. Hvis det er den kristne tro, man låser sig fast på, så tror man på Tibelen, og så tror man på de fortolkninger, der nu måtte være af Tibelen, og der er mange. Lige så mange som der er kristne sekter. Der er pinsefolk, der er evangelister, der er baptister, der er menonitter, der er Jehovas Vidner, der er Smiths venner. Jeg ved ikke, hvor mange hundreder der er. Katolikkerne f.eks. adskiller sig jo voldsomt fra fra protestanterne og fra frikirkerne ved at sige, de tror på skærsilden. Dvs. de tror på, at når vi dør, så er der en del af vores bevidsthed, som måske lander i en mellemdimension, før vi opnår Guds rige. Og fra denne mellemdimension er vi i stand til at vende tilbage og besøge folk på jorden. Det tror katolikkerne på. De opererer med, at de ånder, som folk

oplever i deres hjem, kan være afdøde faster Gerda eller onkel Villy, som bare ikke har fået fred. Derfor holder katolske præster, det vil I kunne spørge Lars Messerschmidt om, de holder sjælemesser, hvor de med navngivne personer, afdøde personer, tager ud i hjemmene og beder specifikt om, at onkel Villy får fred, fordi de tror på, at det kan være ham, der er der. Hvis du spørger en frikirkepræst om den slags, så vil han sige, at det overhovedet ikke kan lade sig gøre. Han vil sige, at alle åndsfænomener er manifestationer af Djævelen. Og at det er Djævelens værk, og det er Djævelens faldne engle og dæmoner.

A *Og det kan kun være ondt?*

T *Og det kan kun være ondt. Altid ondt! Det vil en frikirkepræst sige. Så selv indenfor sådan et religiøst billede, så er der også 1000 forskellige forklaringer.*

A *Variationer?*

T *Ja.*

P *Så har jeg et spørgsmål omkring de her helt nye teknikker, kvanteteorierne..*

T *Lad mig bare komme med nogle paralleller imellem det, jeg har oplevet i "Åndernes magt", og det, de nyeste ting i fysikken, fortæller om. Der er ingen tvivl om, at der er mange beretninger om, at mennesker har haft varselsdrømme om fremtiden. Igen sker det måske kun 3-4 gange i et menneskes liv, eller i nogle menneskers liv, men der er masser af beretninger om det. Jeg har selv oplevet det. Jeg har selv besluttet at opleve det, at drømme om min egen fremtid. Det gik i opfyldelse, og det blev, som jeg havde drømt det.*

A *Det kan der være nogle forklaringer på, i og*

med at ens hjerne er i stand til at arbejde på nogle andre bevidsthedsniveauer, så man rent kognitivt kan slutte noget om fremtiden ud af nogle oplevelser fra før. Altså jeg har haft nogle oplevelser i dag og den sidste måneds tid, og det gør at jeg er i stand til at få en idé om, hvad der sker i morgen. Det lavede vi et projekt om for et par år siden: "Second Sighted" om synskhed.

P *Det var i '98, tror jeg.*

A *Det var i forbindelse med en kriminalsag i Juelsminde, hvor Peter kommer fra, at en dreng forsvandt. Der var en angiveligt synsk mand, som hedder Tent Poulsen, som ringede til politiet og sagde, at han havde set ham, kom med nogle beskrivelser af, hvordan drengen havde bevæget sig, og hvor de kunne finde ham. De kunne ikke finde ham. Der gik en uge, før de fandt ham, og så fandt de ham på et sted, der svarede rimelig overens med det, Tent Poulsen havde beskrevet. Men der var vi så oppe og snakke med Henrik Høgh Olesen, som er lektor på psykologisk institut i Århus, og diskuterede også nogle af de nyere undersøgelser, som viser tegn på en eller anden form for delt bevidsthed mellem mennesker eller mellem mennesker og dyr.*

En engelsk sociolog lavede nogle undersøgelser med en pige og hendes hund. De satte et kamera op i lejligheden og havde et kamera som fulgte hende i byen, og hver gang hun så sagde: Nu vil jeg hjem, så gik hunden hen til vinduet og kiggede efter hende. Man har lavet nogle andre forsøg med telepati i Gøteborg hvor man finder ud af, at jo tættere knyttet man er, jo større sandsynlighed er der for, at man på en eller anden måde har en anden kontakt.

T *Preben Plum har studeret det videnskabelige i en menneskealder, og han er kommet med nogle kon-*

klusioner omkring de her bevidsthedsfænomener. Og en af hans konklusioner er, at de optræder tilsyneladende oftest mellem personer, hvor der er knyttet meget store følelser. Han siger også, at der findes nogle ganske få mennesker, som er i stand til at styre de her kræfter - eller de her kvantespring, med deres bevidsthed. Det er dem, man kalder psykiske genier. Han siger, de er utroligt sjældne, der er måske kun en ud af en million. eller en ud af 10 million. De er lige så sjældne som Picasso og Mozart. De er i stand til at styre den åndelige kapacitet på en måde, som vi andre ikke kan. For os andre sker det kun sporadisk, og det sker som regel i forbindelse med meget voldsomme følelser. Der sker måske en voldsom aktivering af vores åndelige antenne. For at give jer en idé om, hvor utroligt det er, så har man i dag lavet et forsøg, jeg tror, det er i Californien, hvor man vha. en laserstråle har målt tykkelsen af et hår, men uden at rette laserstrålen mod håret. Tare ved at planlægge at rette laserstrålen mod håret, har man kunne sandsynliggøre tykkelsen af det. Det vil med andre ord sige, at i det kvantemekaniske univers, er virkning og årsag ikke, som det er i vores univers. Måske ser man virkningen før årsagen. Måske får man måleresultatet, før man er begyndt at måle. Måske er tiden ikke nogen faktor på det plan, sådan som vi kender den. Måske er det bare vores oplevelse, som i virkeligheden er rent illusorisk. Måske er tiden bare en illusion.

A Det er også det, vi er stødt ind i nu her i forbindelse med de her samtaler; de ting, vi har hørt, det underlige forhold mellem begivenhed og beretning. Vores udgangspunkt har været, at vi ville prøve, også rent fysisk, at komme ind til kernen af, hvad der egentlig er foregået i forbindelse med de her eksorcismer. Måske kan man ikke se nogen ting, før at man kender beretningen om dem. Før man lever i beretningen om, at der f.eks. er spøgelser eller ånder, der

hjem søger os, før vil man simpelthen ikke være i stand til at opleve dem. Man er nødt til at skabe et bevidsthedsrum, hvor de kan eksistere, før man egentlig kan opleve dem. Så bliver det hele sådan set vendt på hovedet.

P For lige at følge op på det, så har vi talt med Mikael Rothstein ude på Religionsvidenskab. Han er hardcore materialist, det bekender han sig selv til, og han forsøger at komme med nogle humanistiske forklaringer på de her fænomener, og siger helt konkret, at han mener, det er nogle sociale konstruktioner som gør, at folk pludselig bliver besatte. Det er en social konstruktion, at når man er blevet besat, så henvender man sig til sin præst. Man kan ikke være besat uden på forhånd at vide, at der findes dæmoner. Man kan ikke blive udfriet for dæmoner, uden først at kende til, at man kan gå til en præst og blive udfriet. Han siger også, at der ingenting står i Det nye Testamente om, at man kan flyve, så derfor er der heller ikke nogen kristne mennesker, der kan flyve. Men der står, at Jesus og hans disciple går ud og forsøger at mane det onde i jorden, så derfor findes der selvfølgelig dæmoner, som man kan mane i jorden. Det er hans udlægning af det!

T Det er så hans udlægning af det, jeg vil sige, at det, der er opsigtsvækkende i mange af de udsendelser, vi har lavet, det er, at mennesker, som ikke tror på spøgelser, oplever dem. Mennesker der ikke tror på, at de eksisterer.

A Men de kender på forhånd til beretningerne om spøgelserne. Der er ikke nogen i vores kultur, der ikke kender historier, gammel folkløse om elverfolk eller nisser. Der er ikke nogen, der ikke har set en spøgelsesfilm, meget få. Så på den måde kender man til de her beretninger.

T Jo, men alle mennesker har også hørt beretninger om UFO'er. Jeg har aldrig set en UFO. På trods af, at jeg har set mange himmelfænomener, så har jeg aldrig set en UFO, selv om jeg har hørt mange beretninger om dem. Min erfaring er - og det vil jeg anbefale sådan en som Mikael Rothstein: at tage ud og prøve at snakke med nogen af de mennesker. Fordi jeg opfatter hans tilgang til det som værende uhyre teoretisk. Men for de mennesker, der oplever de her fænomener, er det uhyre praktisk. Hvis Niels Underbjerg sidder i en stue, og han ser et bord, der flytter rundt af sig selv, så kan han have set nok så mange film og hørt nok så mange beretninger, men så det er svært at forestille sig, at det er en social konstruktion.

A *Jeg tænker på forholdet mellem begivenhed og beretning. Hvis det er flydende, hvad der kommer først, og hvad der kommer bagefter, så kan det jo godt være, at i og med han tror på, det kan flytte sig det her bord, så kan det flytte sig, fordi han lever i en mytologi, hvor det kan lade sig gøre.*

T Ja det er muligt, det er muligt. Det, der så ville være interessant, det ville være at tage Mikael Rothstein med ind i sådan et lokale. Jeg har aldrig oplevet, at jeg ved tankens magt har kunnet flytte noget, eller ved at sidde og blive ved at køre en stemning op omkring: Lad os tre nu tro på, at alle naturlovene bliver ophævet. Jamen så bliver alle naturlovene ophævet. Det har jeg aldrig oplevet. Jeg har kun oplevet, naturlovene findes, og naturlovene eksisterer. Hvis det er flere personer i et lokale ser noget naturlovene siger ikke kan lade sig gøre, jamen så tror jeg ikke det er fordi, de er optændt af et eller andet - en kollektiv suggestion. Så ville jeg i første omgang lede efter fysiske beviser på det, og ellers ville jeg gå ind og sige: Ok, vi står måske overfor nogle fænomener her, som ikke er forklaret af videnskaben, i stedet for at sige, vi står overfor

nogle maniacs, som tror på et eller andet helt sindsygt. Det har været min opgave med de her programmer. Sådan nogle som Mikael Rothstein vil altid afvise de her menneskers oplevelser som en mytologi de lever i, eller et eller andet kultursociologisk paradigmeskift over i noget "new-agero". Sådan nogle som hans beretninger, har jeg hørt tilstrækkelig mange gange. Man hører dem også indenfor selve videnskabsgrenen, og det er præcis sådan nogle som ham, der gør, at folk ikke tør fortælle om det, de går og oplever.

P *Lad os tage et andet sted. Vi har været ude og snakke med bl.a. med Niels Underbjerg, biskop Jan Lindhardt og flere andre, og de taler om, at flere og flere folk henvender sig til dem og siger, at de er besatte. De nævner samtidig, at for 30 år siden, havde man en tyrkertro på, at naturvidenskaben var forklaringsmodellen på, hvorfor vi var her. Men indenfor de sidste 10 år er naturvidenskabens forklaringsmodel blevet "relativiseret". Folk er begyndt at søge ud i religiøse fænomener for at finde forklaringer, og der er opstået en form for kombi-religioner, hvor man tager lidt her & lidt der og forsøger der igennem at skabe sig en forklaring på verden? Hvad tror du, grunden er til det?*

T Jeg tror, med fare for at lyde banal tror jeg, at mennesket består af tre forskellige væsentlige komponenter: krop, sjæl og ånd, altså i min egen fortolkning af det. Og den kultur, vi lever i, har efter reformationen og efter naturvidenskabens indtog koncentreret sig enormt meget om kroppen og ikke særlig meget om sjælen og ikke særlig meget om ånden. Dvs. i kulturens udbud til os, er der et uendeligt antal af kropslige tilfredsstillelser. Vi bliver simpelthen tudet ørerne fulde med sex og fitness og massage og ekstremsport og massagebehandlinger og lækker mad og stimulanser og ecstasy, og hvad ved jeg. Det er sådan en kropsorientere-

ret kultur, vi lever i, hvor udseendet og det fysiske betyder meget for folk. Det er hele drivet i samfundet, det ligger meget på den komponent af os. De sjælelige fornøjelser, i mit univers, der hører følelserne til dem - de er også meget efterspurgte. Det er blandt andet dem, vi får tilbudt i film og musik. Det er sådan en slags følelsesprodukter, vi får udleveret. Hvorfor går så mange mennesker i biffen? -det er jo ikke blevet mindre. Hvorfor sidder man og ser fjernsyn og ser film? Hvorfor er der så mange mennesker, der nærmest er totalt afhængige af musik? Det er fordi, det er nogle følelsesprodukter, der påvirker vores sjæl. Der konsumerer sjælen noget. Vores ånd derimod er der næsten ingen tilbud til. I et eller andet symbolsk sprog kunne man sige, at ånden er hjertet. Så ånden er i virkeligheden den komponent af os, der gør, at vi hænger sammen med alle andre. Måske også den komponent af os, hvor kærligheden hører hjemme; de følelser vi har omkring kærlighed. Og jeg tror, at den massive efterspørgsel i virkeligheden er et udtryk for en stor tomhed i selve den åndelige føde, som gør, at vi, uden at vi forstår hvorfor vi pludselig føler os tomme, pludselig føler os udbrændte. Vi har et skide spændende job, vi arbejder i en IT-virksomhed, vi er ved at køre den op, der er aktier og optioner ind over den, vi er ved at lave de fede nye gateways til multimedier, og de kan køre ind over internettet, og vi arbejder 20 timer om dagen, og vi synes det er skide fedt, og alligevel så brænder folk ud. På et eller andet tidspunkt brænder de fleste mennesker ud, hvis de ikke får nogen åndelig føde. Det er den erfaring, jeg synes, jeg kan se af det liv, jeg har haft.

Og så føler man sig uforklarlig tom, pludselig - man kan ikke forstå hvorfor. Man får ikke det samme ud af de ting, man gjorde. Man synes, det er tomhed at stå i byen og flirte med hende den lille labre roulade ovre fra Stereobar. De synes det er tomt at gøre de ting, de altid har gjort, pludselig synes de, alt hvad deres ven-

ner siger, det har de hørt om 1000 gange før. De sidder og tænker: Hold kæft, hvor er det forudsigeligt det hele. Når de ser noget i fjernsynet, synes de også, de har set det før. Og lige pludselig, så føler de sig ensomme; så opdager de, at de er en ø i det her univers af mennesker - men sådan en ø, der ikke får energi længere. Og der tror jeg, når et menneske når dertil, så begynder det underbevidst at søge ud i de her forskellige åndelige bevægelser. Og det, de i virkeligheden gør ved os, er, at de skaber det fællesskab, ud over vores egen krop og sjæl, med andre, som vi ikke ved, vi går og savner, men som vi måske helt ubevidst, inderst inde, i vores egen ånd, savner. Så derfor er det jo kendetegnende i alle de her religioner og fællesskaber og gurer og skidt og lort, at det, de tilbyder os, det er et fællesskab. De tilbyder os også en mening med det fællesskab. De tilbyder os også nogle forklaringer på, hvorfor fællesskabet, og hvorfor den fælles kærlighed er gudsbetinget eller universel eller Det lysende Lys eller..., der er en masse forskellige forklaringer på det. Så det ville være mit bud på en forklaring. Også på hvorfor folk er interesserede i spøgelse og ånder lige nu. Hvad er det? Jeg tror det pirrer til noget, en underbevidst tomhed i deres sjæl, eller som måske er rodfæstet i deres ånd.

A Det åndelige, det er også der, hvor religionen kommer ind. Hvilke spørgsmål giver det dig svar på?

T Det giver jo folk svar på, hvorfor er jeg her, hvilke værdier er vigtige i mit liv. Det giver jo svar på de spørgsmål, som vi overhovedet ikke får svar på af hele det der massive udbud af konsumentvarer, som tilfredsstiller kroppen. Der er jo ingen svar på nogle af de spørgsmål i hele det udbud. Der er heller ikke rigtig nogen svar på det i det følelsesudbud, vi modtager. Det er mere oplevelse, når man går i biografen - så får man en oplevelse. Når man hører noget fed musik eller går

til koncert - så får man en oplevelse, men man får ikke noget svar. Man mærker bare i kroppen en følelsesmæssig tilfredsstillelse. Men man får ikke nogen svar.

P Der kan man være lidt gammelklog og sige, jamen det er jo også op til én selv. Det er jo min opgave selv at prøve at fortolke de ting, f.eks. en film. Jeg må også selv prøve at nå frem til en forklaring af fænomenet eller af filmen.

A Jeg ved ikke, hvor du står i dag – betragter du dig selv som et religiøst menneske? Og bekender du dig til kristendommen?

T Jeg er religiøs! Jeg er religiøs forstået på den måde, at jeg tror, der er noget, der binder os sammen, som ikke er fysisk. Det skal man nok sanse. Man skal nok opleve og sanse det, før man tror på det. Mikael Rothstein skal nok også se et spøgelse, før han tror på det. Eller se et bord, der flytter sig rundt for at tro på det. Man er nødt til at sanse, før man tror, man er nødt til at erfare, før man erkender.

P Nu sidder jeg og tænker på, hvordan man kunne forklare det fysisk, det har jeg i hvert fald lyst til at prøve. I har ikke haft nogen teknikere ude at se på, om man kunne se det var slået i stykker med en hammer eller...?

T Nej altså, det vidste jeg, at det ikke var, fordi jeg stod og så alt, hvad der foregik i det lokale. Der var ikke nogen, der anede, hvad der ville ske i det der lokale. Det kan jeg ikke forlange, at seerne skal tro på, men det ved jeg i hvert fald. Vi snakkede om, at der kunne have været spændinger i. Det kan der være i glasplader og så skal der bare en lille påvirkning til, så bliver den spænding udløst. Men det var lidt svært at få det til at rime med, at det var 50 sek. efter, han siger: Giv et

tegn, og Michael har stået oven på det glasbord og malet alle lofterne i lejligheden. Altså, det rimede ikke. Og så rimede det heller ikke, at han havde brandvabler, og det rimede heller ikke, at det slap i samme øjeblik, og det rimede heller ikke, at fænomenerne gik væk, efter han havde været der - Frank Munkø. Og det rimede heller ikke med, at han kunne beskrive en mand med et skæg. Og der var mange ting, det ikke rimede med. Der var også nogle ting, han sagde, der ikke kunne verificeres. Og det har vi oplevet tit. Medierne siger sgu ikke noget, der er 100% sandt. Det gør de aldrig. De siger måske noget, der er 60% sandt. Eller 70% sandt. Og jeg vil stadigvæk ikke vove overfor nogen at påstå, at det var en klæbeånd, det vil jeg ikke....

A Men du mener, der er en stor sandsynlighed for, i hvert fald i forhold til de forklaringer, der er blevet ridset op, at det virker sandsynligt, at det var en ånd?

T Nej, det kan jeg ikke sige. Jeg kan sige, det var et fænomen, der ikke ligger inden for den normale naturvidenskabs rammer. Det er det, jeg følte bagefter. Og jeg blev selvfølgelig også skræmt i meget alvorlig grad.

A Jeg læste også i artiklen i Politiken, at du havde nogle oplevelser; at du virkelig var personlig påvirket af det bagefter?

T Ja, jamen det er klart, det var jeg, fordi det passede slet ikke med mit virkelighedsbillede. Jeg kunne ikke få det til at passe. Nu har I formentlig ikke oplevet det? Men hvis I selv oplevede noget, som decideret ikke kan lade sig gøre, og som sker foran jer, så rykker det ved hele konstruktionen - hele billedet af virkeligheden. Og det har også været et stort chok for alle de mennesker, der har været med i vores program-

mer. De er blevet ændret,. Deres indstilling til tilværelsen er blevet ændret. Roger er blevet udsat for det, han selv kalder et mirakel. Jeg ved ikke om I har set det program?

A *Nå...nej det så jeg ikke.*

T Nej men det er et meget, det er et endnu vilde program, end det med Michael. Det er det program, vi har fået flest breve og henvendelser på. Jeg tror vi har fået måske 1000 henvendelser omkring det. Jamen han bliver mirakuløst helbredt på 5 min. for en lidelse, Rigshospitalet ikke kunne stille noget op med. Og vi kunne bagefter mekanisk gå ind og måle på Rigshospitalet hos en optometriker, at hans øje var blevet helbredt. Det kunne vi se på målingerne før og efter. Og det sker under en håndspåbyggelse, der varer 5 min. Og det er uforklarligt, simpelthen.

A *Og det henlægger du til, at nogen har religiøse kræfter, nogle nådegaver til at helbrede folk?*

T Det jeg lader stå åbent lige nu, det er: Ja, jeg tror, der findes nogle kræfter, som er i stand til og påvirke os. Men om de er indeholdt i vores egen bevidsthed, eller om de ligger uden for vores egen bevidsthed, det ved jeg ikke. Om dette kan intet siges med sikkerhed, før vi måske står foran Perleporten og er på vej ind igennem døren. Måske vil vi først blive klar over sagens rette sammenhæng, når vi dør. Der er ikke nogen tvivl om i hvert fald i prof. Plums bevidsthed, som er videnskabsmand og meget højt agtet prof. på Rigshospitalet, at han tror, bevidstheden overlever døden. Det er hans konklusion på alt, hvad han har læst og eksperimenteret med. Ikke for os alle sammen, siger han, det kan han ikke sige, men han kan sige, at det gælder i hvert fald for nogen af os.

P *Hvad bygger han det på?*

T Det bygger han på et helt livs erfaringer, forsøg, eksperimenter og litteratur, altså videnskabelige forsøg.

A *Tilbage til det første program. Sådan som jeg faktisk læste det, så var den ånd røget over i dig, eller var det bare nogle psykiske oplevelser, du havde efter...*

T Nej, men jeg blev nødt til, jeg blev nødt til at erkende, at det kunne være en mulighed, at der går bevidstheder rundt omkring os, som vi ikke kan se, måske endda i det her lokale, som nogle mennesker kan sansse, men de fleste af os ikke kan.

Lad os nu sige, det var en mulighed. Så sker der det, som Mikael Rothstein han siger, jamen så bliver det en mulighed i mit verdensbillede, ergo bliver det også en mulighed for mig, at blive besat. Det er klart. Ergo kan jeg også pludselig begynde og blive angst for det, fordi nu har jeg pludselig fået introduceret en, lad os kalde det en sygdom, jeg ikke anede eksisterede. Dvs. så står jeg lige pludselig face to face med en mulighed, jeg aldrig havde troet, var der. Den er ukendt, for jeg ved ikke noget om det, så det var med til at skabe angst hos mig. Jeg fik så tinitus, der gjorde, at jeg ikke sov om natten, og efter at jeg ikke havde sovet om natten i 3 uger, så begynder virkeligheden at blive lidt opløst milledt talt.

Den teori jeg har udviklet, som er min helt egen teori, det kan godt være, I ikke er interesserede i at høre den?

P *Det er vi!*

T På baggrund af alt hvad jeg selv har oplevet, på baggrund af alle de programmer jeg har lavet, og på

baggrund af alle de mennesker jeg nu har snakket med, både videnskabsfolk og ikke videnskabsfolk, så kan jeg pludselig se et mønster, eller i hvert fald en forklaringsmodel, som forklarer mange af de her ting for mig.

Jeg vil starte med først at nævne de ting, som har undret mig, som jeg ikke har kunnet få til at passe sammen.

De folk, der oplever mærkelige ting i deres lejlighed, har meget enslydende oplevelser med folk, der f.eks. er psykisk syge. De ser ting, som andre måske ikke ser, de hører ting, som andre måske ikke hører, de er meget angste, de kan ikke sove om natten, de tør ikke være alene hjemme, de begynder at få en slags forfølgelsesvanvid, altså de begynder at være bange for, der er nogen, der kigger på dem osv. osv. Det har også undret mig, hvordan det kan være, at forskellige former for narkotika kan inducere den samme tilstand i folk. LSD, hash. Hash kan faktisk ved lang tids brug af det inducere meget alvorlige psykosser, som ikke går væk igen. Man kan komme over en tærskel med hash, og så er der ingen vej tilbage. Derfor er hash faktisk meget mere farligt, end man tror. Det har jeg studeret, jeg har studeret det fænomen på nogle psykiatriske afdelinger, hvor der sidder nogle hashpsykosser. Og det samme kan ecstasy og nogle af de andre piller gøre.

Hvordan kan det være?

Hvordan kan det være, man kan få tilsyneladende åndelige oplevelser ud af narkotika? Det har også undret mig. Hvordan kan det være, at en tredje måde at få det på er forskellige meditationsformer? Altså nu taler jeg om at blive sluset ind i det her sindssyge univers. Hvordan kan man ryge ind i det her sindssyge univers? Det vi andre opfatter som sindssygt. Men det kan man også ved forskellige former for meditationer. Der er et meget uhyggeligt fænomen, der hedder *Kundalinirejsning*, som der er mange hundrede mennesker, der er ramt af i Danmark. Der er aldrig nogen, der har kunnet

forklare det, men det går kort sagt ud på, at man under en særlig meditationsteknik lige pludselig mærker en energi, en slange løfte sig i ryggraden, og derfra der er livet, som man kender det, slut. Man bliver spontant hyper følsom, man bliver spontant clairvoyant, man bliver spontant sensibiliseret og oplever poltergeistfænomener. Man bliver simpelthen, på de fem minutter det tager, livstids-psykiatrisk-patient. Det er et ekstremt uhyggeligt fænomen, der findes et netværk af mennesker i Danmark, der er blevet ramt af det, og det kan altså opstå under tilsyneladende uskadelig meditation. De mennesker har ingen vej tilbage og bliver førtidspensionister og bliver sluset ind i det psykiatriske system. Det har også undret mig. Hvad er det, der sker der? Og så har det undret mig, at forskellige former for alvorlige traumer og incest og meget alvorlige psykiske fænomener i ungdom eller i alderdom også kan inducere de her ting. Så åbenbart er der forskellige veje ind i de her ting.

Den sidste ting jeg glemte at nævne: Legen med det okkulte, altså hvis man begynder at lege "Ånden i glasset", eller begynder at indvie sig selv i sataniske ritualer, eller begynder at eksperimentere med spiritisme, så kan det sagtens ske...

...

Hvordan kan det være, at de her mange forskellige oplevelser tilsyneladende kan åbne for en sansning, som almindelige mennesker ikke har?

Der er mange veje ind i det rum. Der er ikke kun en vej, men der er mange forskellige veje ind i det rum. Så jeg har spurgt mig selv: "Hvordan kan det være, at man kan komme derind på flere forskellige måder?", og så har jeg spurgt mig selv: "Hvordan kommer man så ud igen, hvordan vender man tilbage til virkeligheden, hvad er det for nogle metoder, man kan bruge til det?". Og det har jeg også undersøgt.

Hvis vi taler om det, I selv arbejder med, eksorcisme, så er eksorcisme altså en af måderne faktisk og få folk ud, tilbage til virkeligheden igen, og få slukket for de sansninger. Uanset hvad eksorcisme er, så er det i hvert fald noget, der slukker for sansningerne.

På de psykiatriske afdelinger der arbejder de så med medicin til at slukke sansningerne. De skizofrene får forskellige former for psykofarmaka, og der er forskellige stoffer, som kan nedsætte det her hallucinerende, som de er udsatte for.

Så er der nogen, der selv kan tænde og slukke, nogen af de såkaldte clairvoyanter. De kan tænde den her sansning, og så kan de slukke den igen, Graham Tishop han er en af dem. Dvs. han kan selv finde vej ind og selv finde vej ud af det der. Så har jeg spurgt mig selv: "Hvordan kan det så være, at psykoterapi hjælper på nogen og eksorcisme hjælper på nogen andre? Hvordan kan det være?"

Fordi det viser sig jo, at noget psykoterapi hjælper.

Men noget eksorcisme hjælper også. Er det så to sider af samme sag, eller er det ikke to sider af samme sag?

Fordi et bord, der flytter sig rundt af sig selv, er ikke et psykologisk fænomen, det er et fysisk fænomen. Og det mener eksorcisterne jo også, der er tale om. Nogle helt fysiske manifestationer af noget åndeligt. Og så er jeg nået frem til min egen lommefilosofi, som lyder noget i denne her stil: Jeg tænker mig, at i vores krop har vi en sjæl, vi har en forankring, en åndelig dobbeltgænger, som prof. Plum ville have kaldt det. Og i den sidder en hel del af vores bevidsthed, jeg ved ikke hvor meget, men der sidder i hvert fald helt klart noget bevidsthed i den. Det er den, der er i stand til at forlade os, når vi har "ud af kroppen oplevelser" Det er den, de mennesker må gå ud af deres krop med, som fortæller, at de på operationsbordet er fløjet op og er gået ind i de andre rum og har set, hvad der er sket i de andre rum, og er kommet tilbage igen og er flydt ned igen. Dem har jeg interviewet flere af. De kan beskrive ret

detaljeret, hvad der er i de andre rum. Man må altså tænke sig, at den her ånd, eller sjæl, vi har, har nogle sansninger, som svarer til den fysiske krops sansninger. Den er så skruet fast i vores krop på en bestemt måde, forankret i vores krop måske igennem det, inderne kalder shakraerne. Hvis man kunne forestille sig, det er sådan nogle store skruer. Der skal jo være et bindeled mellem denne ikke-fysiske substans og den fysiske substans. Og disse bindeled, disse møtrikker de kan måske skrues op på nogle vidt forskellige måder. Måske kan de forskellige måder, jeg snakkede om lige før, måske kan de alle sammen bidrage til at få skruet vores åndelige tvilling løs, så den ikke sidder så fast i kroppen, som den ellers gør på os normale mennesker. Og jo mere fast den sidder, jo færre har vi af de oplevelser. Jo mere løst den sidder, jo flere har vi af de oplevelser, fordi jo mere vil den have tendens til at forsvinde fra os til tider, eller tage sit eget liv eller have sin egen vilje, eller jeg ved ikke, hvad man skal kalde det.

Måske er nogen af de clairvoyanter i stand til at bruge den fakultet til, med viljens kraft, at gå forskellige steder hen. Prof. Plum han nævner specielt en mand, som hedder Olof Jönsson, som han har lavet mange forsøg med. En svensk fyr fra Malmø, som var i stand til de mest eventyrlige ting. Prof. Plum lavede mange forsøg med ham. Men en af de ting han kunne gøre, det var, at prof. Plum han kunne sige til ham: "Derinde i min bogreol, oppe på øverste hylde, bog nr. 23, side 208, hvad står der på de første fem linier?". Så sad han og koncentrerede sig et øjeblik, og så kunne han næsten ordret læse de første fem linier op. Og han har lavet utallige forsøg med Jönsson og dokumenteret med vidners påhør og alt muligt andet, at det kunne denne her mand.

Prof. Plum forestiller sig altså, at han er i stand til med sit andet sanseapparat og med viljens kraft at gå ind og kigge.

Så kommer spørgsmålet ind om besættelser. De her mennesker, der føler sig besatte af dæmoner og åndsmagter og sådan noget, der kunne jeg godt forestille mig, at hvis det er rigtigt, at bevidstheden kan overleve døden i et eller andet omfang, jamen så er det ikke umuligt, at der vil være bevidstheder omkring os, som ville ønske, at de kunne manifestere sig. Hvorfor det ved jeg ikke. Det har jeg slet ikke nogen anelse om. Men det er i hvert fald en kendsgerning, at omkring 6 % af befolkningen, tror jeg det er, er ekstremt hypnotiserbare. Hypnotisører de kan på cirka 6 ud af 100 mennesker nærmest overtage deres bevidsthed fuldstændig. De kan simpelthen gå ind og overtage deres vilje. Og hvad det er, der gør det, det er der aldrig nogen, der har kommet med nogen forklaringer på. Der findes heller ikke videnskabelige forklaringer på det, men man ved bare, at det virker. Og på samme måde kunne man jo godt forestille sig, at ikke synlige bevidstheder kan være i stand til at gå ind og overtage andres bevidsthed. Det er jo ikke en umulig tanke, hvis man tror på, at bevidstheden kan overleve. Så har det slået mig, at det der måske skal til, og det er her min teori kommer ind i billedet, det er, at jo mere løst vores åndelige tvilling sidder i os, jo mere manipulerbare bliver vi, jo mere åbne bliver vi, jo mindre herre er vi i vores eget hus. Og det svinger for mig meget godt med, at man kan få folk til næsten at gøre hvad som helst på en slagmark, man kan få selv den mest hjertens gode person til at slå ihjel. Man kan faktisk kollektivt overtage folks bevidstheder, hvis man bruger nogen helt militære strategiske måder at træne dem på. En af de vigtigste er, at man ydmyger dem gentagne gange og ødelægger deres eget selvværd. Man tramper dem simpelthen helt ned, og så begynder man at bygge dem op igen. Det er sådan en meget klassisk militærstrategisk måde at uddanne dræbere på. Og hvad er det egentlig, man gør der? Måske gør man det, at man går ind og ødelægger det der "hvile i sig selv"-princip, måske

skruer man den op og åbner dem op for manipulationer. Det er jo helt tydeligt, at den slags mennesker, som vi tit kalder svage, de bliver indrullet hos nynazister, hos fanatikere og Rote Armee Fraktionerne, man kan få dem til næsten hvad som helst.

P *Er det ikke, et eller andet sted, et meget lidt forenklet billede?*

T Nu fortæller jeg det også helt forenklet, hvordan jeg forestiller mig det. Så kan vi godt gå ind i en diskussion, om det er forenklet eller hvad det er. Men det jeg forestiller mig, det er at denne åndelige sjæl, hvis den bakker tilbage, så kan hvad som helst gå ind, tage over i det menneske og overtage det menneskes vilje.

A *Altså hvis den bliver skruet løs?*

T Ja, skrue det lyder så mekanisk, men man kan også sige det på en anden måde; hvis man ødelægger dette menneskes selvbærende evne til at hvile i sig selv. Men det er faktisk derfor, at mange af de der okkulte ritualer, sataniske ritualer, går ud på at overskride personens grænser. Når man bliver indviet til de der satanskulte, så skal man slå først et enkelt dyr ihjel og så måske to dyr, man skal hele tiden overskride sin egen moral. Og det gør, tror jeg, at man mister sig selv. Og så åbner man sig for denne verden, som så måske er i stand til at manipulere med en. Derfor hjælper psykoterapi, fordi psykoterapi gør, at du flytter ind i dig selv igen. Psykoterapi gør, at du bliver dig selv.

A *Du siger, at det kan være forskellige ting, der kan bringe en i balance igen. Men kan det ikke også handle om, hvilke beretninger man lever i. Hvis man tror på kristendommen, på Tibelen, på det kristne verdensbillede og det kristne menneskesyn, så kan man*

gå ned til præsten og få hjælp til de ting. Men du sidestiller det med den person, der går til psykiateren, fordi han tror på den lægevidenskabelige forklaring på, hvordan man kommer i balance igen.

T Jeg mener måske endda, at de eksisterer side om side.

P *Altså de er lige gyldige?*

T Ja, man kan sige, hvis vi nu skal sige det meget forenklet, vi tager en person, han siger, han er besat, og vi laver en eksorcisme på ham, og jeg har set og filmet nogle eksorcismer, og det er meget, meget voldsomt. Det er folk, der ryster og skriger og... det virker, og de oplever det selv som om, at noget andet kommer ud af dem. Lad os nu sige, at denne teori måske kan have en vis gyldighed, men så kan man forestille sig, at når sjælen er blevet sluppet fri, slået løs eller flosset, så kan der flytte noget andet ind, og det andet, det kan man jage ud. Og det er det, eksorcisterne gør. Men derfra og så til at blive sig selv igen, der er stadig et enormt langt stykke vej, fordi den person skal stadigvæk flytte ind i sig selv igen. Dvs. der hvor psykologerne arbejder, det hjælper ligeså meget, som eksorcismen hjalp. Hvis der eksisterer besættelser, så tror jeg ikke, at nogen af de ting kan undvære hinanden. Jeg ved ikke, om det bare er psykologiske fænomener, men det er meget svært at forklare, hvorfor en psykisk syg skulle reagere ved at få vist et kristent symbol, skulle reagere ved at blive kastet tværs igennem et rum.

P *Det kommer så an på, hvilken forklaringsmodel man så vælger.*

T Ja. Du må bare tænke på, der er nogen af de her såkaldte besatte mennesker, de er ikke kristne, og de ved ikke, hvad de kristne symboler betyder, men de

reagerer alligevel på dem. Jeg skal også lige sige, at eksorcisme det sker også i tibetansk buddhisme. Erik Meyer Carlsen han ved alt om, hvordan man laver eksorcisme i Tibet. Og det er jo i alle verdensdele. Hvis du prøver at forestille dig det, så hjælper psykologi, så hjælper psykiatri. Men så hjælper det religiøse også.

A *Ja, det er beskrivelser af det samme, groft sagt?*

T Ja, I må tænke på, det er meget, meget tydeligt, at alle præster, som arbejder med eksorcisme, de siger, der er masser, som der tror, de er besatte, men som ikke er det. De skelner mellem det psykologiske og det religiøse.

P *Men nu nævnte du før, at præsten han skelner mellem det psykologiske og en decideret besættelse, han skelner, og nogle folk henviser han så til psykiateren. Men det er jo så et af de punkter, hvor vi ikke har fået noget helt konkret svar, fordi hvordan skelner han?*

T Det er meget enkelt, man kan sige, det er meget enkelt. Præsterne skelner på den måde, at en ikke-besat person vil ikke reagere på kristne symboler eller ornamentik. Men en ægte religiøs besættelse, en dæmonisk besættelse, vil altid reagere på Kristus. Det er sådan de skelner. Lars Messerschmidt har en tyk bog om eksorcisme, som er Vatikanets officielle eksorcistiske manual. Og han siger, at det er meget tit, at han gør det, at han inde i sit hoved, uden at fortælle noget til personen, henvender sig direkte til dæmonen, og så ser han om dæmonen reagerer. De holder eksorcistkongresser, hvor de så udveksler, de her erfaringer. De holder dem to gange om året, der er en nu her i Belgien. Der har de simpelthen bøger og

manualer, for dem er det en videnskab baseret på mange års erfaring. Hvordan reagerer folk, hvordan sker selve forløsningen, hvad for nogle bønner virker. Det er et bizart univers.

P Men i forhold til det, så kommer vi nu faktisk også ind på "onde-begrebet", fordi det at man reagerer på krucifikser og reagerer på, at en præst tager en i hånden, og man reagerer måske på, at han bare tænker på, at han vil udfri denne person i Jesu navn, så kommer vi så også ind på "onde-begrebet". Der et eller andet, noget ondt eller en ond, som vil forsøge at få overtaget. Hvordan opererer du i dit verdensbillede, har du der et "onde-begreb"?

T Ja, men jeg prøvede faktisk at definere det, da jeg var ung, efter jeg havde leget "Ånden i glasset", jeg fik et chok første gang, jeg legede "Ånden i glasset", fordi den kørte tilsyneladende rundt af sig selv, men det var ikke det, der chokerede mig mest. Det, der chokerede mig mest, det var, at jeg gjorde det sammen med en ven, der hedder Mads, som var en skeptiker over alle skeptikerne, han troede ikke en skid på sådan noget, og han var så jordbunden, som man overhovedet kan være, og vi lavede det en aften i Helsingør, og under den der seance der, der går han i trance og begynder at tudbrøle, jeg har aldrig set ham græde før, havde kendt ham i 20 år, vokset op, gået i skole med ham og musik og jeg ved ikke hvad, han blev simpelthen så påvirket. Og efter det, der tilbragte jeg en lang tid i sådan en total sådan også...sådan en underlig tilstand, hvor jeg spekulerede over, hvad er det gode, og hvad er det onde? Hvad kunne man...hvordan skulle man definere det gode og det onde? Findes det overhovedet? Og jeg, Der hvor jeg er nået frem til i dag, der tror jeg på, at det onde findes som en kraft. Og jeg tror også på, at det gode det findes som en kraft. Og i sådan en ren overskriftagtig form, så vil jeg sige, at det onde

nedbryder, og det gode opbygger liv. Det er den korteste definition, jeg har kunnet finde frem til.

Dvs. det kan være ondt, at sidde og køre på dig, fordi det gør din tilstedeværelse, dit liv en lille smule dårligere i stedet for at gøre det en lille smule bedre. Og det er med andre ord faktisk nogle valg, vi alle sammen tager hver dag. Vi er alle sammen gode eller onde hver dag i alle de valg, vi tager. Og der mener jeg, at religion måske netop dermed kan være en rettesnor for én. Hvilke aftryk sætter jeg i denne verden? Lyver jeg over for mine kærester? Tedrager jeg, har jeg affærer med andre?

Jeg tror i høj grad på, det onde er en kraft, som kan besætte mennesker, og som kan få dem til at gøre meget, meget onde ting og måske delvist kan være med til at forklare nogle af de total uhyrligheder, vi ser rundt omkring i verden.

A Du siger "det onde" og "det gode", du snakker heller ikke om "den onde" og "den gode", men du mener, det er en realitet? For dig er det ikke bare nogle valg, vi har taget om, hvad der er godt, og hvad der er ondt? Altså det er nogle af en anden eller noget andet givne værdier for, hvad der er godt og ondt?

T Ja. Kringlet sagt. Jeg tror det onde simpelthen er en kraft ligesom tyngdekraften, det er en åndelig kraft. Og det er det gode også, det gode er en kraft, som opbygger og skaber glæde. Og det onde er en kraft, der nedbryder og skaber sorg og angst. Og jeg tror, vi har den i os, vi har begge to i os selv, det er jo derfor, det er så skide interessant, hvornår giver vi efter for den ene, og hvornår giver vi efter for den anden? Når folk siger, det slår klik for dem i gerningsøjeblikket, de kan ikke huske, hvad der skete, de moser bare løs med en økse i hovedet på en eller anden, og så vågner de ligesom op af døsen. Hvad er det, der sker? Det slog klik for ham. Han blev erklæret sindssyg i

gerningsøjeblikket. Hvad er det, der sker?
Hvis man ikke hviler i sig selv, hvis man er slået ud af kurs, jamen så tror jeg, at man meget, meget lettere kan blive fanget af den skadelige kraft og blive bragt til at gøre ting, som ikke alene er utrolig dårlige for en selv, men som også er utrolig dårlige for andre. Det har jeg set tilstrækkelig mange eksempler på. Jeg har simpelthen oplevet mennesker, der ude af sig selv emmer af ondskab.

P Men ser du det som at man kan være født ond, eller er det onde noget, der tager bolig i en?

T Jeg tror, det er et valg. Vi har et frit valg, vi kan give os hen til det ene, eller vi kan give os hen til det andet. Vi er altid ansvarlige for, hvordan vi forvalter de her kræfter selv. Det er dit og mit ansvar, hvordan vi forvalter dem. Men vi kan sagtens blive kørt ind i den ene krafts velmagt. Altså...hvem kender ikke det, at man er skide ophidset f.eks. og sidder og onanerer til en pornofilm f.eks., hvem kender ikke den følelse af at føle sig så opslugt af den kraft og energi, der ligger i det der, at man faktisk ikke kan holde op, man bliver nødt til at blive ved, indtil man kommer, man holder ikke lige pludselig op og rejser sig op og slukker og lægger det hele væk og så går ind og læser avis, vel? Det gør man ikke, dvs. der er man blevet, der er man inde i flow'et og kan ikke komme ud af det. Dvs. det kan tage...noget kan tage, noget har taget over der, og trækker det helt ud til den bitre ende. Det er måske det samme, der sker med pædofile, når det først, når de først kommer over den der første, der hvor valget bliver taget, så er der ingen vej tilbage, så ender de med at slå vedkommende ihjel.

A Det er også den beskrivelse, besatte giver. Hvis man kan komme med en definition på en besættelse, så er det, der er en magt, altså, det snakker Niels

Underbjerg jo også om, det der med at man skal åbne sig, man er nødt til at åbne sig, altså vælge at åbne sig for det onde, og det kan vel også ske ad nogle kringledede omveje, men når det så, når det er inde i en, så kan man være fyldt så meget op med det, at det tager over...

T At det tager over.

P Der er også et andet aspekt omkring, at flere og flere folk lever alene i dag. De lever en ensom tilværelse, og de har jo ligesom dem, der ikke lever alene, også behov for at søge nogle svar, og når de så f.eks. begynder at give sig i kast med okkultisme og pendulering eller what ever...så har de ikke nogen at stille deres spørgsmål til, de har ikke nogen og spille bold op imod.

T De overgiver sig selv til den autoritet, som sidder og siger, jeg snakker med ånder. Dvs. de spørger dem om deres fremtid i stedet for at spørge sig selv om deres fremtid. Det er der, man går helt galt i byen, når man går til en clairvoyant for at høre om, hvad du skal gøre med din kæreste, så spørger du den forkerte, du skal spørge dig selv, du skal spørge dit eget hjerte. Du skal ikke spørge din clairvoyant, som så kan fortælle dig, hvad du skal gøre de næste 2 år. Du overleverer magt over dig selv til et andet menneske, og det er, det er en gradvis opløsning af den sjælelige forankring, jeg mener, vi har. Alle teknikker, der går ud på at fjerne dig fra dig selv og overgive dig til noget andet, noget større, en guru, eller en Frank Munkø, eller en Graham Tishop, eller en ånd, eller hvad ved jeg, det er potentielt meget farligt for os som mennesker.

A *Men på den anden side, det er jo det, der er det kristne budskab, at man skal overgive sig til Jesus. Mener du også det er farligt?*

T Nej, men jeg tror, det er meget farligt at gøre det fuldstændigt. Jamen jeg tror, så mange religiøse uhyrligheder er sket, fordi folk overgiver sig fuldstændigt. Jehovas Vidner overgiver sig, først skulle det hedde sig, at de overgav sig fuldstændigt til Gud, men det endte med de overgav sig fuldstændigt til Jehovas Vidner, til den ældste i gruppen eller til hinanden eller fællesskabet. Og der mener jeg vores, vi har en dømmekraft inden i os selv, den har Gud måske givet os. Det er det, vi kalder intuition, den skal vi lytte til, vi må ikke svigte den. Vi må ikke svigte vores egen forankring i os selv. Derfor tror jeg, nogen af de der kristne, fuldkommen sindssyge menigheder, som begår masseselv mord eller Korstogene og tortur og hekseafbrændinger og alt det der. Det er i virkeligheden en knivskarp grænse. Det starter med at være for det godes skyld, og så ender det med at blive ondt.

ROTHSTEIN

MIKAEL ROTHSTEIN

Mag.art. & Ph.d.

Lektor ved institut for Religionshistorie ved Københavns Universitet

A - Aslak Vibæk

Forud for det her projekt, har vi registreret bl.a. fra avisen, at der er flere og flere folk, der havde henvendt sig til den danske folkekirken og ment, at de var besatte. Vi har også fået bekræftet hos forskellige præster, at tendensen er tiltagende.

M - Mikael Rothstein

Jeps, der har været en stor sag fremme her fornyelig, med en kvinde, der var blevet interviewet til en helside til Kristeligt Dagblad og var i fjernsynet.

*D - David Varming Winsløw
Marianne Agger?*

M Marianne, ja præcis!

A Det, jeg mener, er, at det er et komplekst problem, hvor man kan give en psykologisk, videnskabelig udlægning af det her, bundet i Freud og Jung osv. osv., som har været den herskende tilgang til de her ting.

Men måske kan man også give en religiøs tolkning af det samme. Er der en tiltagende tendens i retning af en religiøs forklaring af de her ting frem for en mere psykologisk, naturvidenskabelig baseret forklaring?

M Mener du i offentligheden?

A Jo, forstået på den måde, at folk vender sig mere mod en religiøs forståelse af verden.

M Ja, det gør folk i al almindelighed.

A Og det her som en tendens på det?

M Jeg vil nødig sige det specifikt i relation til jeres emne, for det ved jeg simpelthen ikke. Men der er ingen tvivl om, at det moderne ikke på nogen måde udgør en trussel for mytologisk tænkning. Altså, der er ingen tvivl om, at moderne mennesker uanset uddannelse og sociale status osv. stadig er fuldt ud kapable til at tænke i religiøse kategorier, og det ser vi i alle muli-

ge forskellige sammenhænge; om det er New Age-forestillinger, der sniger sig ind i erhvervslivet, socialsektoren eller om det er nykristne, der springer, ud samtidigt med at de er direktører for Novo Nordisk, eller hvad pokker det måtte være.

Det er der slet ingen problemer med. Og jeg kan da sagtens forestille mig, at en del mennesker vil lade det dæmoniske komme til ære og værdighed igen som forklaringsmodel på ting, som ligger i den afdeling. Men præcis hvor mange, der gør det, og hvornår, de gør det, og hvordan, de gør det, det ved jeg simpelthen ikke. Det tror jeg ikke, der er nogen, der har undersøgt. I er måske tættere på det, end så mange andre. Men at det foreligger som en ressource, som en mulighed af religiøs tolkning af, jeg var lige ved at sige, af hvad som helst, foreligger som en ressource hos så at sige alle mennesker. Det mener jeg helt evident, og derfor så tror jeg også, vi må opfatte den moderne identifikation af det sataniske eller besættelser og den slags som udtryk for en meget, meget bred religiøs vækkelse, der kommer til udtryk på hundred tusind forskellige måder; om det er flere mennesker i Pinsekirkerne, eller om det er flere unge mennesker, der vil konfirmeres eller flere, der bliver healet af krystalterapeuter, eller flere, der ser flyvende tallerkener, eller hvad, det nu måtte være, det kommer sådan set ud på et. Det jeg snakker om her, det er, at uanset hvilken religiøs strømning vi kan identificere, så har den en fælles klangbund, der nemlig hedder det samme samfund. Og det er som sådan, i mine øjne, en protest imod det moderne; et forsøg på at vende tilbage til nogle mere traditionelle former. En konservativ bevægelse, der hedder "Lad os få generobret det hellige eller det religiøse", eller hvad vi nu skal kalde det, og gjort til en del af vores verdensforståelse; altså en sekulariseringsprotest i virkeligheden.

A *Men hvorfor har man brug for det?*

M Ja, det er så spørgsmålet, hvem man er. Der er nogen, der har brug for det, men ikke alle. Det er meget vigtigt at holde fast i, at det ikke er et enten-eller. De fleste mennesker har deres religiøse engagement i bølger. Det er noget, man går ind i og ud af, eller det kan være mere eller mindre intensivt. De fleste mennesker kan være religiøse i sammenhænge, og de kan ikke være det i andre eller være det i perioder af sit liv og ikke være det i andre. Det kan så at sige aktiveres eller ligge i dvale.

Jeg plejer at forbeholde mig retten til at blive religiøs, om galt skulle være, fordi jeg ligesom kan se, at det er noget folk bliver i forbindelse med bestemte faser af deres liv eller begivenheder, spekulationer, eller utilfredshed eller begejstring, overskud eller underskud. På samme måde at man kan agere socialt og kulturelt på alle andre måder, så opfatter jeg religion som en kulturel måde, en social måde, der kan være nærværende relevant i nogen sammenhænge og andre gange ikke. Så det er kontekstbestemt. Men de mennesker, der aktiverer f.eks. forestillinger om satan, besættelser, eksorcismer og ting og sager, føler jeg mig ret overbevist om, at hvis man lavede en socialpsykologisk undersøgelse af disse mennesker, så ville vi finde en eller anden grad af en fællesnævner. Jeg kan ikke på stående fod sige hvilken. Jeg siger ikke, at den klassiske depravationshypotese holder vand.

A *Hvad betyder det?*

M idéen om, at når folk gør sådan noget, så er det fordi, de er nede i møget, at det er en slags erstatningsadfærd - en slags kompensationsadfærd.

D *Det er et meget traditionelt svar på det - på religionskritik.*

M Ja, Når folk gør sådan noget, så er det fordi, der er gået noget galt i deres liv, og hvis det ikke var gået galt, ville de ikke gøre sådan noget. Den hopper jeg ikke på!

D *Undskyld jeg bryder ind. Er det Feuerbach, eller hvem er det, der siger det?*

M Nej, Feuerbachs kritik er mere ideologisk eller filosofisk. Nej, her snakker vi om en sociologisk uddateret teori, der siger: Hvorfor engagerer folk sig i afvigende social adfærd og bliver rockere eller medlemmer af en eller anden sekt? Forklaringen må så være, at der er noget galt i deres liv, økonomisk, socialt, følelsesmæssigt. De har siddet skævt på potten eller hvad ved jeg. Så kommer det her som en slags kompensatorisk adfærd. Men den kan ikke holde vand, den passer simpelthen ikke.

D *Det er bare ikke nok, efter min mening.*

M Det kan være det, men du ser ligeså ofte, at det er folk med overskud og sundhed og glæde og alt det, vi kan drømme om, som begejstret bliver interesseret i et eller andet. Det er meget mere nuanceret. Jeg siger ikke, at den fællesnævner, vi måske kan finde, er, at de alle sammen har det dårligt, eller alle sammen er dårligt uddannet, at de alle sammen er opdraget i kulsorte kristne miljøer eller noget andet. Men jeg tror, at vi vil finde en eller anden form for fællesnævner, som gør, at disse mennesker i den moderne verden tænker sådan og sådan, ligesom vi kan finde andre fællesnævnere ud fra, hvorfor folk tænker sådan og sådan. Altså nogle sociologiske strukturer, vil jeg nærmest kalde det. Dem kan jeg slet ikke gennemskue. Det kræver en nøje undersøgelse, før man kan sige det, men det vil jeg forvente, fordi der er tale om en så prægnant idé og en så specifik tolkning, at der må være en

eller anden form for samklang. Det, jeg i hvert fald forestiller mig som noget, jeg nærmest tager for givet, finder sted, er, at de mennesker i dag siger, de tror på, at dæmoner eller satan besætter mennesker og kan uddrives igen ved ordets magt, med vievand og krucifikser, de har lært det. De er blevet socialiserede til den holdning; det er ikke en, der er kommet til dem spontant, men de har gennem samtale med andre mennesker eller læsning eller noget andet lært nogle ting, tilpasset sig en særlig form for viden og en særlig form for kompetence, en særlig form for reaktionsmønstre, en særlig form for refleksioner som ikke er vilkårlige, men som er socialt bundet og som knytter sig til bestemte tekster, miljøer eller personer, eller hvad det nu måtte være. Og det er selvfølgelig diffust - ikke? Når jeg slet ikke har undersøgt det, kan jeg ikke sige noget konkret om det, men jeg går ud fra, at sådan et mønster vil vise sig, når man kigger efter.

D *Det er jo meget svært at undersøge det. Det er jo dét fænomen vi også er i gang med at undersøge: Hvad er årsagerne, hvordan udfolder det her fænomen sig også religionsvidenskabeligt. Det er jo sådan set grunden til, at vi er her i dag for at høre din udlægning af det? Grunden til, at det er så svært at undersøge det her fænomen, er, at det foregår i det sjælesorgeriske rum som i den protestantiske kirke er et privat rum. Det er et rum, der er mellem konfidenten og præsten.*

M Der er det så, at jeg som et slag på tasken siger: Det rum, du der refererer til, som altså er et socialt rum, primært, det er det, jeg taler om som et sted, man opdrages eller som en væsentlig ingrediens i det opdragende. Altså, man socialiseres til sin religiøse forestilling. Man har dem ikke på forhånd. Man lærer dem. Man socialiseres til religiøs adfærd. Man socialiseres til at være besat af dæmoner, men er det ikke på

forhånd. Man lærer at tolke forskellige ting, som at det er noget bestemt. Det giver ikke sig selv. Dvs. at individet i den her sammenhæng kun kan forstås i samspil med omgivelserne. Altså en eller anden form for direkte eller indirekte prægning, en der søges eller en der lige som presses frem og det er så forskelligt fra individ til individ. Men, forestillingen om dæmonbesættelser, eksorcisme som rituel aktivitet er selvfølgelig socialt betinget, er et produkt af bestemte sociale korrespondancer; man lærer at man kan besættes, man lærer at man er besat, man lærer hvordan man skal forholde sig til det., Det kan altså ske på hundrede og sytten forskellige måder og det er dem jeg ikke lige kan overskue, men at processen finder sted, det er jeg ikke i tvivl om. Jeg kan ikke på nogen måde forliges med tanken om, at en person selv kommer til den her overbevisning uden på forhånd at kende til muligheden for det, idéen om det, ritualerne i tilknytning til det. Om det så er film eller litteratur, foredrag, personlig kommunikation eller hvad det er, der ligesom har lagt bunden for det, så er jeg sikker på den er der.

A Du siger, at man er nødt til at have forestillingen om det. Man er nødt til i bredeste forstand at have et billede af, hvad det vil sige at være besat, for man kan komme til en præst og sige, man er besat. Kan det føres tilbage til det, at alene det, at vi kan skabe idéen om Gud, er et bevis for hans eksistens?

M Det er jo noget bavl, så findes der jo hvad som helst, så findes den blå krabbegud fra MoaMoa også.

D Prøv at begrunde det.

M Lad os lige tage en ting ad gangen.

A Forstår du, hvad jeg mener, for det billede må komme fra én, der har prøvet at beskrive det at være besat?

M Ja, jeg kan godt forstå det, du mener, men jeg synes, det er et nummer for sociologisk. Hvorfor hive verden ud af den plads, den nu engang befinder sig i. Det er en unødigt filosofisk diskussion, synes jeg. Det har sgu ikke noget med virkeligheden at gøre. Lad os dog for pokker stole på vores sanser et øjeblik og sige, at verden findes. Her sidder vi. Vi drikker æblemost. Jeg kunne godt postulere filosofisk, at den er et billede i min tanke, men det er tåbeligt. STOP. Halløjsa, for meget postmodernisme, for meget filosofi, for meget hvad som helst. Jeg kan smage den her æblemost. Jeg stoler på mine sanser.

Jeg ved iøvrigt, at jeg findes, fordi det har jeg haft 39 års udmærket erfaring med. Jeg har sådan nogle reservationer overfor den der meget tynde filosofisk teologiske is: Nu gir jeg lidt dig skylden, ikke? Det, jeg snakker om, når det drejer sig om den der opdragelse, jeg tænker på, hvis der kommer en mand hen til en præst og siger: Jeg tror, jeg er besat. Så har denne person helt elementært, forudsætninger for at formulere den sætning. Altså en viden om dæmonbesættelser, en viden om, at man skal henvende sig til en præst, idéen om de her mørke kræfter kristendommen har konstrueret igennem de sidste par tusind år. Det er jo fuldstændig indlysende, ligesom man tager til en mekaniker, hvis bilen ikke kan køre; man har en idé om, at bilen virker ikke og så har man en idé om, at mekanikeren kan lave den for mig, fordi han har den og den kompetence. Der mener jeg, der er et vigtigt udgangspunkt. Men der, hvor han får bekræftet, at han er besat af dæmoner; der, hvor det får betydning i hans liv i videre forstand, det er måske først i hans kommunikation med præsten, der bekræfter ham i det, og så i deres interaktion udvikler der sig en mere specifik forståelse af hvad

det er, manden han oplever, og hvad der skal gøres ved det. Og hvad er præstens forudsætninger i den sammenhæng, bortset fra at han kan have set Linda Blair hoppe op og ned i sengen i den der film Eksorcisten? Så er det selvfølgelig Apostlenes gerninger og Evange-lieteksterne, der ikke handler om andet end dæmonuddrivelse. Det er det, det hele handler om. Det er det, der konstituere kristen adfærd, at man kan uddrive dæmoner. Jesus bemyndiger disciplene til at gå ud og fjerne dæmoner. Sygdom er identificeret ved dæmoner. De fremmede er identificeret som dæmoner. Og de an-dres guder er identificeret som dæmoner. Satan er den faldne engel osv. Det er et helt kristent mytologisk univers, der aktiveres i den der kommunikation; og den har manden brug for for lige som at brodere på sammen med præsten for at komme til en dybere forståelse af hvad det er, han er i gang med. Udgangspunktet for, at han overhovedet henvender sig til præsten, er, at han har en eller anden basisviden. Fordi, hvis han ikke har den, hvis han ikke er socialiseret eller påvirket eller hvad ved jeg. på en eller anden måde, så bliver han enten derhjemme og bliver et psykiatrisk tilfælde og skal have besøg af distriktpsychiatrien. eller også så opsøger han sin sygekasselæge, der sender ham videre til en psykolog, der sender ham videre til Tom Bolvig. Og så kører vi ad et helt andet spor. eller også så finder han ud af med sig selv. at det i virkeligheden er hans skilsmisse, fordi han får snakket med en ven, som siger: Så tag dig dog lige sammen, du er bare ked af det og deprimeret! - eller hvad ved jeg.

D Så lad os prøve at tage fat i individerne, fordi du er humanistisk forsker og du bruger selvfølgelig din fornuft og du bruger dine sanser og du bruger dig selv som det menneske du er til at forstå den verden du lever i.

M Klart.

D Kristne mennesker har trosdimensionen, som er svær at indfange med den fornuft og med de sanser, efter min mening. Man kan stille spørgsmålstegnet om, hvordan du forholder dig til trosdimensionen?

M Først og fremmest kan man ikke snakke om tro i en kristen sammenhæng uden at snakke om religiøse forestillinger i det hele taget, fordi det ikke har noget med kristne at gøre; det har det kun en detail, fordi det er en bestemt dæmon, der besætter og en bestemt gud, der udfrier og et bestemt ritual, der skal til - som vi kan kalde kristent. Men idéen om at der findes magter uden for det menneskelige, som på radikal måde præger det menneskelige, den findes i alle kulturer. Og, i alle kulturer har vi så at sige forestillinger om, hvordan enten gode eller onde magter besætter folk. Jeg mener, i vores kultur har vi jo også Hellig-ånden, der stiger ned i alle Pinsekirkerne. Et fuldstændig analog fænomen, hvor det bare er andre elementer i den kristne mytologi, der aktiveres, når det er Hellig-ånden, der besætter folk. Dvs.der er intet på spil her, som på det grundlæggende niveau ikke også er på spil i afro-brasilianske besættelseskulturer eller i Vestafrika eller på Jamaica eller i Thailand, eller hvor pokker vi nu måtte være. Vi kender de her ting alle vegne fra. Det vil altså sige, at når du spørger til det specifikt kristne, så er vi på et detailniveau, der bare handler om, hvordan de her ting gestalter sig i vores kultur.

Så er spørgsmålet: Hvad er det du egentlig tænker på? Er det det, at mennesker er religiøse, eller er det præcist den måde, de er det på i vores kultur.

D Nej, det jeg tænker på er sammenstødet mellem humanisme og teologi.

M Jeg vil da godt prøve at karakterisere religiøs tænkning eller religiøs adfærd eller religiøse verdens-

billeder, sådan som jeg ser det. Pointen er, at man ud fra religiøse forudsætninger indtænker elementer, strukturer, magter, væsener som ligger uden for tingenes verden, okay?

Mit fokus er den hjerne, der forestiller sig dette væsen. Det man kan kalde Gud i allermest abstrakte forstand – de hedder jo vidt forskellige ting alle vegne – er en social, psykologisk, kognitiv konstruktion, som hjernen laver. Det har ikke nogen selvstændig eksistens. Det er et produkt ligesom ord. Jeg siger nu sodavandsflaske. Det refererer til den her dims per konvention. Hvis jeg siger Gud, så refererer det til noget andet, er konvention. Der er den forskel at sodavandsflasken står lige her -bum! Gud kan man vælge at acceptere, som noget der er et andet sted, men som vi ikke kan tage og føle på. Mit postulat er, at eftersom vi ikke kan tage og føle på det, er det der ikke; det der er, det er udsagnet - idéen. Den kan vi til gengæld tage og føle på. Idéen kan vi tage og føle på, fordi den hjerne, der laver idéen, kan vi tage og føle på. I den forstand kan vi sige, at Gud er et materielt produkt. Et produkt af en materiel hjernes virksomhed, af et samfundsvirksomhed. Så kan man handle på alle mulige måder i relation til denne forestilling, og det gør man. Myterne, der konstruerer guddommen, har et perspektiv i den adfærd, der regulerer det sociale liv i relation til denne idé.

Det er sådan, jeg ser det, og det er derfor, jeg siger: Når mennesker bliver besatte af dæmoner, så artikulerer de nogle mytologiske forudsætninger i deres kultur. Hvis vi ikke havde apostlenes gerninger f.eks. eller evangelieteksterne, ville der ikke være nogen kristne, der talte i tunger. For der ville ikke være noget perspektiv for det. Det vil ikke eksistere i deres verden. Der er ingen, der påstår, de kan flyve. Der er heller ingen steder i det ny testamente, der står, de kan flyve. Hvis der var det, så kunne de også flyve. Og derfor så er det vigtigt hele tiden at lokalisere den religiøse forestilling til et bestemt tekstfelt eller et rituelt felt eller tradition, dis-

kurser eller hvad man nu skal kalde det.

Så er der en anden side af det, hvis vi lige vender det om; og det er, når jeg selv siger, at det er noget, der viser sig alle vegne, besættelser f.eks. Så kan vi sige: Hov, så kan det ikke bare have noget at gøre med, hvad der står i de hellige tekster. Der må være mere i det, for det er jo ikke alle, der har de der hellige tekster. Nej, vi skal nok starte et andet sted i virkeligheden. Jeg ser det på den måde, hvis vi bliver i det specifikke med besættelser og den slags, at menneskers kognitive apparat - måden vores sanser fungerer på, måden vores hjerne fungerer på, måden vi strukturerer vore tanker på, måden vi bygger sprog på - rummer muligheden for en lang række ekstraordinære bevidsthedstilstande; stadig inden for rammerne af, hvad den fysiske hjerne gør og kan. Men på samme måde, som vi kan stå op og ligge ned, løbe, vi kan gå baglæns, vi kan stå på hænder med vores krop, så kan vores bevidsthed også opføre sig på forskellige måder. Og, da alle mennesker er ens lavet, så har vi også de samme fysiologiske forudsætninger, de samme kognitive forudsætninger og derfor finder vi ensartede mentale dispositioner i alle samfund. idéen, om at de her væsener besætter een, skal forstås inden for den ramme. Det er også derfor, folk bliver kidnappet af rumvæsener og den slags. Det er noget, der kan lade sig gøre inden for rammerne af den forestillingsverden, vi har. Og så udmøntes det socialt på forskellig måde alt efter, hvor vi er. Man tillægger forskellige væsener æren eller ansvaret for det. Derfor er en angakok i Grønland i kontakt med andre ånder end hans shamankollega i det centrale Sibirien, som igen er i kontakt med noget andet end den lokale healer på Vesterbro, der også tager på rejse til åndernes verden.

D *Eller tilfældigvis den lokale præst?*

M *Eller tilfældigvis den lokale præst, hvor vi ser*

det fænomen, vi kalder synkretisme - altså en integration af forskellige mytologiske betydningssystemer i hinanden, sammenvoksninger af traditioner. Hvor vi altså ser sådan en fyr som Ole Skærbæk Madsen i Betlehemskirken, som jo er stærkt præget af nogle New Age-traditioner, ikke i substans så meget, men i struktur. Og da ser vi alle de her ting.

Det vi kan konstatere, når folk bliver besatte af dæmoner i Danmark, er, tror jeg, en lokal protestantisk modkulturel udmøntning af et ret universelt tema i alverdens religioner, nemlig at mennesker på en eller anden måde er i klemme mellem forskellige kosmiske magter. Kedeligt ikke?

A De specifikke præster, vi har talt med, har fortalt, at der er mange af de folk, som henvender sig, der bliver helbredt - der bliver udfriet. Præsterne fortæller, at de er bundet af nogle ting, som de kan sættes fri af. Gennem samtaler og bønner og eventuelt, hvis det er nogen meget voldsomme tilfælde af besættelser, så går man direkte til et kirkeligt ritual i kirken med flere bisiddere, og så bliver der battlet. Men de her folk kommer ud på den anden side og bliver sådan set helbredt, befriet fra deres problemer. Ellers, hvis man tror på en psykologisk verdensforståelse eller psykologisk verdensbillede, så går man til sin psykolog og får tingene ordnet dér.

Det er bare et spørgsmål, om at tro på det ene eller det andet eller det tredie verdensbillede, eller hvordan?

M Nej, det er for simpelt at sige, at det bare er et spørgsmål. Du må ikke sige "bare" fordi tingene er forskellige, og alligevel så minder de om hinanden. Det er heller ikke bare at tale med sin ven og få det bedre, hvis det er den osteklokke, man befinder sig inde i, så er det dét, der er det afgørende.

A Der har også noget med overbevisning eller

tro at gøre?

M Jamen, selvfølgelig har det noget at gøre med, hvilken holdning man har til tingene. Men jeg tror, at man skal forstå det måske et niveau dybere, hvor man siger: Problemet er grundlagt inden for rammerne af en særlig mytologi og kan derfor kun løses indenfor rammerne af et særligt ritual, der korresponderer med denne særlige mytologi. Altså, du kan ikke være besat af dæmoner, med mindre du grundlæggende antager, at dæmoner findes. Og hvordan får du dæmoner ud med almindelig psykologhjælp? Dæmoner er ligeglade med psykologer, men en del af læren om dæmoner er, at de er bange for vievand og krucifikser. Så, hvis du en gang har fundet ud af, at det er dæmoner, du er besat af, og af en eller anden grund holder så meget fast ved den tanke, at du ikke ændrer opfattelse, så er der kun én vej at gå for at få dem ud, og det er det korresponderende ritual eller den korresponderende samtale eller bøn, eller hvad det måtte være, som også er et ritual. Og jeg tror det er dér, vi er: at den logik, der overhovedet muliggør forestillingen om, at man er besat af en dæmon, nødvendigvis må føre til idéen om, at der skal et bestemt ritual eller en bestemt myndighed - nemlig Kristus eller præsten, eller hvad det nu er, til at ændre på det forhold. Altså, det er et spørgsmål om, at skrue-trækkeren skal passe til skruen. Du kan da ikke komme med en motorsav til den mindste skrue. Du kan ikke få dem ud! Jeg tror det er sådan, vi må tænke det; og derfor er det ikke bare korresponderende systemer inden for rammerne af bestemte osteklokker - eller hvad man, med en amerikansk kollega, kunne kalde Religious Worlds, altså at vi kan leve i den samme verden ud fra hundrede og sytten forskellige forudsætninger. Vi har alle sammen set, at dronningemoderen er død. Vi sidder alle sammen og håber på, All Gore vinder - trods alt. Og vi har gået i de samme gymnasier, og vi spiser den samme mad, og vi går i de samme underbukser, og spiller i de samme fodboldklubber. Og

så sidder jeg her og er forbenet materialist. Og jeg ved ikke med dig? Du kan sidde der og være folkekirkekristen, og er i virkeligheden buddhist. Du tør bare ikke fortælle det, og du er heldigvis enig med mig. Så kan man sige, at vi færdes i det samme sociale felt på alle leder og kanter og har det fint med hinanden og har ingen problemer, men vi lever alligevel i, hvad man kunne kalde forskellige religiøse verdener, som ikke nødvendigvis i vores hjørne af verden, i vores samfund, behøver at føre til konflikt, kun når vi når nogle bestemte punkter, hvor vi skal diskutere det, eller hvor vores måde at leve på kolliderer. Der tror jeg altså, i din model eller dit eksempel, der har du altså, hvis vi nu skærer ind til benet, så har vi hvad den sag angår en lukket cirkel, hvor problemet er defineret inden for nogle bestemte rammer, og hvor løsningen derfor også er inden for de samme rammer.

Ham, der bliver ved med at have dæmoner og så alligevel slipper for dem, ved at tale med en psykolog, han har så bevægelige rammer i sin dæmonforståelse, at han også godt kunne vælge en anden tolkning, der sagde: Nå ja det er sgu bare mig. Det er fordi Birgitte er gået fra mig, at jeg har været deprimeret -eller fordi jeg har røget for meget hash, eller hvad fanden ved jeg, som sådan en fyr kunne sige til sig selv. Og derfor tror jeg også, at det er de allerfærreste, som for alvor lever i den lukkede cirkel, som fordrer den lukkede løsning. Det er de allerfærreste.

D Hvis jeg må bryde ind her, har vi som sagt været ude at tale med Niels Underbjerg, som er folkekirkepræst, og han talte bl.a. om sit forhold til den her stigning i henvendelserne fra folk, der mener/oplever, de er besatte. Han mener, det er et problem, at folk i stigende grad oplever det i dag. Altså, at det er et problem, at vores kultur er blevet så individualiseret, at den enes subjektive mening kan være lige så god som den anden. Det jeg gerne vil spørge om er: Er der ikke

en fare for, at vi med et humanistiske livssyn gør alting ligegyldigt og ikke lige gyldigt? Hvis du forstår, hvad jeg mener?

M Ok, jeg har hørt på det argument i evigheder, og jeg synes, med al respekt, stadigvæk, at det er noget vrøvl, fordi konstateringen af, at vi hver især skaber vores verden, er én ting. Det er det, man kan iagttage gennem en systematisk metodisk relativisme. Jeg påstår, at alle religionerne er lige socialt konstruerede, og L. Ron Hubbard er præcis lige så autentisk som Kristus. Jeg kan simpelthen ikke se, at den ene skulle være mere gyldig end den anden. Men jeg kan se, at det store flertal foretrækker det frem for det andet, og jeg ved om mig selv, at jeg har nogen ganske, ganske bestemte præferencer om, hvad som helst, og bedre kan lide det ene end det andet. Jeg kan ikke se, hvordan den kulturanalyse, der peger på, på at vi hver især konstruerer vores verden samtidig, nødvendigvis skal betyde, at jeg eller du er enige i, at alting er lige godt. Det er vi jo ikke! Vi har politisk debat. Vi har den her elendige værdidebat. Jeg sidder her og repræsenterer den hårdkogte materialisme. Jeg siger ikke bare, at det, de kristne siger, er lige så godt som det, jeg siger. Nej, jeg har ret! Det er mig, der har ret! Men det, de siger, er gyldigt for dem, og de er i deres fulde ret til at forfølge deres synspunkter og virke for dem, lige som jeg er. Det er et spørgsmål om demokrati og imødekommethed, men da ikke et spørgsmål om at slippe sine egne grænser. Det er der selvfølgelig mennesker, der gør. Vi har i vores samfund, det nogen har kaldt postmodernisme, en tendens til, at folk taber deres egne meninger, og det er det, Niels Underbjerg er bange for. Det er det, han finder udtryk for i moderne religiøsitet. Men jeg mener, det er et marginalt problem. Han ser det, fordi de mennesker, der ligesom har tabt et holdpunkt eller et perspektiv, de havner hos ham. Det er derfor, han ser det, det er derfor, han tror, det fylder en hel masse. Der

er så mange etager i det.

D Det hænger jo sammen med det rum, han befinder sig i og den socialisering, han har været igennem.

M Selvfølgelig! og her bidrager du selv til den relative forståelse af, hvorfor vi alle sammen siger, som vi gør. Jeg mener det er vigtigt at iagttage, at vi skaber samfundet. Mennesker skaber samfundet på forskellige måder? Nej, hér gør vi det! Det udmønter sig så her hos dig og mig. Men vi er da hver især sikre på et eller andet eller har nogle ambitioner. Selvfølgelig er vi ikke sikre på alt, men vi bevæger os hele tiden. Det er det, jeg har så meget imod den der postmodernisme-idé, der postulerer, at vi hver især er flydende. Jeg kender ingen flydende mennesker; – jeg kender mennesker i bevægelse. Sådan nogen har verdenshistorien vel altid set. Men idéen om, at vi alle sammen har tabt et perspektiv på tilværelsen eller et holdepunkt eller nogen grundlæggende normer eller idéer, det er simpelthen noget sludder, så vidt jeg kan se.

Men det, Niels Underbjerg iagttager, er, at en masse mennesker har kastet sig over en religiøsitet, der er stærkt individuelt fokuseret – det jeg plejer at kalde en form for spiritualiseret kapitalisme, der handler om jeg, mig og mit – min personlige udvikling; et tab af kollektive forandringer og den slags. Og det er meget få, der i det lange løb er tilfreds med det, og så finder de vej til folkekirken, der er den dominerende tungeste, økonomisk dominerede, politisk dominerende religion i samfundet. Og da sidder Niels dér og møder dem, for han er missionær, han repræsenterer Ikon og har været i Dialogcentret i mange år og er den, der ligesom skal få dem ind i folden. Derfor ser han det som et samfundsproblem, og det mener jeg ikke det er. Det er et marginalt problem, som han sidder med.

Jeg synes f.eks. det er en ret håndfast norm at mene,

man er besat af dæmoner.

D Ja, det synes jeg også, for det er meget konkret.

A I forlængelse af de her ting – er begreber som det gode og det onde kulturelle konstruktioner, for at tingene kan fungere?

M Ikke udelukkende, men først og fremmest. Spørgsmålet er, hvorfor? Det gode og det onde er selvfølgelig sociale konstruktioner – men hvordan kan det være, at samfundene generelt er enige om, hvad der er godt, og hvad der er ondt, generelt?

D Ja, det er da mærkværdigt.

M Nej, det synes jeg ikke, det er. Man kan ud fra religiøse forudsætninger hævde, at det har at gøre med, at vi alle sammen i virkeligheden er underlagt en overordnet etik, eller vi har en fælles skaber. Jeg tror, det er meget mere simpelt. Jeg vil referere til, at vi alle sammen har den samme krop, –at vi har biologisk set de samme forudsætninger. Vi har en biologisk selvopholdelsesdrift. Vi har en biologisk spise-, sove-, bolleddrift; og jeg mener, at alle spørgsmål om godt og ondt kan destilleres til i hvilket omfang, vi føler vores biologi krænket.

D Det er jo et interessant synspunkt, synes jeg, for det er jo også den problematik vi støder ind i, når vi beskæftiger os med fænomenet eksorcisme og kan konstatere, at det foregår i den danske folkekirke, som jo bekender sig til den evangelisk lutherske tradition, hvor der har været en stærk tradition for at adskille ordet og kroppen.

M Ja. Præcis!

Det er nemlig rigtigt, for ved Reformationen blev kroppen smidt ud af kirken - om jeg så må sige - og seksualitetsforskrækkelsen blev indført og sådan nogen ting; hele pietismen og alt det der halløj. Det er da umiskendeligt. Og her får vi noget krop tilbage, vi får noget kropslighed tilbage. Det er et led i protesten, tror jeg. Vi kan også se, at alle mulige New Age-teknikker, uanset hvor spekulative de er, uanset hvor filosofisk orienteret de er, hvor meget det handler om det åndelige, kosmos og energier, så er det stærkt ritualiseret. Det handler om kropsforvaltning, kropsbrug, kropsregulering. Vi ser det med alle de her piercinger, branding og alle de der moderne ting: tatoveringer - præge kroppen, forme kroppen, styre kroppen. Vi ser det med Pinsekirkernes vækst. Sanselige ritualer; kroppen er med, man taler i tunger, Helligånden besætter, man helbredes, man besvimer og man rejser sig op igen. Altså et led i sækulariseringsprotesten der udtrykker sig i fornyet kropslighed i den moderne religion. Men kun en del af det. Vi skal hele tiden huske at 87 procent af befolkningen er medlem af folkekirken. De fleste af dem er måske i virkeligheden lige glade og dem, der er, er nogen der er meget protestantiske og mener, at det hele er et spørgsmål om tro, det indre, forestillinger osv. Men der er altså andre, i andre sektorer af det religiøse Danmark, der har kroppen som det primære udtryksmiddel og mediet for den religiøse erfaring. Og her tror jeg, vi godt kan putte den eksorcisme ned. Man bliver virkelig til i en situation, hvor man kan sige: Jeg har dæmoner inden i mig. De er inde i min krop.

D Kunne den udvikling, der er sket, have noget at gøre med påvirkninger fra andre religioner?

M Påvirkninger fra andre religioner i Danmark er jo fuldstændigt minimalt og vi har jo et af de mest sta-

bile monoreligiøse samfund i verden.

D Har vi det?

M Ja, det skal jeg love dig for der er!

D Så længe det varer?

M Ja, det er klart. Vi kan jo ikke være en ø i verden, vi ændrer os jo!

D I takt med globaliseringen, tænker jeg på, at der var mange søgende fra vores forældres generation, der i stedet for at forholde sig til deres egen tradition søgte ud og rejste meget rundt i verden, søgte nye traditioner i buddhismen.

M Det spiller selvfølgelig en rolle, at vi har 25 % af befolkningen, der er positivt stemt over for forestillinger om reinkarnation, det klart, men det er mere en europæisk inkarnationstanke, der gør sig gældende end asiatisk, så jeg ved ikke rigtigt, hvor fremmed den er, eller om den har været der tidligere. Men selvfølgelig er der en vis prægning. Jeg mener, at vi, i hvert fald på det normative niveau, kan se, at der er det ret entydigt og de undersøgelser, der laves af danskernes værdier - der er blevet lavet nogen undersøgelser af skolelærer-studerendes begreber om religion - viser altså at protestantisk, alt andet lige, står meget stærkere end alt andet tilsammen. Det kan der ikke herske nogen tvivl om, efter min mening.

Men vi har en pluralistisk situation i højere grad end vi har haft det nogensinde før, det er der ingen tvivl om. Det er lidt svært at gøre op. Der er en masse religioner repræsenteret, men de fylder meget, meget lidt økonomisk og politisk. Kulturelt har de ingen som helst indflydelse.

D Vi har religionsfrihed i Danmark, men ikke

religionslighed!

M Det er så sandt, som det er sagt.

A Når du siger, du er hard core materialist, betragter du også materialisme som en religion?

M Ja, hvis man absolut vil, kan man godt sige det.

P - Peter Døssing

Du taler omkring selve udfrielsen i kirkerummet, og du taler om vækkelsesmøderne i Pinsekirken. Så vil jeg spørge: Har du overværet nogen af de her seancer, hvis man kan kalde dem det?

M Ja, vækkelsesmøder i Pinsekirken, hvor Helligånden kommer, mirakelhelbredelser i alle mulige New Age-sammenhænge, gudebilleder, der bevæger sig og vinker til folk.

A *Gudebilleder, hvordan?*

M Jamen, jeg kunne jo ikke se det, men de kunne selv se det - at statuerne vinkede. Sådan nogen religiøse manifestationer. Spiritisme, kommunikation med ånder. Og jeg har oplevet folk som kanaliserer budskaber fra mestrer på Venus eller Atlantis, eller hvad pokker det nu måtte være. Jeg har aldrig oplevet en rigtig eksorcisme, kun bønner, den blide, bløde udgave. Det var i Italien på en sommerlejr - en camp, en kristen ungdomsorganisation. Jeg har aldrig set den, skal vi sige, den full-blown-version. Den har jeg ikke set. Derimod har jeg set ganske mange af sådan nogen eksorcismer på film, fra Vestafrika, hovedsageligt, fra Brasilien, hvor det typisk har været i Pinsekirker, men også i de lokale "candomblae voodoo santaria sammenhænge".

D *Er der ikke nogen protestantiske præster i Afrika, f.eks.?*

M Jo, altså pinsefolkene er da sandelig protestanter. Fra Vestafrika og Østafrika har jeg f.eks. set en del film med Rainer Boncke, som I måske er stødt på, som er sydafrikaner og som turnerer rundt. Ham har jeg set masser af film med. Mirakelhelbredelser og dødeopvækkelser og eksorcismer!

D *Kan du prøve at tage et eksempel og prøve at beskrive, hvad det er, du har set, og hvad det er, du ikke har set - så at sige?*

M Hvad mener du med om jeg kan beskrive det, jeg ikke har set?

D *Det kan du jo heller ikke!*

M Nu tror jeg, jeg er med på din retoriske strategi: Når, der i religiøse sammenhænge refereres til begivenheder, så er begivenheden ikke det centrale, men derimod fortællingen om begivenheden. At Jesus stod op af graven kan dels forstås som en begivenhed, men det kan også forstås som en fortælling. Min påstand er, at begivenheden aldrig har fundet sted, men at det ikke spiller nogen rolle, fordi fortællingen bliver accepteret som sand. På samme måde vil jeg mene, at beretninger om mirakler eller overnaturlige fænomener, eller hvad det nu måtte være i relation til eksorcisme – personen flyver fire meter gennem luften og banker ind i væggen, eller at det vælter ud med mærkelige materier, eller at der opstår kors på brystet – gennemgående er dramatiseringer, altså fortællinger, som ikke er begivenhed. Selvfølgelig kan der være begivenhed i et eller andet omfang, men i fortællingens form antager begivenheden en ny karakter; altså væsentlig mere materie

- end der var, og væsentligt større sår på brystet - end der var, væsentligt mere dramatiske besvimelser - end der var. Det jeg har set har alt sammen, uden min mindste tvivl, været udtryk for, hvad skal vi kalde det, psykosomatiske-psykopatologiske-ting-og-sager. Jeg har ikke set noget, jeg syntes gav anledning til at overveje, om der skulle være noget om snakken. Men en hulens masse adfærd, som viser, hvordan mennesker reagerer socialt i relation til en forestilling. Hvordan man kropsligt, psykisk, socialt på alle leder og kanter aktualiserer den idé, man er samlet omkring. Det bliver en manifestation af en idé og ikke et udtryk for en dybere virkelighed.

D Sådan som jeg ser fænomenet, så arbejder psykologen ikke med transpersonlige begreber - et transpersonligt begreb, det er Gud. Psykologien kan ikke tale om Gud.

M Nej, det kan kun mytologer. Jeg tænkte på at forære jer følgende: "Jeg er bange for, at det er mere normalt at blive besat af en dæmon, end det er ikke at tro på Gud." Det mener jeg virkeligt. Det er normal religiøs adfærd; det er hverken overraskende eller unormalt. Tværtimod - i det store perspektiv er det en fuldstændig forventelig religiøs adfærd. Grunden til, at det er et emne, I kan lave projekter om, og som det er sjovt at snakke om, det er, at det for tiden er usædvanligt i dette hjørne af verden. Og det er vigtigt at holde fast i, fordi ellers får vi konstrueret de mennesker, vi snakker om som bizarre afvigere, men i virkeligheden så bærer de en tudsegammel tradition. Når det er sagt, så skal vi også lige huske, at religiøs adfærd af og til ikke grunder i naturlige dispositioner, men kan være afledt af psykisk dårlighed, social dårlighed, pression. Vi må hele tiden være indstillet på, at selvom vi siger: Det har vi set tusind eksempler på, så kan det godt lige præcis for Pernille være udtryk for, at

hun har haft en rådden barndom. Det er derfor, man altid skal være varsom, når man kigger på enkeltindivider.

A Vi har diskuteret det at opleve en eksorcisme, men vi opererer kun med andenhåndsberetninger. De folk, vi har snakket med, betragter jeg egentlig, som meget saglige folk, ikke som fantaster. Når de har fortalt os nogle ting, betragter jeg det egentligt som værende rigtigt. Hvordan vil du forklare den mekanisme?

M Man kan sige det omvendt: Hele vores kultur betragter en række myter som særdeles betydningsfulde og overvejer ikke, at det er myter, på den måde jeg gør. F.eks.: Jesus er født af en jomfru, Gud har skabt verden, Jesus stod op af graven, han gik på vandet. Moses modtog loven på Sinaibjerget. Ingen af disse ting er historisk faktuelle, men det er beretninger om verden, som gør det muligt for mennesker at tænke om verden og handle i verden, fordi de definerer verden på en særlig måde.

På et mikroplan har vi så de beretninger som du refererer til nu; overnaturlige fænomener, anskueliggjort som begivenheder, men jeg siger; Nej, det er ikke begivenhed! Det er beretning! Og denne beretning, har virkelighedskarakter, er virkelighedskonstituerende for dem, der fortæller dem. Men læg mærke til, at det ikke har noget som helst at gøre med værdighed eller begavelse eller respektabilitet eller uddannelse eller noget som helst. Det er evnen til at tænke i mytologiske kategorier. Du har selv evnen i det øjeblik, hvor du før sagde til mig et eller andet med blablabla-tror-på-Gud; at sige sætningen "tror på Gud" og tage for givet, hvad der menes med det, det er at referere til en fortælling, nemlig fortællingen om denne skaber, der regerer denne verden. Men han er ikke en given ting, han er indtrådt i historien i kraft af nogle menneskers fortæl-

ling på et givet tidspunkt; er etableret som en social kategori, på et givet tidspunkt. D.v.s., at det er meget, meget let for os at navigere sprogligt i et mytologisk univers, uden at vi tænker over det. Mit job er at tænke over det, og derfor ser jeg det. Men, du kan ikke sige at præsident Clinton, der sværger med hånden på Bibelen, nødvendigvis tror på det. Det ved vi ikke. På det niveau kan det være retorik. Det kan også være fup og svindel, når ham fyren, der fortæller dig den historie, han siger til sig selv: Hold kæft, han tror på det den nar. Men vi kan også have den stik modsatte situation, hvor det er en internaliseret del af de her folks virkelighedsforståelse, og der er ikke noget ekstraordinært ved det. Sådan er verden! Det ændrer ikke på, at jeg fra mit eksterne punkt vil fastholde, at det er beretninger og ikke begivenheder.

D Men i det kontekstuelle rum, hvor vi sidder og interviewer en præst eller en biskop og prøver på at forstå ham – i den proces accepterer vi jo, for overhovedet at have en samtale, den forudsætning, der er for hans samtale, nemlig at Gud er til!

M Det er præcis den evne, vi har til at gå ind i hinandens forudsætninger og acceptere dem, for så hører vi historien, og den er sand, når han fortæller den. Når du sidder og hører ham fortælle den, så refererer han til virkeligheden. Det kan der ikke være nogen som helst diskussion om kontekstuel, men analytisk behøver det ikke være sådan; der kan vi godt sige, at sådan er det for ham, sådan interagerer jeg med ham, men sådan er det ikke i virkeligheden. Hvorefter vi konstruerer en virkelighed med stort V, som vi så kan hævde. Det er her jeg mener: Stop, jeg gider ikke diskussionen om, hvad er virkeligt og hvad er ikke virkeligt, fordi, hvis vi ikke et eller andet sted, siger: Det her, det er simpelthen virkeligt! så kan vi gøre det ud fra forskellige kriterier – hvis vi ikke vedtager et

punkt, som vi antager som virkeligt, så kan jeg slet ikke forstå, hvordan vi overhovedet kan tale om verden, om os selv, eller om noget som helst.

A Det er her, hvor lige præcis det her projekt og det her fænomen bliver interessant, fordi en ting er, at man intellektuelt kan diskutere nogen begreber omkring Gud...

M Hov, der var det igen! Læg mærke til det, du implicerer hér en helt bestemt mytologi. Det er Gud med stort G, vi snakker om. Det du siger implicerer nogle forudsætninger. Hvis vi skal forstå, hvad du siger, så skal vi gå ind i dit mytologiske univers.

A Når jeg siger Gud, så kan det både være en konstruktion vi to har lavet mellem os – det er selvfølgelig et kompliceret begreb – men det kan også være en præsts eller en anden troendes begreb om Gud. Jeg synes, det er interessant at lige præcis i forbindelse med eksorcismen, der bliver Gud fysisk. Det bliver rent faktisk en fysisk ting, der træder ind i en materiel virkelighed.

M Det er der jo absolut intet nyt i. Det er jo præcis det, som kristendommen i det hele taget gør, med påstanden om Kristus som guddom. Den materielle manifestation af guddommen, den er godt nok væk nu, men kommer igen på himlens skyer. Og hvor møder vi den henne? Vi møder den i teksterne, i forkyndelsen, i ordet og i trosbekendelsen, eller hvor det nu er, og i ritualerne og i oblaterne og i vinen. Guden materialiseres i konkret forstand, i den religion vi her refererer til. Her har du så bare en detailudgave af det grundlæggende tema, nemlig gudens manifestation i Kristus. Nu ser vi så det åndelige manifestere sig i det hele taget. Nu er det godt nok ham den onde, men

det er dog Kristus, der skal komme og uddrive ham. Så spørgsmålet er, om det egentligt rykker særligt meget ved det?

Det her er min kone, her har vi min hustru [viser fotografi i ramme]. Hende er jeg glad for. Så siger jeg til mig selv: Dette er min kone. Men hvis jeg ikke havde sagt til jer, at dette er min kone, så kunne I bare kigge på hende og sige: Hov, der har vi en fyrreårig smart pakke - eller hvad I nu kunne finde på at tænke, og så vil I danne jer andre begreber om hende muligvis nu, hvor jeg har meddelt jer at dette er min kone. Tingene skifter karakter, alt efter hvilke ord de får med på vejen, og når jeg hele tiden snakker om begivenhed og beretning, så er det fordi, at jeg kunne også godt have vist jer et helt andet billede, og sagt dette er min kone, og I ville have troet på det! Hun ville være min kone for jer, selvom det i virkeligheden var min tante. Min pointe er, at det er beretningen og ikke substansen, der er det egentlige. Fortællingen om billedet er vigtigere, end hvad billedet egentligt er, og derfor er det fuldstændigt ligegyldigt, hvad der er på spil, når de mennesker bliver eksorceret i kirken. Tolkningen, tydingen og beretningen er det, der definerer begivenheden, og så er det altså sådan, at tolkningen, tydingen og beretningen af og til ikke korresponderer snævert med, hvad der rent faktisk finder sted.

A Med mindre det er det samme? Er det ikke en modsætning i forhold til det, du lige har sagt?

M Nej, jeg mener bare, at hvis man siger: Jesus stod op af graven, så er det sandheden, en uomtvistelig kendsgerning; Jesus stod op af graven. Og så er det rent faktisk fløjtende ligegyldigt, om han rent faktisk gjorde det eller ej. Det afgørende, det konstituerende er den tyding af hans død.

D Man kunne også sige troen på det!

M Man kunne også sige troen på det, det kunne man nemlig sagtens sige. Troen på det, som i virkeligheden betyder noget lidt andet, når man tænker efter, det betyder i virkeligheden vedtagelsen om det, vi vedtager.

D Nej, der må jeg bryde ind.

M Det betyder det ikke, teologisk set. Men hvad er troen andet end mennesker, der vedtager at satse på et givet forhold.

D Luther siger jo også, f.eks. omkring nadveren, at den skal modtages i troen, så er det vel også det enkelte menneske, der modtager det i tro. Så er det vel også det, der sker?

M Nu tænker jeg det ikke som et teologisk begreb. Jeg tænkte det i elementær forstand; vi tror på det. Det at sige sådan, der tænker jeg bare. Det er måske mere præcist at sige: Vi beslutter os til, at sådan er det. Hvem har magt og myndighed til om, hvorvidt det her skal være en mikrofon eller en materialisation af et apparat fra Saturn, som skal sende kosmiske energier ud i rummet eller sådan noget.

P Hvad det også er!

M Der kan I bare se!
Men lad os så tage noget andet, den her for eksempel [tager en kuglepen], som ikke er det. Vi kan nu vedtage, at den er ikke en kuglepen. Den er genstand for vores dybeste hengivenhed. Og hvis vi mener det, hvis vores vedtagelse er oprigtig, jamen så bliver den det.

A *Hvis man skal tro på, at det her er en medde-
ler fra Saturn - Kan man godt det, samtidig med at
man er klar over, at det er en konstruktion, altså at
man har vedtaget den funktion af den?*

M Jeg tror, I misforstår mig lidt. Det er mig, der
siger, at det er en vedtagelse.

A *Du siger det, og jeg tror på det?*

M Ja, præcis. For hvis du siger: Jeg tror på det, så
implicerer du eksistensen af det, du tror på. Men jeg
giver dig al magt og myndighed selv. Og siger: Det, du
kalder, jeg tror på, det betyder, jeg konstruerer den
Gud, jeg vedtager eksistensen af denne Gud, og forhol-
der mig nu til ham indenfor rammerne af en særlig
tale- og tænkemåde, som jeg vil kalde tro. Det er stadig
spørgsmålet om en dødssyg forbenet rationalisme her,
men min pointe er, at vi forstår kun de her ting, hvis vi
tolker dem som udtryk for en særlig social adfærd, en
særlig form for kommunikation, en særlig form for
tænkemåde om verden.

Religionerne er klassifikationssystemer, der ordner og
strukturerer verden, og her får vi ordnet og strukture-
ret mig i forhold til. mine omgivelser, mig i forhold til.
myndighedspersoner, det gode i forhold til. det onde,
det hellige i forhold til. det ikke-hellige. Sådan så jeg
før – i allerbredeste forstand – et rum at være i -et
kosmos at bevæge mig i. Og det synes jeg, er det afgø-
rende. Man kan selvfølgelig sige, vi har set på de her
mennesker, mens de bliver eksorceret, og det fatter vi
ikke. Der sker simpelthen noget, som ikke sker i andre
sammenhænge. Jeg ved ikke, om I har gjort den slags
erfaringer?

A *Vi har ikke set noget.*

M Der vil jeg bare sige: Jeg tror ikke I kommer
til at se noget, I synes på grundlæggende måde er
anderledes, end man ellers kunne forestille sig. Men
det er klart, at tingene gestalter sig specielt alt efter,
hvem man er, og hvor man er. Jeg har arbejdet med
åndssvage i seks år som pædagogmedhjælper, og jeg så
der mennesker gøre ting kropsligt med lyde, adfærd,
reaktioner, som jeg aldrig har set andre steder. Men det
var dog mennesker, der gjorde det.

A *Og du vil aldrig afskrive det, som umenneske-
ligt, hvis du forstår hvad jeg mener?*

M Nej, ikke umenneskeligt. Lad os tage et eksem-
pel:

Du har det af en eller anden grund sådan, at du har
lyst til at banke dig selv hele tiden. Så går du og gør
sådan her i dit hoved hele tiden. Det er et typisk træk
ved mange psykotiske. Og jeg har set folk slå sig selv
til blods, rive sig selv til blods, så vi måtte på skadestu-
en med dem. Kradse sig selv på huden, så den hang i
flager. Ting som er helt ubegribelige for mig - det er
ikke normalt. Jeg sammenligner det ikke med religiøs
adfærd, men det er udtryk for den menneskelige ræk-
kevidde, menneskelige spændvidde, hvad vi er i stand
til kropsligt, psykisk osv. Så kan det gå i helt andre ret-
ninger og ikke være selvdestruktivt på samme måde,
men ligesom få nogen ting op i os, som vi latent måske
har, men som vi ikke udvikler. Det tænker jeg tit på
det, jeg så der.

D *Den spændvidde skulle egentlig også være i
den danske folkekirke i og med, at det er en af ambi-
tionerne, at den skal rumme forskellige teologiske eller
kristne syn. Vi har både Indre Mission i vores folkekir-
ke, og vi har folk, der er mere liberalt indstillede over-
for folkekirken. Det er vel på sin vis også en kvalitet,
men kan måske også være en ulempe?*

M Jeg tror, der er en nøje korrespondance mellem den danske demokratiske tradition, der er vokset frem igennem de sidste 150 år, og folkekirkens princip om højt til loftet og til væggene.

A *Det ene fører måske også efter det andet? Den demokratiske tanke springer nok ud af kristendommen.*

M Jeg tror det understøtter hinanden meget godt. Men altså, humanismen er et brud med kristendommen på mange måder og i andre henseender en videreførelse af nogle kristne ting, så det er meget broget det der. Hvis vi nu lavede kirketugt og sagde: Kan I skrive under på trosbekendelsen, ja eller nej? så tror jeg, man fik en meget lille meget meget eksklusiv skare fordi der reelt er en gevaldig spænding i det, men det her er dog et marginalt fænomen. Det kan godt være, at det igen bliver teologisk mode at snakke om det onde; at han ligesom kommer ind i varmen igen. Vi har jo en gud nu i folkekirken, som tilgiver alle, som frelser alle, som elsker alle. Der er ikke noget helvede, der er ikke nogen Satan, der er ikke nogen fortabelse. Det er gledet ud af moderne protestantisk teologi. Det kan godt være, den er på vej ind igen på en eller anden måde – det ved jeg ikke.

A *Det kan man i hvert fald sige på den måde at de fok, vi har været ude at snakke med, præster og biskopper, siger, at man ikke bør snakke om det onde eller det gode som begreber, men snakke om den onde og den gode. Også Jan Lindhardt, som mener djævelen er en realitet.*

M Der er nogen mærkelige blokeringer, når man snakker om kristendom idet den er vores egen kulturs religion. Hvis jeg nu siger til jer: Allah har åbenbaret Koranen til Muhamed i 602 igennem ærkeenglen Djivril, og Koranen er derfor forstået som et slags

kanaliseret budskab fra en skaber, hvad siger I så?

D *Så siger vi Islam og muhamedanerne, som udspringer af kristendommen.*

M I et vist omfang. Det I også siger er, at det er dét muslimer tror på. Og så siger I også til jer selv: Det passer i virkeligheden ikke, men de tror på det, og det må de gerne.

D *Det siger jeg ikke, men jeg respekterer deres tro.*

M Jamen, siger du ikke også, at det passer i virkeligheden ikke?

D *Nej, det gør jeg faktisk ikke. Jeg er meget interesseret i forholdet mellem kristendommen og muslimerne. Den dialog er meget vigtig.*

M Når vi står overfor beretninger, postulater, idéer, mytologier, eller hvad det nu er der vedrører vores egen kulturs modbilleder, nemlig Satan, det onde osv., bliver det meget svært at holde hovedet koldt for mange mennesker og se det som et udtryk for en, skal vi sige autentisk religiøs position. Det bliver enten opfattet som idioti, fup, svindel eller modsat noget, man skal være frygtelig bange for eller et eller andet, de er tossede i hovedet og psykisk syge eller præsterne manipulerer dem, eller præsterne er tossede. Jeg tror virkelig, det spiller en rolle for den kulturelle tolkning af de her fænomener, hvilken position de har i samfundet. Er det os selv eller er det de andre? Det er nemt nok at sige, at det er de andre, der kommer ude fra; at de er mærkelige. Det er man jo for pokker, der hvor de kommer fra. Men når vi selv opfører os mærkeligt, om jeg så må sige, jamen, så bliver folk til en slags kulturelle forrædere. Altså, den person, der postulerer at

være besat af dæmoner, krænker den almindelige opfattelse af de her ting. Hvis vedkommende kom fra et hul langt væk ude i den store verden, så kunne vi sige: Nå, ja sådan tror de derude. Der er de eksotiske og mærkelige. Men når det er os selv, der kommer og siger det, så er det et brud med herskende konventioner, et brud med nogen tabuer, et brud med nogen knæsatte teologier osv. Og så bliver det til en slags kulturelt forræderi. Det er tabu, der brydes og sådan nogen ting. Derfor tror jeg meget, at det, der gør det spændende her for jer, som projekt, det er, at vi har at gøre med kulturelle forrædere. Tabubrydere, som insisterer på, at det her altså er en del af virkeligheden, selv om det er en anerkendt almen vedtagelse, at det er det ikke. Og i det perspektiv, der ligner de jo til forveksling medlemmer af de nye religiøse bevægelser, der hævder at være i kontakt med væsner på Venus eller taler med, delfiner eller siger, at pastor Moon er den genkomne Kristus eller noget andet. Hvor vi altså også har ikke-normative religiøse artikulationer, som er bærende for de her menneskers selvforståelse og verdensforståelse, men som altså opfattes som en slags kulturelt forræderi. Og jeg er lidt glad for, at jeg har opfundet det udtryk. Det forklarer nok reaktionerne meget godt; det her kan vi ikke have, det passer ikke ind i vores verdensbillede. Og det sjove er jo, at det verdensbillede, der afviser eksorcisme i dag, hvis vi bliver i en kirkelig sammenhæng, er funderet på nogle tekster, der udtrykkeligt taler om eksorcisme som en mulighed, men som noget fuldstændigt naturligt og selvfølgeligt.

D Missionsbefalingen siger jo, at man skal uddrive dæmoner!

M Præcis! Det er bare det sidste i tankerækken her, at vi må sige, at vi - raden rundt - ser fortolkning, beretning. I den her sammenhæng, altså den dominerende kirkes udlægning af de hellige tekster. Og med

udlægning mener jeg også sortering. Altså Apostlenes Gerninger, som efter min mening er den centrale tekst i Det Nye Testamente, hvis det handler om, hvad en kristen er; den har lavstatus, den er ikke noget man dyrker særlig meget. Men alle de mere specifikt forkyndende – evangelieteksterne og Paulus, først og fremmest, som banker teologien sammen, har højstatus. Dvs. der er ikke rigtigt plads til de der besynderlige ting, men pinsefolk, der taler i tunger, og folk, der bliver eksorceret osv., refererer i virkeligheden specifikt til den kristne grundtekst og i det perspektiv fuldstændigt autentiske, jeg var lige ved at sige: mere autentiske end de protestanter, der har pillet de ting ud. Hvis det handler om, hvordan kristne mennesker lever, når tingene sættes på spidsen? Og derfor er det så sjovt at se, hvad det er for en magtkamp på tolkning, der i virkeligheden ligger bag det betimelige eller forargelige, at folk bliver besat af dæmoner, og at de får dem uddrevet.

P Med Niels Underbjerg talte vi også om fristelser, det er jo nævnt mange steder i Bibelen. Fristelsen kan antænde begæret, og så kan man ende i en synd. I dit verdenssyn, i din beskrivelse af verden, i dit 39-årige liv, hvordan ser du da fristelser og begær? Ser du det som noget syndigt? nu bliver jeg måske lidt ledende, eller ser du du det som et sted, hvor man virkeligt finder ud af, hvem man er?

M Det er jo den rene teologi, det du siger der. For at tage stilling til begrebet synd, fordrer det, at der er defineret en norm for, hvad der er syndigt, og hvad der ikke er, hvilket igen fordrer, at der er en, som har defineret det, hvilket vil sige: denne skaber, guddom eller hvad det nu er. Man kan ikke diskutere begrebet synd, som er et specifikt kristent begreb, uden at gøre det inden for rammerne af et specifikt kristent verdensbillede.

P Så lad os fjerne synden og i stedet tale om fristelser. For mit vedkommende eksisterer det også uden for kristendommen.

M Det bliver jo et spørgsmål om etik eller moral det her, og spørgsmålet er så, hvad denne moral er grundlagt på. Hvis vi bliver hos Jan Lindhardt, som du nævnte før, så siger han, der kan ikke eksistere en etik uden en gud, for der skal være en absolut norm for, hvordan alting er, og den kan mennesker ikke opfinde. Den står ligesom en forudsætning for alt, hvad der er menneskeligt. Og der er jeg lodret uenig, fordi jeg mener, at den gud, der definerer normerne, er en social konstruktion; så mennesker opfinder en guddom for at definere, hvad mennesker vil have skal være en absolut norm. Så i den forstand er mennesker stadigvæk ved roret og ændrer guden i det øjeblik, man har brug for at ændre normerne. Det er det vi gør hele tiden. Vores gud skælder ikke ud over utroskab mere, det gør han da ikke. Man bliver da ikke slået ihjel og stødt i helvede af utroskab; det er fordi den sociale praksis fordrer - en anden etik, så ændrer man gudens synspunkt. Hvilket er et udtryk for, at det ikke er guden, men mennesket, der bestemmer. Men det synes jeg er trivielt, selvfølgelig kan man snakke om sådan nogle begreber som fristelser og alt det der, men spørgsmålet er, hvad det betyder for en? Ja, for mig betyder det, at jeg snart har rundet de fyrrer og bliver for tyk af for mange chokolader eller sådan noget - de frister mig - pas nu på! Men rationalet er dér, at jeg ikke vil være tyk og spiller fodbold og er målmand og skal helst kunne flyve mellem stængerne ti år endnu. Det er et vulgært eksempel. Det kunne også være noget andet: Jeg har 200.000 studiner her, som jeg kunne prøve at forføre, hvis jeg ville, hvis jeg turde, hvis jeg måtte. Hvem definerer her? Fristelse eller grænser eller hvad det nu er yours truly. Så, selvfølgelig kan man snakke om det. Men spørgsmålet er, hvad kriterierne er, der lægger til grund?

Hvad er almindelig anstændighed? Hvad er almindelig moral? Og da synes jeg, det sjove er, at du kan tage religionerne på kryds og tværs, og så kan du vise, at de stort set er enige om, hvad der er syndig adfærd - et langt stykke henad vejen. Og så er der områder, hvor de er fuldstændigt radikalt uenige. Jeg har skrevet den her bog sammen med min kollega Tim Jensen. Den handler om, hvad de store religioner mener om de her temaer, som er noteret her, og vi viser, hvordan de gennemgående er enige, og hvordan de gennemgående er uenige. Pointen er, at de alle sammen gør det med henvisning til transempiriske magter. Og da er pointen så, at der er to ting i det. Den ene er, at sådan gør religionerne, og jeg siger, at det gør vi i virkeligheden ikke, fordi vi selv skaber de transempiriske magter, men religionernes selvforståelse er, at de ikke er skabt af mennesker, men at de er der, simpelthen! Og jeg tror, at når vi i virkeligheden er i stand til at leve fredeligt sammen eller rettere sagt, når vi alle sammen bekriger hinanden på det samme grundlag, når vi bekriger hinanden, så må det være fordi, vi er meget ens, og så må det være fordi religionerne tænker godt og skidt på samme måde, som mennesker i det hele taget tænker godt og skidt. At det altså starter med menneskers måde at tænke på, jvf. det jeg snakkede om før med nogen biologiske forandringer. Men det bliver lidt søgt, fordi det jo er de store, store spørgsmål dér. Der er jo filosoffer, der er klogere, end jeg nogensinde kan drømme om at blive, der har givet op på forhånd.

D *Vi har glemt at spørge: Mener du at Gud findes?*

M Må jeg spørge på en anden måde. Nu skal jeg tage et konkret eksempel: Den logiske reaktion er, mener du gud med stort G, dvs. den gud som konstrueres i Det Nye Testamente eller mener du den guddom som konstrueres i Det Gamle Testamente, der normalt

kaldes Jahve eller mener du Allah, som mange danske muslimer kalder gud, men som altså konstrueres i andre hellige tekster med en anden form for kult og en anden form for historie, og som implicerer nogle andre ting, som opfører sig på en anden måde?

D Jeg mener alle de definitioner, du har remset op.

M Det er jo vidt forskellige guder, du snakker om der. Om jeg tror på disse, i det her tilfælde tre guder, hvoraf den ene gestalter sig i tre - dvs. fem seks stykker i virkeligheden? Ja, det gør jeg, på samme måde som jeg tror på Krishna, som står der i en lille sandeltræsfigur, fordi guderne er sociale konstruktioner; det er ord, det er billeder, det er tekster. Og ord, billeder og tekster findes! Han står der! Det er dér, han er! Det er Krishna, og han har ingen eksistens ud over den der figur. Men dér er han, og det er det, der er min pointe, og på samme måde, kan man sige, at for så vidt der lægger en oblat på en sølvbakke et eller andet sted i en kirke, så findes Gud, i og med at det er Kristus, vi har her. Men det er dér guden findes.

D I materialiteten?

M Der er ikke andre steder. Det er det, der er det interessante her - som en forestilling: Guden som en forestilling. Men idéen er undfanget af en materiel hjerne. Som min kollega Morten Warmind plejer at sige: Hvordan kan folk spørge, om guderne findes? Man kan jo se dem mand, de er malet alle vegne på jeg ved ikke hvor mange altertavler, og de står på en hvilken som helst alteropstilling. Selvfølgelig findes guderne, findes nøglerne? Det siger han selvfølgelig for at drille, lige så meget som jeg gør. Svaret er jo indlysende ud fra, hvad jeg har sagt. Hvis det er på religionernes præmisser, du spørger, så vil jeg naturligvis sige

nej. Og i øvrigt så vil jeg tilføje, at spørgsmålet: "Tror du på gud?" og svaret: "Nej!" og eventuelt svaret "Nej, jeg er ateist", er filosofisk utilfredsstillende, fordi det må implicere, at man har overvejet om guden findes. Dvs. man har allerede tænkt ham, man har allerede konstrueret ham, man har gjort ham virkelig for sig selv og så har man besluttet sig for, at nej, jeg afvikler ham lige igen. Dvs. at være ateist må indebære, at man på et tidspunkt faktisk har konstrueret en guddom, fordi det er der, han er i muligheden - i hjernen. Så hvis man afkonstruerer ham igen, så er man blevet ateist. Først har man været mytolog, så bliver man ateist. Det kan være, det sker inden for det samme splitsekund, men det må være processen. Man kan ikke undgå at gøre overvejelsen i det øjeblik, du stiller spørgsmålet. Når du spørger mig, så må jeg lynhurtigt aktivere det, som er mine forudsætninger, og hvor de så ellers måtte komme fra, og det vil typisk være de mytologier, du selv tænker ud fra. Og så må jeg teste dem ved at overveje osv. Og dér bliver guddommen skabt. Det er egentligt ret smukt, de bliver lavet hele tiden og så forsvinder de igen. Det kan jeg meget godt lide. Men nettosvaret er såmænd nok et nej!

HEDEGAARD

CHRISTIAN HEDEGAARD

Forfatter og leder af den fælleskirkelige missionsorganisation Evangelist

D - David Varming Winsløw

*Jeg vil gerne spørge dig, hvad er det at tale i tunger?
Det kommer fra bibelen. Jeg kan ikke huske præcis,
hvor det står.*

C - Christian Hedegaard

Det står mange steder. Det står rigtig mange steder.

D Der er pinsebegivenhederne i evangeliet.

C Det er Apostelenes Gerninger kap. 2,1.

*A Hvis folk taler i tunger, vil det så sige at de
taler fremmede sprog?*

C Ja, det kan det godt være.

[.....]

*D Hvorfor er du blevet medlem af pinsekirken, i
stedet for at blive medlem af folkekirken?*

*C Jeg er vokset op i et frikirke hjem i apostolsk
kirke som er noget lignende pinsebevægelsen. Så jeg
har altid haft barnetroen. Min far var præst, da jeg var
dreng.*

*Jeg tror alle på et tidspunkt har spørgsmål til livet,
hvor kommer vi fra, hvad er meningen, hvad er målet?
Jeg kan huske den dag, jeg stod som færdiguddannet.
Jeg følte mig som det fattigste person i hele verden,
fordi jeg i så mange år havde haft et mål, og det var at
få en uddannelse. Da jeg så stod med papiret i hånden,
tænkte jeg: "Det har jeg jo fået gratis, jeg er helt til
grin". Da følte jeg mig virkelig tom. Kender I ikke til
tomhed? Der må da være noget mere.*

*Det gjorde mig åben for evangeliet. Jeg blev knyttet til
de mennesker, som jeg hørte prædike evangeliet. Havde
jeg boet omkring Karlslunde var det sikkert Karlslunde
Strandkirke – altså en folkekirke - jeg var blevet knyt-
tet til.*

D Hvad betyder evangeliet for dig?

C Evangeliet betyder Guds kraft. Evangeliet betyder, at mennesker bliver frelst. De bliver udfriet fra onde ånder. De bliver helbredt fra uhelbredelige sygdomme, men mest af alt betyder det at mennesker bliver frelst. Får tilgivet deres synder.

A *Lever mennesker inden for Pinsekirken i synd, inden de bliver frelst?*

C Bibelen siger sådan i Romerbrevet kap. 3,23: "Alle har syndet og mangler Guds herlighed, altså mangler Guds søn". Så står er i Romerbrevet 6,23: "Thi syndens løn er døden, men Guds nådegave er evigt liv i Jesus Kristus". Så hvis du tager Bibelens forståelse af synd og fortabelse, så er du en synder, så længe du lever for dig selv og dit eget. Og du har brug for at omvende dig, ellers går du fortabt.

D *Hvad betyder omvendelse?*

C Omvendelse. Direkte oversat betyder det at vende sig 180 grader. Det betyder, at du har gået én vej og vender dig om og går i modsatte retning. Du lever ét liv, men når du omvender dig, går du i modsatte retning og lever et nyt liv.

D *Hvad er det, du vender dig imod?*

C Du vender dig imod Gud. Når du kommer til det punkt, erkender du, at du er en synder. Ordet synd kommer oprindeligt fra bueskydning. Når bueskytterne gik i krig og ramte forbi målet, så sagde man, at det var en synd. Det er det, som det handler om. Mennesket er skabt til at leve med Gud, men har syndet, det vil sige ramt forbi målet. Når du omvender dig eller bliver frelst, så kommer du tilbage og rammer målet med dit liv.

D *Man kan sige at synd, er at ramme forbi Gud?*

C Ja, at ramme forbi det du er kaldet til. Et andet sted står der i Efeserbrevet kap. 2,10: "I hans værk er vi skabt i Kristus Jesus til gode gerninger, som Gud forud har beredt for dem, som følger ham". Ordet værk betyder "skaberværk". Robert Jakobsen kunne måske svejse et par stykker jern sammen og få 800.000 kr. for det. Men her er der tale om et ægte skaberværk, altså Guds værk, når vi bliver skabt i Kristus Jesus. Når vi bliver formet i Kristus Jesus til gode gerninger, som Gud forud har lagt til rette, så springer vi faktisk ind i et nyt liv. Forestil dig, før jorden blev skabt, så var der allerede et flow eller en flod med dit navn på. Tænk at springe ind i et liv med eventyr og gode gerninger, som Gud, før jorden blev til, har bestemt for dig. Når du går fra syndens og dødens lov, ind i Guds rige, så springer du ind i et helt nyt liv. Der står i 2. Kor. kap 5,17 : "Derfor hvis nogen er i Kristus, så er han en ny skabning".

Jeg så engang en blive en ny skabning. Det var en nar-koman, som var indlagt på psykiatrisk afdeling. Da han kom ned i kirken ramte Guds kraft ham så voldsomt, at han lå nede på gulvet i en time og grinte uafbrudt, og det var ikke fordi, han havde så meget at grine af. Da han rejste sig op, var han frelst, han var ikke det samme menneske længere. Da han skulle til afvæjning i Jylland, tog de en blodprøve på ham. Derefter måtte de ringe til Sjælland. De vidste, at han lige havde fået lagt tre måneders depot medicin ind, fordi han var til fare for sig selv og andre. Men da de tog blodprøven, var der ikke noget depot medicin i blodet. Han var fuldstændig fri.

A *Det vil sige, at han ikke bare rent åndeligt var blevet ramt af Guds kraft, men at det også rent fysisk havde udslettet den medicin, han havde i blodet, altså rensset hans blod?*

C Fuldstændigt. Det sker selvfølgelig ikke altid.

[.....]

D *Vi oplever i dag, at der er sket et kulturelt skred i forhold til kristendommen, i vores generation. De er ikke mange, der har en ordentlig viden omkring kristendommen, og de deltager heller ikke aktivt i kirkelivet. Trods det er det vores opfattelse, at kristne værdier så som næstekærlighed og forsagelsen af det onde er godt integreret i vores samfund.*

C Da Estonia gik ned, interviewede man en ung mand fra Esbjerg, som var med, da det skete. Jeg glemmer aldrig nogensinde det, han sagde: "Jeg synes altid, at jeg har været et godt menneske og vist næstekærlighed, så godt jeg kunne. Men da jeg lå i redningsbåden og holdt fast i de her reb, lod jeg mennesker ligge i mit eget skød og dø. Det eneste, jeg tænkte på, var at overleve. Det største uhyre jeg har oplevet, det er mig selv. Det sværeste for mig bliver nu, at lære at leve med mig selv. Jeg vidste ikke, at jeg rummede sådanne følelser". I går var der en artikel i Jyllandsposten, som refererede til en undersøgelse, der viste, at aber var i stand til at udvise næstekærlighed. Forskerne havde hængt en banan op, og så lod man aben løbe rundt i et bur, men for at få fat i bananen skulle den trække i en snor. Når den så trak i snoren, udløste det en hammer, som ramte en anden abe. Aben ville hellere sulte end hive i den snor, fordi den kunne ikke holde ud, at fællen skulle lide. I artiklen stod der bl.a.: "Forskellen på aber og mennesker er, at mennesket er hensynsløst ondt".

A *Var det konklusionen?*

C Ja.

D *Hvor i bibelen har du belæg for at sige at mennesket er ondt?*

C Gud siger i 1. Mosebog; "Lad os skabe mennesket i vort billede". Og Gud siger, at det er godt. Så gør Satan oprør i himmelen i Esajas bog kap. 14. Han forsøger at tage magten og bliver smidt ud af himmelen med en tredjedel af sine engle. Han bliver nedkastet til jorden, hvor han skal være en tid, indtil Jesus kommer igen, og han skal dømmes. I den tid har Satan kun et eneste mål, og det er at ødelægge mennesket. Han ser på 5 mia. kopier af Gud hver gang, han ser mennesker. I mennesket ser han Guds skaberværk, så det eneste han forsøger er, at øve indflydelse gennem andre mennesker, at ødelægge menneskeheden og få så mange mennesker med sig til helvede som muligt. Om du kører 150 km/t i venstre side af livets motorvej eller 40 km/t i nødsporet er lige meget. Han er lige glad: Er du ikke frelst, er du fortabt.

Vores samfund er så influeret af humanistisk tankegang. Ved du hvad humanismen tillader i sådan et samfund som vores? Den tillader pædofile at få statstilskud til deres forening. Hvis det ikke er sygt, så ved jeg ikke hvad det er. Et humanistisk samfund er et samfund, hvor man forsøger at klare ærterne selv uden Gud. Hvis Gud er til, så er der en konsekvens af synd, men humanismen siger, at alt er godt, bare det ikke går ud over andre. Vi siger, at afrikanerne er primitive, fordi der er massedrab i Afrika, men ved I hvad? Vi har 20.000 aborter hvert år. Vi tager små børn, før de bliver født, og suger dem ud.

A *Nu siger du, at Gud straffer en syndig handling. Kan vi mennesker rent praktisk straffe hinanden i vores samfund?*

C Hvis du ser på dit eget liv og jeg kigger på mit, så lever vi for os selv og vores eget. Tro mig, hvis

du bliver presset helt til grænsen, så ville du kun tænke på at redde dig selv. Den generation af unge, som vokser op nu, er en flok individualister. Det er unge der lærer, at de skal tænke på sig selv og sit eget. De lærer, at når der opstår et problem i et ægteskab, så er det fordi "man er vokset fra hinanden". I gamle dage kunne man bøje sine knæ og bede Gud om hjælp. Det virkede på mit ægteskab.

Det her samfund lærer prøv alt. Det her samfund lærer, at alt er godt, så længe det ikke går ud over andre. Den tankegang fører mennesker til et eneste punkt, nemlig i ydersporet mod fortabelsen. De unge i vores samfund har ikke nogen holdninger, men lader sig lede af "denne verdens tidsånd", som der står i Efeserbrevet. Det er hele strategien fra Satans side.

Vi lever i et samfund dikteret af reklamerne. For 10 år siden viste reklamerne ikke så mange nøgenbilleder, som de gør nu. For 10 år siden var det ikke så ovovet det hele. Jeg læste i magasinet TJEK, at vi inden for ganske få år kan blive udsat for porno i den bedste sendetid på Danmark 1 og Danmark 2, for det er den vej det går. De siger nu, at der i Hollywood bliver solgt dobbelt så mange pornofilm som almindelige film. Hele samfundet går én vej. Humanismen siger, at det er godt. Da man indførte pornoen for tredive år siden, var det for specielle mennesker, Hr. og Fru Danmark brugte ikke porno. I dag bliver der holdt mega store messer, der annonceres som "verdens frækkeste". Børn på 10-11-12 år er med på noderne. Og du spørger, om samfundet er på vej i opløsning?

Eksperter mener, at kernefamilien ikke eksisterer om 10 år. Vi ser nu, at 6 ud af 10 børn vokser op i en familie. Om 10 år, så er det mindretallet. Hele samfundet er ved at degenerere. Unge mennesker lærer, at uddannelse og karriere er meningen med livet.

A Der er ikke ret mange mennesker, der går i kirke mere end den ene gang til jul. Hvor meget tid

bruger du på din Gud?

C Nu spørger du den forkerte, for jeg er ikke ligefrem den almindelige. Jeg bruger en 5-8 timer om dagen sammen med Gud. Jeg skulle have bedt her til morgen, men jeg har siddet foran min computer, jeg fik den fedeste åbenbaring.

D Har du fået en åbenbaring her i morges?

C Dem har jeg masser af. Hver gang jeg prædiker, er det ud fra en åbenbaring. Det er Guds ord, der bliver levende. Jeg prædiker ikke bare en eller anden tekst. Jeg prædiker noget som er blevet levende for mig. Jeg går i kirke med min familie hver søndag og som regel også torsdag aften. Ud over det så er mit hjem en kirke. Alle mine børn har talt i tunger siden de var 2-3 år gamle. Mine børn har en voldsom tro på Gud. Voldsom tro.

D Nu skal vi lige have det på plads med tungetalen. Der står i Apostlenes Gerninger kap.2 : " Da pinse-dagen var kommet, var de alle samlet med hverandre, da lød det med et fra himmelen et susen som af et vældigt åndepust, og det fyldte hele huset hvor de sad, og der viste sig for dem tunger som af ild, og de fordelte sig og satte sig på hver enkelt af dem, og de blev alle fyldt med Helligånden og de begyndte at tale i andre tungemål, efter hvad Ånden indgav dem at forkynde". Og du siger at i pinsekirken praktiserer I den tungetale, som der her tales om. Hvordan konkret foregår den tungetale, kan du give et eksempel?

C Når du bliver frelst, altså når du kommer til tro på Jesus, så taler bibelen om at du har brug for kraft til at leve dit nye liv. Da Jesus vandrede på jorden, kunne han kun være på et sted af gangen. Han sagde: " det er godt for mig at jeg kommer op til min

Fader i himmelen, fordi så kan jeg sende jer talsmanden, Helligånden, og han skal vejlede jer til hele sandheden. Helligåndens eneste opgave er at lære mennesker mere om mig".

Så sidder apostlene alene tilbage, efter at Jesus er fløjet til himmels. Jesus sagde til dem, at de skulle blive i Jerusalem og vente på talsmanden, kraften fra det høje. Der står i Apostlenes Gerninger kap. 1,8:" Når Helligånden kommer over jer, så skal i få kraft til at blive vidner". Hvorfor attrår de kristne Helligåndens dåb? Det er for at få kraft til at blive vidner. Hvad skete der, når Jesus vidnede? Så manifesterede Guds kraft sig: De blinde blev seende, de døve fik deres hørelse, og de lamme begyndte at gå.

Da jeg kom til tro, studerede jeg på Handelsskolen i Vejle. Dengang var jeg flov over at være en kristen. Der sad en satanist overfor mig, som mobbede mig og tegnede omvendte kors på min taske og på mit bord. Jeg skammede mig over at være en kristen. Jeg savnede kraft til at leve min tro ud. Da jeg søgte Helligåndens dåb kom, så kom Helligånden over mig, og jeg fik en voldsom kraft. En frimodighed til at gå ud og bede for syge. En frimodighed til at gå ud og kaste dæmoner ud af mennesker.

Jesus siger som det sidste i Markuvangeliet kap.16,17:" Og disse tegn skal følge dem der tror". Han siger ikke, at de specielt skal følge Pinsekirken eller Lutheranerne. "I mit navn skal de uddrive onde ånder". Hvor mange gør det i Danmark? Det er simpelthen så få. Der må være et eller andet galt herhjemme. Så står der: " I mit navn skal de uddrive onde ånder. I mit navn skal de tale i nye tunger" Det er ikke et spørgsmål, om de har lyst. Det er et tegn. Hvad er et tegn? På engelsk står der: "a sign", som direkte oversat betyder "et skilt", det vil sige noget, du sætter udenfor din butik, for at folk skal vide, hvad der er inde i butikken. Tungetalen er en gave til personlig opbyggelse. Når man taler i tunger, så opbygger man sin ånd og tro, mens man "taler hem-

meligheder" med Gud. At bygge op er at bygge oven på det fundament, som allerede er lagt.

C Taler i tunger: nhibvpsrfhowpojwafahsfdpo-ahsfpojahfdohawråfoyaíuyhqwårogåoefgosauhfgouahfgåo9uweqforhgåoheqgo. Så bygger du din tro op.

D *Var det hebraisk du talte der?*

C Nej, det var tungetale.

P - Peter Døssing

Når jeg tænker på at tale i tunger, kommer jeg til at tænke på shamanens ekstase. At man først har taget nogle tiltag for at opnå tilstanden. Det har jeg læst om, at man gør blandt inuitterne på Grønland. Og så hører jeg dig pludselig tale tungetale uden videre?

C Hvis du nu spørger inuitter, så ved de på forhånd godt, hvad det er, de går ud og møder. De går ud og møder den store ånd, og kommer tilbage forandret. Hvad kendetegner det Grønlandske samfund? Det er død og elendighed. Det har aldrig nogensinde bragt dem noget godt. I sådan en landsby, når shamanen kommer tilbage efter at have mødt den store ånd, så er alle bange for ham, fordi han har ændret karakter og fået overnaturlige kræfter.

P Jeg troede, at der lå en kraftfuld forberedelse bag tungetalen. Jeg forstår det ikke helt. Jeg kan også sige nogle ord, som ikke har nogen betydning, vrøvlesprog.

C Der står i 1. Kor. kap. 14, 2 : " Den der taler i tunger, taler ikke for mennesker men for Gud". Ingen forstår det jo, men i ånden taler han hemmeligheder. Det vil sige at du kan tale i hemmeligheder med Guds ånd. Der står også i Korinterbrevet: " Vi har ikke fået

verdens ånd, men vi har fået Helligånden fra Gud, så vi kan lære at kende, hvad Gud i sin nåde har skænket os". Gud er ånd. Ifølge videnskaben er jeg en tosse, fordi jeg tror på noget, der ikke er bevist. Men jeg ved, at Jesus kom ind i mit liv 2. påskedag 1983. Jeg blev forvandlet umiddelbart den dag.

D *Hvad skete der den dag?*

C: Der råbte jeg til Gud: "Hjælp mig, jeg er en synder, frels mig". Og da kom han ind i mit liv.

Mit liv var i kaos. Jeg var 16 _ år gammel og havde prøvet det værste. Jeg var ulykkelig. Jeg tænkte nu lever jeg, eller også så dør jeg. Og før jeg døde, så sagde jeg til Gud, den Gud mine forældre troede på: "Nu må du åbenbare dig for mig: Hvis du er til, så hjælp mig, frels mig!".

D *Hvor foregik det henne?*

C Det foregik i Idrættens Hus i Vejle til en kristen koncert, hvor der var 3000 mennesker samlet. Jeg kom for at høre musikken. Præsten, der talte ordet, sagde: "Hvis du er en synder, er du nødt til at omvende dig for at blive frelst". Jeg tænkte: " Den her gang sætter jeg alt på et bræt. Er det her sandt Jesus, så frels mig". Jeg følte mig så uren, så beskidt. Og der mødte jeg Jesus.

D *Har du set Jesus helt fysisk. Har du set ham stå foran dig?*

C Ikke med mine fysiske øjne. Jeg har set dæmoner med mine fysiske øjne. Gud er ånd, og for at kunne forstå ham, er du nødt til at have Guds ånd iboende. Jeg mødte engang en mand, som var blevet kristen. Han sagde, at det var lige som at få briller på, da han blev frelst. Alt det han havde hørt folk snakke om,

pludselig kunne han se det klart.

Lige nu sidder du med intellektet. Du sidder med det, som kan ses, høres og forstås. Men Gud er ånd og for at kunne forstå ham, er du nødt til at tage imod ham gennem ånden.

D *Og du er nødt til at være som et barn, uden en masse tanker og refleksioner og opdragelse?*

C Du er nødt til at slippe alt.

[.....]

C Du sagde, at du tror på naturvidenskaben og at det nok også var en slags tro. Det er sandt. Folk vælger at tro på, at de kommer fra aberne. Hold da fast, mand. Det er da sværere at tro på, at vi stammer fra aberne af , end at vi stammer fra Gud. Har du nogensinde oplevet en abe stå i en kirke og tilbede Gud. Hvorfor ikke? Fordi aber har ikke nogen ånd. Det er det der gør mennesket anderledes. Det er det, som viser, at vi ikke stammer fra aberne. Lige meget hvor meget, vi ligner, så har aberne ikke ånd.

[.....]

C Du spurgte, om man skulle have haft et voldsomt liv for at komme til tro. Nej, det skal man ikke. Det er kun i vores oplyste samfund, at det forholder sig sådan. Det er fordi, der er sørget for os i hoved og hale. Du har ikke brug for at bede Gud om hjælp. I andre lande tager man ikke livet for givet, sådan som vi gør. Engang stod jeg sammen med en afrikansk præst, en doktor theol., som besøgte Viborg Sygehus og konstaterede, at det var finere end Hotel Sheraton i Kampala. Da han rejste ud af Danmark sagde han:" Jeg takker Gud for at vi ikke er så rige som danskerne. Der er taget hånd om jer fra i bliver født til i er lagt i graven.

I behøver slet ikke at tro på Gud, fordi samfundet tror for jer".

D Det er meget fint sagt. Det er klogt sagt.

C Men det er også skræmmende, at du og jeg kan leve hele vores liv og kun tænke på vores eget. Hvis det, jeg prædiker, er sandt, og du så lever alle dine år, så lover jeg dig en ting; når du så ligger på dit dødsleje, så er du nødt til at finde fred med Gud. Når mennesker skal herfra, så er de ikke så store i slaget. Sjælen eller ånden ved, hvor den er på vej hen. Og det er skræmmende.

A Og det er varmt.

[.....]

C Vi har et samfund som siger, at forældre ikke må smække deres børn. De må ikke engang tugte dem. Vi opdrager ligenu en hel generation af små monstre. Min datter kom grædende hjem fra skole, syv år gammel. Tre drenge var taget på fersk gerning i at prøve at hive bukserne af hende, og var ved at voldtage hende. På en almindelig kommuneskole. Sover I eller hvad? Det er som om, alle har skyklapper på. Der er ingen, der ser ret. Jeg var ude på skolen en dag og så, at der ude på skraldespanden var malet et billede af Satan. Jeg spurgte lærerinden: "Hvad i alverden er det her?" og kunne se, at der var brugt tid på at male det her. Det var meget kunstfærdigt malet. Lærerinden fortalte, at det var tiende klasse, der havde speciale om satanisme. De havde indrettet hele klasseværelset som en Satan synagoge, og så havde de siddet og dyrket Satan.

D Nej, det er ikke rigtigt!

C "Det er fuldstændigt vanvittigt", sagde jeg, hvorpå lærerinden svarede: "Ja, men det var sådan, at eleverne blev skræmt fra vid og sans, så de måtte tilkalde den lokale folkekirke præst." I december måned var min kammerat ude på samme skole, som ellers er en god skole, skal jeg hilse og sige. Der er mange, der er meget værre. Min kammerat var ved at bore nogle rør ned fra loftet, da han kom forbi et klasselokale, som var hyllet ind i sort. Der stod et pentagram på gulvet med lys i. En gang mere havde en tiende klasse lavet et klasselokale om til en Satan synagoge. Ved du hvad læreren sagde? "Hvad man ikke har prøvet, kan man ikke tage stilling til". Da min kammerat skrev et brev til skoleinspektøren, skrev han tilbage at der ikke foregik noget, som han ikke kunne stå inde for. Hvis jeg vil fortælle eleverne, at de skal omvende sig til Jesus Kristus, så kan jeg ikke engang komme ind på skolen. Det her er vores samfund. Samfundet lærer, at du bare skal gå i seng med så mange som muligt, fordi det er godt for dig. Følg dine lyster. Men på et eller andet tidspunkt skal du lære at leve i et ægteskab. Min Bibel siger sådan her: "Gud skabte manden, så skabte han kvinden, af det ribben han tog". I den jødiske tradition siger man, at det var en side af Adam, som Gud tog. Gud skabte Adam som perfekt med en maskulin og en feminin side og tog halvdelen for at skabe kvinden der af. Der står også, at "hvad Gud har sammenføjet, det må intet menneske adskille". Prøv at forestil dig, at to halvdele kommer sammen, så de danner en helhed. Tænk på første gang, du er i seng med en, du tror måske ikke, at det er noget specielt, det er bare fysik. Det er ikke sandt. Det der sker, når du er sammen med den første, er at du giver halvtreds procent. Din halvdel. Når du kommer til den næste, hvad giver du så? Du giver din fjerdedel. Når du har været i seng med tyve eller tredive, så har du ikke mere tilbage. Du aner ikke hvad det vil sige, når du kommer og skal leve i et forhold. Så er det bare godt at Guds nåde findes. At

Gud kan rense dig hvidere end sne, så du kan starte helt forfra. Som et helt nyt menneske.

Det der sker lige nu er, at et helt samfund er på vej mod massiv fortabelse. Fordi vi er "prisoners of own device", som Eagles synger i deres sang California. De fleste tror at det er en kærlighedssang. Hvis du læser teksten, kan du se, at den handler om et satanisk ritual. Sangen slutter med ordene: "You can check out any time but you can never leave". Et andet sted står der: "They gathered in the chambers for the feast. They stab it with their steely knives but they just cannot kill the beast." Når Eagles synger: "You can check out any time but you can never leave" lige før omkvædet, prøv at vende båndet om og hør, hvad der er indspillet baglæns, så siger han: "My lord is Satan". Det går ind i din bevidsthed, når du hører sangen.

Også "Stairway to Heaven" er fyldt med baglæns maskeringer. Her citeres endda Bibelen: "Yes there are two ways you can go by but in the long run. There is still time to change your mind." Bibelen taler om den brede og den smalle vej. Den brede vej er den, der fører til fortabelsen, det er den, alle går på, og så findes der den smalle vej. Vender du båndet om, så siger han: "The one will be the path who is my sweet Satan".

A Betragter du det at være besat som noget kraftigere end at være dæmoniseret?

C Bibelen taler om at du består af ånd, det er med den du tilbeder Gud eller frasiger dig Gud. Du består af sjæl, det er dit intellekt, dine følelser og dine tanker. Og så består du af legeme. Dit legeme er som et skib, din sjæl er roret og din ånd er i kristen forstand kaptajnen, som styrer skibet. Hvis der ikke er nogen til at styre skibet, så styrer skibet derhen, hvor strømmen eller vinden bringer det hen. Du kan have dæmoner i dit sind. De kommer ind igennem dine sanser. De kommer ind igennem det, du ser i fjernsynet med dine

øjne, de kommer ind igennem det, du hører med dine ører. De kommer først ind i sindet. Derefter er deres mål at overtage både legemet og ånden. Når du er fuldt overtaget, så er du besat. Ellers taler du om en okkupation. Forestil dig, at et land har tre territorier, og det er først fuldt besat, når alle tre territorier er indtaget. Når du er fuldt indtaget, så har dæmonen fuld kontrol over dig. Så er det herhjemme, at vi lukker folk ind på den lukkede afdeling, så de aldrig kommer ud igen. Her prøver de at gøre vold på alt omkring sig, eller prøver at tage deres eget liv. Hvis der står i aviserne, at gerningsmanden var utilregnelig i gerningsøjeblikket, så vil jeg sige, at dér fik dæmonen fuld handlingsfrihed.

A Kan man i vores samfund tale om psykisk syge og besatte. Er psykisk syge besatte mennesker?

C Lige som du kan have et ar på din krop, så kan du også have et ar på dit sind. Du kan godt være syg i dit sind, uden at der er tale om en dæmon. Psykisk syge mennesker har næsten altid stærke selvdestruktive tanker. Vi er skabt i Guds billede, og Satan har et mål, det er at ødelægge mennesker. En tommelfinger regel er, at når mennesker taler om selvmord, så er der altid en dæmon indblandet. Altid. Når mennesker bliver voldelige i deres tankegang og misbruger små børn, så er der altid en dæmon involveret.

[.....]

C Det kan godt være, at jeg ikke har nogen titel, men det jeg taler om, det er noget jeg erfarer. Så kan du spørge en masse lærde i det her land. Jeg plejer at kalde dem kalkede grave, de har ordet i deres mund, men hvor er kraften? Der står: "De fornægter kraften". Det er dem, der har ansvaret for danskerne, og de siger bare: "Alt det går jo godt". Men det går ikke fint alt sammen. Fakta er, at mit folk er på vej til fortabelse.

Det er nok den største "concern" jeg har, hvordan skal jeg nå mit folk. Men kraften den er der. Jeg forkynnder ikke evangeliet, uden at Guds kraft er der. Mirakuløse helbredelser, folk der bliver udfriet fra onde ånder. I skulle komme til et møde, så kan I se, hvad der sker. Det er ikke snak det er kraft. Det er Guds ord manifesteret på stedet.

Man kan ikke modsige det her. Man kan ikke engang modsige det med Guds ord. De kan tale udfra kirkehistorie, eller de kan forsøge at tale udfra teologi.

[.....]

C Dæmoner tager fæste i tankebygninger og fæstningsværker. Ting, som bliver "lagret" i dit sind. Hvis du så plejer de her tankebygninger, begynder de at blive en del af dig. De begynder at blive en del af den måde, du handler på. Et godt eksempel, som der er rigtigt meget af i dette land, det er urenhed. Vi lærer f.eks. at det er rart at gå i seng med hvem som helst. At utroskab op til jul, det er bare i orden. Man laver faktisk sjov med det, ovenikøbet i reklamerne på tv. Utroskab bliver gjort til noget romantisk. Jeg kan godt sige dig, at der er masser der forbander den lille affære, de havde i fuldskab, når de står tilbage uden kone og børn. Men samfundet lærer, at det er godt med sådan en lille flirt op til jul med kollegaen. Hele tankegangen af urenhed. Pornografien er ikke længere yt. Der er mange unge par, der går til pornomesser for at få inspiration. Den inspiration er ikke ægte. Den kommer ind og fylder dig med mere og mere.

Amerikaneren Ted Bundy, som myrdede 31 piger, voksede op i et trygt hjem; forældrene røg ikke, de drak ikke. Han blev ikke slået, han blev ikke sparket. En dag legede han omme bag en butik og fandt han et pornoblade. Han sagde sådan her 2 timer før at han blev henrettet: " Min advarsel skal gå ud, pas på TV. Det vi sad og så i nattebiograferne for 30 år siden, det er hvad

almindelige mennesker sidder og ser i den bedste sendetid i dag. Pas på, for det rev mig ud af mit hjem. Og det blev bare værre og værre".

Hvis du spørger alle de pædofile i den sag, der lige er blevet optrævlet, så startede de alle sammen med pornoblade. Siden skulle der mere og mere til. Nøjagtigt ligesom med narkomaner, dosen den stiger; den tager til.

A *Kan man sige, at de har mødt Djævelen og taget ham til sig. Ligesom du mødte Gud og tog ham til dig?*

C På et tidspunkt tager lysterne over, hvis man bevidst beskæftiger sig med sådanne nogle ting her. I lever ligesom almindelige danske unge og går alligevel fortabt, hvis I ikke vender jer om til Jesus. Hvis I bevidst begynder at gøre de her ting og det bliver stærkere og stærkere, så vil I til sidst åbne jer op for onde ånder. Hvis du spørger de pædofile, vil de alle sammen sige at det startede på tankstationen med Rapport, så tog det til. I kan læse i mit nyhedsbrev, hvordan jeg har sat en 16 årig fri, der var som revet ud af sit hjem. Det er ligesådan med alkoholikeren, det startede med at gå i byen med vennerne og pludselig tog det overhånd. En tommelfingerregel, jeg ved at det provokerer mange: Alkoholikere er helt sikkert drevet af en dæmon, det samme med pædofile. Tag alle lasterne, tag al urenheden. Det startede med lidt og blev mere og mere, tilsidst tog det overhånd.

A *Er druk, narko og brug af porno fæstnet i Bibelen som en last?*

C En afgud i bibelsk forstand. Når du dyrker afguder så dyrker du dæmoner står deri 1. Korinterbrev. En afgud er noget, som har førsteplads i dit liv frem for Gud. Det kan være penge.

[.....]

C Jeg prædiker radikalt. Jeg prædiker voldsomt radikalt. Jeg prædiker imod homoseksualitet. Jeg prædiker at folk skal omvende sig fra deres synd, ellers går de fortabt.

P *Mener du også, at homoseksualitet er en synd?*

C Selvfølgelig, det er bare lysterne, der er levet ud en gang til. Det der er naturligt bliver gjort unaturligt. Selvfølgelig er det forkert. Det mener Guds ord, og jeg mener, hvad Guds ord mener. Men en homoseksuel går ikke mere fortabt end du og alle andre, som ikke har omvendt sig.

[.....]

C I folkettinget sidder en hel masse mennesker som burde være forbilleder for vores land. De er gode, når det handler om penge og om magt. Se på Kristeligt Folkeparti, du kan ikke finde noget negativt i det de gør. De tænker på familien. De tænker på velfærden, samfundet og individet. Men folk vil ikke stemme på dem, fordi de stemmer efter deres pung. Hvis du skulle stemme efter moral, så stemte du på Kristelig Folkeparti, de har familie værdier.

[.....]

C Jeg havde nogle oplevelser i Peru med onde ånder. En aften, hvor vi ligger oppe i Andesbjergene på et hotelværelse, og Satan kommer ind i værelset. Du behøver ikke at se Satan, hvis du kan mærke ham, det er mere end nok. Lige pludselig var han inde på vores hotelværelse. Vi var 2 mand tilstede. Vi begyndte at græde, så bange var vi.

Det er nok noget af det uhyggeligste, jeg nogensinde har oplevet.

A *Stod han foran jer eller hvad?*

C Vi skulle på Inkatrail dagen efter. Vi havde fået arrangeret turen og skulle af sted tidligt om morgenen. Vi lå inde på hotelværelset. Vi havde varmet værelset op. Jeg syntes, at der var et eller andet; jeg var utryg. Så spurgte jeg min kammerat: " Sover du?", det gjorde han ikke. Tre ange gentog jeg spørgsmålet, for jeg syntes, at der var et eller andet galt. Tredje gang blev hele værelset koldt på en gang. Pludselig ringede telefonen. Da vi tog den, var der ingen der svarede. Da vi løb ud i receptionen, lå manden i receptionen og sov. Det var sådan en gammel én, som man skulle betjene manuelt. Jeg græd, jeg var simpelthen så bange. Der var sådan et nærvær. Vi lå og bad: " Hjælp Gud". Så løb vi op for at advare vores guide. Vi var godt klar over, at vi ikke skulle af sted næste morgen. Der var andre turister, som var blevet slået ihjel ude på Inkatrail. Vi løb igennem byen midt om natten. Da vi kom op til ham indianeren, hørte vi en stemme inde bag ved: " Ricky, Ricky du må ikke tage af sted i morgen tidlig". Hans kæreste sad og bad ham om ikke at tage af sted, fordi hun havde en forudåelse. Da vi kom ind, fik hun migræne lige på stedet. Da min kammerat begyndte at bede for hende, løb han ud og kastede op lige på stedet. Så spurgte vi en brasilianer på samme herberg, om han vil overtage vores tur. Han ventede også på at komme op på trailen. Da han gik ind til sin kæreste for at spørge, om hun ville med, da lå hun og rystede af feber. Han havde lige været sammen med hende, og da var hun rask. Så det var ret voldsomt.

D *Hvordan vidste du at det var djævelen der var på spil?*

C Tro mig. En frygt noget så ubeskrivelig. Man hører nogen gange om mennesker, der har oplevet noget så frygteligt, at de bliver gråhårede over en nat. En frygt så man næsten ikke kan trække vejret - og så kulden. Jeg var ikke et øjeblik i tvivl om, at Satan var derinde. Jeg græd, jeg lå og bad: " Jeg forsager Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen, tilgiv alle mine synder." Vi bad i tunger. Vi græd, vi havde den samme oplevelse begge to.

[.....]

C Jeg dyrkede meget kampsport og oplevede hvordan det styrede mig. Mine reaktioner var meget hurtigere end mit eget sind. Jeg havde klaustrofobi anfald om natten, hvor jeg oplevede kvælninganfald. Hvis jeg gik om natten og hørte en kat inde i en busk, så fór jeg sammen i en eller anden mærkelig kampstilling, som jeg ikke en gang havde lært. Og folk var bange for mig. Min egen kone blev bange for mig. Der var et præstepar der var ovre og bede i vores kirke. De havde gaven til at uddrive onde ånder. De kontaktede min egen familie og sagde: " Vi er bange for Christian Hedegaard. Vi oplever en dæmonisk kraft over ham og vi er bange for at han skal slå sin egen kone og børn ihjel". Så voldsomt var det over mit liv. En nat sov jeg i et hus som gæst. Da jeg vågnede næste morgen, var jeg godt klar over, at jeg havde haft et klaustrofobisk anfald. Jeg så, at der henne foran vinduet var hul i persiennen. Jeg havde prøvet at slå hul i vinduet for at få luft. Der var et skrivebord foran vinduet, og det havde gjort, at jeg ikke kunne ramme vinduet. Derefter så jeg, at der under hovedpuden lå murbrokker, støv og puds. Så kiggede jeg på stuevæggen. Der var slået to huller i stuevæggen. Jeg havde ikke et mærke på mine hænder, og jeg mente ikke, jeg besad den slags kræfter. Jeg blev bange. Det gik op for mig, at der var ting og sager her, som

jeg ikke kunne styre selv.

[.....]

C Også den måde jeg var overfor mennesker, jeg kunne sagtens have slået en mand ihjel, selv om jeg var kristen. Det var det, der var så uhyggeligt. Det kom mere og mere i konflikt med sig selv. Næstekærlighed. Når jeg gik på gaden om aftenen, alle andre gik uden om flokken af fulde mænd, men jeg gik lige igennem. Jeg ventede bare på, at en skulle løfte en hånd. Folk, der har trænet karate i mange år, de går ikke uden om konflikter. Hvis du ser gamle karate mestre, de der gamle japanere, du kan ikke angribe dem, ikke kan ikke engang komme ind for en halv meters radius, så bliver du kastet igennem luften, fordi der er en eller anden usynlig kraft. Den der usynlige kraft er bare en dæmon. Men det vidste jeg ikke noget om. Jeg anede ikke, at det var det, jeg åbnede mig for. Jeg kom med et ungt skrøbeligt sind. Havde været igennem en masse ting, en masse oprør. Jeg vidste ikke, at når jeg åbnede for de her ting, så kom de ind og blev en del af mig. Jeg forstod det først efter at jeg blev udfriet, efter jeg havde prøvet på at slå en præst ihjel på et tidspunkt, hvor de her ting kom ud. Til en gudstjeneste manifesterede det hele sig i mig. De var fem mand, der lå oven på mig i tre kvarter, jeg stod på knoerne og smadrede knoerne i gulvet, mens jeg skreg.

A *Hvornår var det?*

C Det er ikke mere end fem år siden. Tre dæmoner blev kastet ud. Det var først der, at det gik op for mig, hvor voldsomt det var. Hvor farligt det var. På vej hjem en aften, sad jeg og lyttede til radioen og tænkte, hvordan kunne det var kommet ind. Karate var jo bare en sport for mig. Så hørte jeg én af de højest

graduerede i Danmark fortælle i P1. Han sagde, at karate ikke er nogen sport, men en livsstil. Han forklarede, hvordan man i karate starter med hvidt bælte som et symbol på renhed og bliver gradueret mod sort som et symbol på urenhed. Når du har sort bælte og begynder at blive gradueret fremad, så er det ikke længere fysik. Så handler det om åndelige oplevelser med lymesteren eller lysets herre eller sådan noget.

P *Lucifer!*

C Ja., præcis. Tror du, at der begyndte at ringe en klokke hos mig? Jeg var rimelig rystet. Der gik det op for mig, hvorfor jeg havde fået så meget ondskab ind.

[.....]

C Den sidste gang jeg blev sat fri var i en kirke i Hillerød. Der kom en afrikansk præst fra Uganda, som aldrig havde været i Danmark før. Der var ingen der kendte ham, ingen overhovedet, han var bare kommet, fordi han havde en anbefaling fra en anden præst fra Uganda. Jeg havde på det tidspunkt været igennem mange udfrielsler og troede, at jeg var fri af karate. Jeg sad og spillede klaver under gudstjenesten, da afrikane- ren kaldte mig frem: " Før jeg går i gang med at prædike, så er der lige noget, Helligånden siger, at jeg skal gøre. Dig der sidder på bageste række, vil du lige komme frem". Jeg tænkte: "Det er mig, vov, har han et ord til mig, en lille åbenbaring eller et eller andet". Jeg gik foran og stillede mig en lille meter fra ham. Hele kirken var fyldt den morgen, fordi der var besøg fra Afrika. "Mens du sad og spillede klaver, så jeg et kattedyr over din skulder. En løve eller en tiger. Og jeg så den stå med hvæssede klør", fortsatte manden, der aldrig været i Danmark før. Han kendte ingenting til mig. Men han var bare meget åben overfor den åndelige verden. Hele kirken tænkte: " Den her mand, han er

gal", men manden fortsatte: " Jeg forstår ikke, hvad det betyder, men jeg ser en dæmon fra Japan".

Da jeg kom til mig selv stod hele den danske kirke og græd, de var skræmt fra vid og sans. Jeg var blevet kastet bag om mig selv. Jeg kunne ikke huske det, jeg hørte bare en lyd. Jeg vågnede nede på gulvet med mændene, der lå oven på mig for at holde på mig. Jeg var blevet kastet bag om mig selv og var landet på fingerspidserne, brølende som en tiger, mens jeg prøvede at springe på ham. Der blev jeg sat fri.

D *Gudskelov.*

C Jeg spekulerede på, hvordan jeg nogensinde kunne vide, at jeg var fri. Udfrielsen havde stået på i halvandet år, og mere og mere var kommet ud. Så kom manden hen til mig og sagde: " Unge mand, fra i dag af er du fri. Aldrig mere skal du være pint af en ond ånd." Herefter sagde han til præsten: " Fra i dag af kan du bruge ham".

Jeg satte mig ned og tænkte på, hvad i alverden det her var, med kattedyret og dæmonen fra Japan af? Jeg havde trænet Shotokan Karate, som er meget udbredt herhjemme. Jeg huskede pludselig, at det logo, jeg havde gået rundt med, var en tiger med hvæssede klør og en tunge, der stak ud af munden, ligesom manden havde sagt. Da blev det afsluttet. Fra den dag var jeg endelig fri.

MESSERSCHMIDT

LARS MESSERSCHMIDT

Generalvikar i den Katolske Kirke i Danmark

M - Lars Messerschmidt

Nu skal jeg lige hente Bibelen, selvom det ikke er sikkert, at vi får brug for den. Ellers har jeg også taget lidt udvalgt litteratur med.

A - Aslak Vibæk

Vi var heroppe sidste efterår og stiller nogle af de samme spørgsmål igen; men vi vil jo gerne vide, hvornår du stiftede bekendtskab med eksorcisme første gang, hvornår du begyndte på det?

M Det har været i begyndelsen af halvfjerdserne, altså for knap tredive år siden, hvor jeg blev konkret opmærksom på onde ånder og djævelen. Nu er det jo sådan, at som katolsk teolog er det ikke et ukendt begreb eller en ukendt virkelighed, men det er ikke en virkelighed, som man konstant støder på under sine studier, eller for den sags skyld nødvendigvis som præst, især ikke hvis man ikke forventer at støde på den. For det mærkelige ved hele den dæmoniske virkelighed er, at det egentlig er mørkets magter, og det betyder, at de helt konkret er bange for at komme frem i lyset og manifestere sig, fordi så mister de deres

magt.

Det er deres natur, at det skal foregå lyssky, helst så skjult som muligt. Derfor bruger man også ordet okkultisme. Okkultisme betyder det som er skjult, det som ikke er fremme i dagslyset. Nu bruger jeg så ordene djævelen, satan, dæmoner og onde ånder som synonymmer. Selvom der er forskel, er det i denne sammenhæng den samme virkelighed.

De forsøger som sagt at holde sig i det skjulte, og hvis man ikke tror de eksisterer, vil man overhovedet ikke fatte mistanke til, at der er noget galt på færde; at de er på færde.

Selvom man tror på det teoretisk/principielt, så er det ikke engang sikkert, at man mærker det eller har sans for det.

Det er et generelt træk, at de mennesker, som er plaget, enten ikke forstår, hvad de er plaget af, eller også er de bange for at blive til grin eller betragtet som syge, når de begynder at tale med nogen. Og det hænger sammen med, at det også i vores samfund, i hvert fald i halvfjerdserne, virkelig var et tys-tys emne, et tabuemne, man ikke måtte tale om. Sådan noget eksisterer ikke, og hvis man virkelig mente, at man havde gjort sig

nogle forfærdelige erfaringer i den retning, så turde man simpthen ikke tale med nogen om det. Gik man eventuelt til en præst – nu tænker jeg ikke kun på katolske præster, men også præster i folkekirken og enkelte andre – så var der en stor, stor chance for, at de kiggede på én og sagde: Du må vist hellere tale med din læge. Er du sikker på, at du ikke ser hallucinationer eller noget i den retning?.

A Det var altså nogle helt andre forklaringsmodeller, der var fremherskende dengang?

M Nemlig, man bortforklarede det. Og selv teologer var meget usikre og i tvivl om, om de kunne acceptere virkeligheden. Det har jo så ændret sig så meget i dag, at i nogle sammenhænge og i nogle kredse taler man om det åbent. Det er også derfor, at I sidder her. Hvis det havde været i halvfjerdserne, havde I formodentlig forsøgt at beskrive og trænge til bunds i det. Men som sagt så blev jeg i halvfjerdserne lidt efter lidt opmærksom på den side af virkeligheden og dermed også på det kristne liv. Det hang sammen med, at jeg kom ind i det, som hed, og vel stadigvæk hedder, den karismatiske fornyelse. Det er en slags vækkelsesbevægelse, som gik over hele verden i alle kirkesamfund, og som netop kort fortalt var en fornyet opdagelse af helligåndens virken.

P - Peter Døssing

Må jeg indskyde et spørgsmål: Når du siger alle kirkesamfund, tænker du så katolske eller også protestantiske?

M: Alle kristne. Prostantiske og katolske kirker. Det begyndte i Amerika, men så bredte det sig meget, meget hurtigt. Det var en opdagelse eller en genopdagelse af helligåndens konkrete nærvær i den enkelte såvel som i kirken og i verdens liv. Og igen på denne

eksperimentelle måde at vi altid som kristne har troet på helligånden som tredje person i Gud, vi tror på treenigheden, far, søn og helligånden, men igen: Helligånden har for mange været et abstrakt begreb, noget man ikke rigtig forbandt med noget konkret. Man kan sige, at der i slutningen af tresserne og i halvfjerdserne – paradoksalt nok falder det sammen med ungdomsoprøret i 68, hvordan det så skal tolkes – skete der hos mange en fornyet eksperimentel oplevelse og opdagelse af helligånden.

Det er klart, at det i et eller andet omfang kunne virke revolutionerende for den enkeltes kristne liv pludselig at få en ny dimension. Ikke sådan forstået at den var totalt væk før, men pludselig blev den markant, kom ind i billedet og ændrede på ens trosliv, ens måde at være troende på. Det var nok så radikalt for manges vedkommende.

Jeg kom også ind i den fornyelse, og i kølvandet på denne opdagelse af Guds hellige ånd kom pludselig mørkets ånder, som skyggen. Pludselig fik man adgangssans eller følsomhed for en åndelig virkelighed, som altid har været der, men som man bare ikke har haft åndelig sans for. Man kan sige, at guds ånd gav os åndelige sanser. Nogle havde det meget markant, og andre havde det i mindre grad, men i hvert fald tilstrækkeligt til at vi pludselig opdagede, at der var mere, i gåseøjne, mellem himmel og jord, at der vitterligt var onde ånder og ikke at det ikke bare var noget abstrakt et eller andet sted i Afrika. I kraft heraf blev nogle af de bibelske fortællinger pludselig aktuelle.

A Hvad er det for nogle fortællinger?

M De fortællinger om Jesus, der uddriver onde ånder, om apostlene og om hele den virkelighed. Vi konstaterede for det første i Bibelen, at der var de onde ånder dagligdags, altså en daglig virkelighed. Det hørte med til det miljø, som Jesus færdedes i, at der var

besættelser, at der var mennesker, der var plaget af guds ånd, og som Jesus også satte fri. Befrielsen fra dæmoner var en del af Jesus frelsergerning. Hvis man interesserer sig for kirkehistorien, så kunne man se, det var den overbevisning og den virkelighed, som de første kristne og anden, tredje, fjerde, ja alle generationer op til vore dage i et eller andet omfang har været sig bevidst. Det er altså et nyt fænomen, som hører det nittende århundrede til, nittenhundredetallet, ja måske også allerede det nittende århundrede, at holde alt det overnaturlige på afstand og enten benægte det eller også undertrykke det, så man ikke talte om det. Jeg kom altså på denne måde ind i det helt konkret ved at møde mennesker, som var plaget eller angrebet af dæmoner.

P I tråd hermed kunne du prøve at karakterisere det gode og det onde og deres indbyrdes modsatrettethed?

M Jo, det kan jeg godt. Alt hvad der har en destruktiv karakter, og jeg vil endda sige en bevidst destruktiv karakter, det er djævelsk, det er ondskab, det er dæmonisk. Vi kender det fra os selv. Der er mennesker, der kommer til at gøre andre fortræd, og jeg siger kommer til. Ufrivilligt, uden rigtig at ville det. Måske er det deres egen skyld, fordi de drikker for meget, og så kører de andre ihjel, hvad ved jeg. Men de gør det ikke bevidst, de sætter sig formodentlig ikke hen og drikker og siger: "Nu vil jeg drikke så meget, at jeg er fuldstændig fra sans og samling, og så vil jeg sætte mig op i min bil og smadre den første og bedste fodgænger, jeg støder på.". Det er ondt, men det er ikke bevidst villet ondt.

Vi kender mennesker, eller vi kan af og til have fornemmelsen af, at der nogen gange er nogle mennesker, som vil det onde for det ondes egen skyld, være destruktive for at ødelægge, for at være destruktive.

Det er klart, det er delikat, fordi vi kan ikke kende menneskers hjerter, men man har en fornemmelse af, at her er der en vilje bag, viljen til det onde. Når der sker noget er det altså ikke fordi man er svag, men fordi man vil noget ondt. Det er dét, vi kalder ondskab. Sproget selv er i og for sig meget klart, de kalder sådan noget ondskab. Eller også siger man om et menneske, at det er rigtig ondt. Hvis man undersøger, hvad der får os til at sige det, så er det netop det intentionelle, det menneske vil gøre ondt, og det er just djævelens væsen, de onde ånders væsen. Det er, at de kun vil gøre ondt. De vil ødelægge for at ødelægge. De vil gerne Gud, men Gud kan man bare ikke ødelægge. Så kan man ødelægge Guds gerninger, Guds værker, for at vise sit had. Motivet til det onde, det er had. Had. Omvendt så er det gode kærlighed, det er liv, alt det der fremmer livet. Gud er kærlighed, det står der i Bibelen, han er kærlighed. Hans skaberagt, og alt hvad der hører med til skabelsen og vedligeholdelser, det er udsprunget af kærlighed. Altså en god vilje. En vilje til at gøre godt, til at give liv, til at velsigne. Kort fortalt, den radikale forskel.

P Men, kærlighedsbegrebet, Gud, eksisterer det i kraft af det onde? At det gode og det onde er en dualistisk figur; ondt og godt definerer hinanden? Eller har du den opfattelse, at man på et eller andet tidspunkt vil nå til den dag, hvor det onde simpelthen bliver destrueret, én gang for alle?

M Det er vores kristne tro. Denne dualisme du taler om, det er en meget gammel ideologi eller religionsforståelse, og historisk set, i hvert fald i vores sammenhæng, møder vi den i den persiske religion fra før Kristi fødsel. Groft fortalt var der to principper i tilværelsen: Det godes princip og det ondes princip. Og der var næsten balance mellem de to. Alt i tilværelsen kunne forstås som en kamp mellem det gode og det

onde, bemærk at jeg siger, det gode og det onde. Datidens mennesker personificerede det gode og det onde og kaldte det gode for Gud, og det onde for den onde Gud. Man brugte ikke ordet djævel i den sammenhæng. Men der var altså to guder, den gode gud og den onde gud.

I persisk religion endte det nu også med, at den gode gud vandt over den onde gud.

Det er ikke kristendom. Kristendom er i den forstand ikke dualistisk, forstået på den måde at der er to principper, der styrer tilværelsen, men en person, nemlig Guds egen person. Han er et personligt væsen. Han har skabt og han styrer.

Det onde er kommet ind bagefter. I den persisk religiøse forestilling er de samtidige, den gode gud og den onde gud er samtidige. I den kristne forestilling er det den gode Gud, der har prioritet. Han har altid eksisteret, og det onde er siden kommet ind i verden. Det vil sige, at det er en af Guds skabninger.

Det er helt klart, at kirken på nogle kirkemøder i middelalderen, i oldkirken, har taget stilling til det, fordi man mødte forskellige udgaver af den persiske dualisme i kristendommen. Som i vore dage hvor tidens ånd og strømninger påvirker kirken således også dengang, og der opstod en persisk inspireret dualisme inden for teologien. Derfor måtte kirken ved sine kirkemøder tage stilling til, om det var acceptabelt eller ej, og der slog man endegyldigt fast, at det ikke er acceptabelt, fordi den kristne forståelse er, at Gud er den eneste, der er evig, og der er kun én gud. At den så er treenig, far, søn og helligånd, det er en anden ting, som selvfølgelig også skal understreges.

Men Gud er evig. Det vil sige, der har aldrig været en tid, hvor han ikke har været til (det er det, der ligger i ordet evig), hvorimod verden ikke er evig. Der var engang, hvor den ikke var, den er opstået af intet, og det er det, vi kalder skabelse. Gud har af intet skabt denne verden. Han har gjort det frit, d.v.s. den er ikke

udsprunget af Gud af sig selv spontant, men igen en viljes agt fra Gud. Gud har besluttet at skabe den verden, vi kender, og da han er kærlighed, har han skabt en god verden. Det er det, der står som refrain i kapitel 1 i Første Mosebog kaldet Skabelsesberetningen: "...og Gud så, at alt hvad han havde skabt var godt." Det vil sige, at det gode har prioritet.

Nogen af de skaberværker, nogen af de skabninger, som Gud skabte, var åndelige skabninger. Naturen, den fysiske natur, er ikke åndelig, der var mere. Gud skabte mere end den fysiske natur, han skabte også en åndelig virkelighed, en åndelig verden, og først og fremmest englernes verden. Englene er de rene ånder og har en natur, som vi slet ikke erfaringsmæssigt kender til. Men at de er åndelige væsner indebærer, at de har en forstand og vilje. Det er det, der kendetegner det åndelige, at det er forstandsvæsner og viljesvæsner, de to ting hænger sammen. Gud forstår og kender tingene. Gud vil og kan træffe beslutninger og har truffet beslutningen at skabe, således kan disse åndelige væsner, som vi kalder engle, forstå ting, og de kan beslutte, de kan engagere sig, de kan vælge.

Og så skabte han en mærkelig hybrid, nemlig mennesket, som både hører til denne fysiske verden og havde det, vi kalder en ånd, en sjæl i sig, på en og samme gang et virkelig originalt væsen og ikke et monstrum, et væsen som på én gang havde noget af den fysiske verdens virkelighed i sig og også den åndelige, og det er derfor, vi taler om sjæl som det åndelige princip eller dimension i mennesket og kroppen.

A I forbindelse med en besættelse, er det så den åndelige side, der bliver overtaget?

M Hvis jeg lige må forklare det her færdigt. Det onde eksisterede altså ikke, heller ikke som princip. Det eksisterede kun som mulighed; og en mulighed er altså endnu ikke virkelighed. Muligheden er der, fordi

de åndelige væsner, altså englene og menneskene, havde en fri vilje. I kraft af en frihed, en relativ men reel autonomi, så kunne disse væsner, mennesket og englene, vælge noget andet end Gud, noget andet end det gode, de kunne sige nej til Gud. De kunne sige nej til det gode, de kunne sige nej til kærlighed. Den mulighed ligger i at have en fri vilje, og det var det, der skete. På et eller andet tidspunkt var der dele af denne åndelige verden, en del af engleverdenen, der faktisk gjorde oprør, eller hvilket udtryk man nu vil bruge, satte sig op mod Gud, sagde nej til Gud, og blev onde ånder. Fra at være gode ånder gjorde de sig selv til onde ånder; man taler også om faldne engle. På samme måde forholder det sig med os mennesker. Det onde kom ind allerede hos vores stamforældre: Adam og Eva. De fravalgte Gud og valgte sig selv i stedet for Gud.

Det er så en længere historie, men det er en kendsgerning.

I det øjeblik de gjorde det samme som disse faldne engle, gjorde oprør, og iøvrigt også, siger Bibelen, forledt af de onde ånder til det oprør, så blev de forbundsfæller med det onde, og derved fik Djævelen, for de er bygget op i et hieraki, ligesom engle også har en hierarkisk opbygning, en struktur. Det er ikke bare sådan et geled af millioner ligestillede væsner; der er et system og en struktur, også i deres verden. De fik magt, relativ men reel magt i menneskenes verden, og har haft det og har det delvis stadigvæk, og den magt udøver de på mangfoldig måde. En af de måder de kan udøve den på er ved at tage et menneske i besiddelse, altså besætte et menneske.

Og da mennesker består af en krop og en sjæl og følelser, man kan sige forskellige dimensioner, så kan man spørge: Hvad er det dæmonerne tager fat i, angriber, henholdsvis tager magt over?

Ordet besættelse er et eksperimentelt udtryk. Det er selvfølgelig hentet fra de menneskelige militære begre-

ber, fordi man oplever det som en kamp at blive besat. Fjenden besætter et landområde, der ikke tilhører dem, angriber det, tager det i besiddelse (en fuldstændig eller delvis besiddelse). Det er denne erfaring fra den menneskelige virkelighed, man bruger til at beskrive, hvordan man oplever en besættelse. Det vil sige, hvad der virkelig sker, det er et mysterium, vi kan kun sige, sådan opleves det. Men det som typisk kan opleves, og som er så karakteristisk ved det, man kalder besættelse, det er, at én eller flere dæmoner, for der kan være tale om flere, tager kroppen eller det kropslige niveau i besiddelse. Det er primært kroppen, fordi de ikke har direkte adgang til det inderste i os, vores hjerte, altså det åndelige centrum. Det kan de ikke bare tage fat på, i øvrigt kan de ikke bare besætte et menneskes krop, men de starter, om jeg så må sige, udefra, og det vil sige fra kroppen, og så prøver de på på alle mulige måder ved at kontrollere eller ved at presse at få en person til at opgive det indre åndelige forsvar og således overgive sin kontrolpost, som så er ånden, sjælen, til Djævelen. Det er strategien.

Det vil sige, at vi har en slags kontrolpost inden i os, hvor vi styrer os selv. Det er det, vi kalder hjertet. Forstanden, det er det, vi kalder viljen. Det er det åndelige, det kan de ikke bare besætte. De kan kun friste, dvs. de kan kun presse mennesket til at foretage sig noget.

P Skabe en åbning?

M Skabe en åbning, hvor mennesket med sin egen vilje gør noget forkert.

Det vi kalder synder. Når man selv gør noget ondt, d.v.s. gør det samme som Djævelen, er man straks i ledtog med Djævelen, fordi man gør fælles sag ved at gøre noget ondt. Men det er menneskets ansvar, at det gør det. Det kan være under et voldsomt pres indefra, ikke bare udefra, men i sin krop og i sine følelser,

måske også i forstanden. Forudsætningen for at det i Guds øjne er ondt, det man gør, det er, at mennesket bevidst, med tilstrækkelig brug af sin forstand, forstår, at det er noget ondt det her, men gør det alligevel.

Først da er det ondt, moralsk set. Er det Djævelen, der angriber ens forstand, altså tanker, og man bliver skør og foretager sig noget ondt, opfattes det altså ikke af Gud som en bevidst ond handling.

En ond handling, en ansvarlig ond handling. Det er det, der er pointen, og derfor kan Djævelen ikke komme ind og direkte overtage kontrollen med vores sjæl, med vores ånd. Den har vi selv. Men vi kan opgive den ved at give efter for noget. Og ved at ville noget ondt, så opgiver vi herredømmet over os selv, og så kan vi blive besat i næsten hele vores væsen.

Det er klart, at den ydre besættelse af kroppen er den, der er tydeligst, når det endelig går løs, for det er den, man kan se. Da manifesterer Djævelen sig vitterligt, eller dæmonerne, gennem kroppen, og jeg havde nær sagt, at det er ikke det, der er det farligste. Det er det mest dramatiske, men det farligste er, hvis personen indefra giver samtykke og åbner op, for så gør man fælles sag. En besat gør ikke nødvendigvis fælles sag med det onde, men er mere et offer for det onde.

A Så længe man snakker om en kropslig besættelse?

M Det kan være forskyldt. Man kan have gjort noget, som har åbnet døren for, at sådanne former for besættelse kan resultere i en total eller delvis fysisk besættelse.

Dvs. så kan det være selvforskyldt, men det behøver det ikke engang.

Og det diskuteres iøvrigt meget, men hvis vi går ud fra erfaringerne, så er det meget svært at afvise, at andre mennesker kan påføre dæmoner på mennesker.

Dvs. at hvis et menneske ønsker ondt og påkalder

Djævelen, udtaler en forbandelse eller benytter trolddom og hekseri (det man kan læse om i litteraturen) over et andet menneske, så kan det være en mulighed for Djævelen, for de onde ånder, til at angribe et menneske på en særlig måde. Det er stadigvæk besættelse, men det kan være den breche i muren, som fjenden kommer ind igennem, og det kan føre til noget, der minder om besættelse eller i hvert fald en fysisk og dermed også psykisk tilstand, som er meget, meget pinefuld. Det er at forhekse, et gammelt udtryk, eller at øve trolddom.

Nogen siger, at det er umuligt, men undersøg kendsgerningerne. Seriøse eksorcister, nu taler jeg om katolske (det er ikke, fordi de andre ikke er seriøse, men nu snakker jeg altså om mine egne fæller, mine egne kollegaer), beskæftiger sig i øjeblikket meget, ikke mindst i lande som Italien, Frankrig og England, med netop disse påførte dæmoniske aktiviteter, hvor mennesker er redskaber for, at onde ånder kan komme og påvirke mennesker. I øjeblikket hekseri meget udbredt i Italien; man forhekser genstande, fx mad, og smugler det ind. Folk spiser forheksede ting, drikker forheksede ting og kommer i berøring med forheksede ting. Man skjuler talismaner og forheksede ting i huset, eller hvor det kan være; skjuler det, så ingen aner noget om det. Men virkningerne kan være meget ubehagelige.

Problemet er, at hvis man ikke opdager kilden til det onde, altså den forheksede genstand, og destruerer den på den rigtige måde, altså ikke bare fysisk destruerer den, kan man ikke befri steder (ofte huse, gårde eller landskaber) fra djævelens plagerier.

A For måske at knytte en parallel til nogle af Thomas Breinholdts udsendelser, hvor der huserer onde ånder på gårde, det svarer jo meget godt overens med de ting du snakker om?

M Det er den virkelighed, som det vil være dumt at afvise på forhånd. Selvfølgelig skal man altid, det gælder i alle de her spørgsmål, stille en diagnose. Den direkte konfrontation med en eksorcist eller et kristent menneske, der virkelig også fungerer som eksorcist (altså bruger den myndighed der ligger i Kristi navn, og som Kristus giver os), er en trussel over for dæmonernes hærgen og herredømme, og derfor undgår de konfrontationen, fordi de er de skjulte. Det er en strategi: hvor er fjenden, hvor skal man kæmpe? Så prøver de med skinangreb, dvs. de fokuserer noget, der slet ikke er problemet. Derfor er en diagnose utrolig vigtig, hvis man skal tage kampen effektivt op. Det gælder, når der er tale om en besættelse. Er der virkelig tale om besættelse, og hvorfor er der sket en besættelse? Hvad er årsagen?

A *Altså på hvilken måde man har åbnet op?*

M Hvad er egentlig årsagen til det her? Det er ikke altid, det er nødvendigt, men de rigtig erfarne eksorcister siger, at det ofte er nødvendigt at finde ud af årsagen for at kunne stoppe eller bryde det ondes magt effektivt. Ellers kommer det bare tilbage igen. Man kan her og nu måske stoppe det, men fjorten dage efter eller dagen efter allerede, så er det tilbage, og sådan kan man blive ved og blive ved og blive ved. Erfarigen siger så: Det er et skinangreb, de har en magt, en skjult magt, vi ikke har opdaget endnu. Den må vi jage, den må vi finde ud af.

P *I vores tidligere samtale sidste efterår, talte du om, at eksorcisme var et decideret forskningsområde indenfor katolicismen?*

M Ja, det er måske så stærk sagt, jeg vil sige, gid det var så vel. Jeg mener, man kunne gøre det til en empirisk, i gåseøjne, videnskab, dvs. en videnskab, det

begynder med at beskrive fænomener, og der er sandelig nok fænomener at beskrive. Man samler et enormt væld af dokumenteret materiale, og derfor kan man i en vis forstand tale om videnskab, fordi man kan lave nogle kontroller. Man skal stille nogle diagnoser, og det vil sige, at der er en kontrolfunktion af de fænomener, man har her. Er de afprøvet således, at der her er noget man kan fæste lid til, at her er der noget at tage stilling til eller blot afvises som fantasi? Der er virkelig tale om at udøve en kontrol, en kritisk kontrol af de fænomener eller de påståede fænomener af dæmonisk aktivitet.

Når man på den baggrund har frasorteret alt det materiale, som er tvivlsomt, eller direkte er uvedkommende, så står man tilbage med et meget fyldigt og meget differentieret materiale, og så kan man tage det næste skridt og prøve at se, om man kan pege på et mønster, fx en dæmonisk strategi: Hvordan kommer disse ting i gang? Kan man opstille nogle regler af en eller anden art for at skabe en lidt større forståelse? Det er jo videnskabens formål at give os et indblik i og en forståelse af virkeligheden. Vi vil aldrig, og det tror jeg, der er nogle principielle grunde til, kunne gennemtrænge virkeligheden fuldstændig, men vi vil kunne vide meget mere om det, der foregår, hvis vi tager udgangspunkt i og laver en metodisk refleksion over det, som vi faktisk oplever. Her kan jeg tage bogen *Dämonische Besetzung Heute*, altså dæmonisk besættelse i dag som eksempel. Den er skrevet af en katolsk præst, en jesuit, der fungerede som eksorcist under og efter anden verdenskrig, og han havde blandt andet et dengang meget omtalt tilfælde. Det er det, denne bog handler om, og det er faktisk fuldstændig lige som en lægejournal. Han har efter hver eksorcisme nedskrevet sine oplevelser: Det der er sket helt konkret, i den eksorcisme og mellem eksorcismene, og hvordan den besatte kvinde, det var en kvinde, reagerede. Så har han på baggrund af sit materiale skrevet den her bog, og

man kan sige, at det er næsten en håndbog i eksorcisme og besættelse.

A Har han beskrevet, hvilke ritualer han har brugt?

M Jamen det er det her ritual, det gamle ritual. Nej, det er alt det, han har fået ud af besættelsen, det indblik han har fået i, hvordan det hele fungerer. Og tag nu bare indholdsfortegnelsen, først beskriver han altså selve forløbet fra begyndelse til slut, hvordan det startede med alle de eksorcismer, og hvordan det endte. Den anden del hedder Der Teufel, altså djævelen, ånderne, og her beskriver han nu helt konkret ud fra sit materiale de forskellige dæmoner, djævle, han har mødt i kvinden. Hun var nemlig multibesat. Han har kunnet sige, der er noget, der er fælles for alle de dæmoner, den person har haft, og så skriver han, at dæmoner er ikke alle lige. Han har altså konstateret ud fra sin praksis, at de opfører sig forskelligt. Man kan sige det sådan, at de har hver deres speciale. Der er nogen dæmoner, der i gåseøjne kun kan plage kroppen, og der er nogle, der kan plage sindet, de sjælelige kræfter o.s.v.

P Plage kroppen, tilføre den fysisk smerte for eksempel?

M Ja, af den ene eller den anden art. Det tredje kapitel i bogen handler om de enkelte djævle, han har mødt. Og de har navne, fx Kain, Judas, Herodes, Barabas, Nero, Belzebug eller Lucifer. Han gør os udtrykkeligt opmærksom på, at det hedder de sådan set ikke. Men det er de navne, de symboliserer, og de svarer så til de personer i historien, som vi kender. Det vil sige, at Djævelen hedder Kain, ham kender vi fra Bibelen, det var ham, der slog sin bror ihjel. Det fremgår også helt tydeligt, at den rigtige eksorcist,

der har den fulde åndelige magt, han har kontrollen i en eksorcisme, det er ikke Djævelen der har den. Lige-gyldigt på hvor højt niveau djævelen er, så er det eksorcisten, der så skrøbelig han end er som menneske betragtet, der i kraft af Guds kraft har autoriteten. Dvs. at det er eksorcisten, der bestemmer, hvad der skal ske i eksorcismen, og derfor kan han også sige: "Du, dæmon, sig mig dit navn".

I vejledningen til eksorcismen kan man læse, at man skal passe på, for djævelen forsøger at lyve, enten ved ikke at svare eller ved at oplyse et andet navn. Hvorfor? Jo, for i det øjeblik hvor man kender det navn, der karakteriserer ham, så har man en helt anden personlig konfrontation. Det handler om at skjule sig. Der er stor forskel på, at derovre sidder et menneske og derovre sidder Hans-Peter. Det er et møde mellem to personlige væsner: Eksorcisten og så en dæmon. Derfor er navnet i mange tilfælde så vigtigt, fordi det også er et program for dæmonen forstået på den måde, at den dæmon er en morder, endda en brodermorder, en der har som formål virkelig at myrde i bogstaveligste forstand, at få blodet til at flyde.

På den måde har han kunnet identificere mange af de navne, Herodes og Judas, Judas, det er forræderen. Det er så sandelig ikke nogle små banale dæmoner, han her har været i konfrontation med. Derfor sagde jeg, at når kroppen er besat, så betyder det, at dæmonen i eksorcistøjeblikket, altså når eksorcismen finder sted, faktisk overtager kroppens funktioner, tager kroppen i besiddelse.

A Altså tale og gestik?

M Ja, og det kan man se. Ansigtet ændrer karakter. Munden og stemmen ændrer karakter. Hvis det er en kvinde, kan hun pludselig få en grov mandestemme. Ansigtet bliver dæmonisk, får træk af den ånd. Det er igen kendsgerninger.

I det øjeblik står eksorcisten lige over for dæmonen, der fysisk er til stede i den krop, og så kan der foregå den dialog. Det er på den måde, at eksorcisten har befaleet dæmonen at forklare, hvorfor den er der, hvad den gør, og hvad den vil. Stiller en række spørgsmål.

A *Det er heksehammeren?*

M Det er en nyere udgave. Heksehammeren var den der gjaldt, indtil den nyeste kom her. Men den er baseret på en gammel, gammel erfaring, der er nedfældet i en vejledning, og der står der udtrykkeligt, at man ikke skal stille nysgerrige spørgsmål til dæmonen, kun relevante spørgsmål. Det korte af det lange er, at eksorcisten tvinger disse forskellige dæmonerne til at udlevere nogle dæmoniske hemmeligheder, som giver os indblik; og så spørger eksorcisten: "Hvorfor fortæller du mig det? Sig mig sandheden, kun sandheden". Han skal byde. "Hvorfor giver du mig alt det, hvorfor udleverer du dig selv?" Og så er svaret: "Fordi Ham deroppe, de siger aldrig Gud direkte, har befaleet os at svare på alle dine spørgsmål". Gud har ønsket, at dæmonerne skal afsløre nogle af deres hemmeligheder. Sådan at vi simpelthen kan læse om det, sætte os ind i det.

P *Men når nu nogle dæmoner har specialiseret sig i at tilføre kroppen smerte og andre at øve destruktiv adfærd mod sjælen, findes der så specifik uddrivelsesform til hver dæmon?*

M Gid det var så vel, gid det var så vel. Det er også noget eksorcisterne drøfter, fordi fuldstændig ligesom ved en lægelig behandling så er der tilfælde, hvor man må sige, at det bare ikke virker. Nu sagde jeg så stærkt, at det er eksorcisten, der har kontrollen, men en gang imellem forsøger dæmonen med voldsomhed at lade som om den har kontrollen. Den kan blive så utro-

lig voldsom, at der skal være fem stærke politibetjente til at holde en besat, som må lægges i lænker. Det er jo igen facts. Det ser man jo ikke på et sindsygehospital. Man kan godt se nogle sindslidende, der er voldsomme. Men i det her tilfælde, der er det ofte graden, der afslører, at der er tale om meget mere end sindssygdom eller noget helt andet. Nej, det er og bliver det store mysterium: Hvorfor lykkes ikke alle eksorcismer?

A *Det gør de ikke?*

M Nej, jeg vil endda sige langtfra. Lige gyldigt hvor meget dæmonerne synes at have kontrol med verden, omgivelserne eller personer, så er det ikke dem, der har den øverste kontrol. Det er Gud. Med andre ord Gud bevarer, han er fuldstændig situationens herre.

Jeg plejer at sige til mennesker, at de ikke skal glemme, at alle dæmoner, alle djævle, blev skabt som Guds tjener. Dvs. de skulle tjene Guds gode planer med verden og med os mennesker. Det har han ikke dispenseret dem fra. Da de faldt fra, så afskedigede han dem ikke. Det gør han en dag, når det hele skal afsluttes, det er derfor vi taler om verdens ende.

Hvis man skal sige, hvad moralen på historien er, så han skriver den selv om dette stakkels menneske, der har været utrolig forpint og også har skabt utrolige vanskeligheder for andre mennesker. Dette menneske, som gradvis blev befriet, døde som en helgeninde, fordi hun tog kampen op. Jo mere hun blev fri indvendig, jo mere begyndte hun selv at kæmpe. Denne voldsomme kamp inden i sig selv, gjorde hende til et andet menneske. Og hendes endelige befrielse, hvor Djævelen har så lille magt, den sker i hendes dødsøjeblik. Da er hun et fuldstændigt nyt menneske; hun dør som et fuldstændigt forvandlet menneske.

P Når man kan have en dialog kørende direkte med dæmonen, foregår det så gennem den besattes krop?

M Gennem munden. Dæmonen overtager alle de kropslige organer. Hænder, krop og mund.

P Forstået ret at en anden stemme overtager personens stemme?

M Jamen, det var jo det, jeg sagde, stemmen ændrer sig karakteristisk, slår fuldstændig over, og det er ikke personens egen stemme; så må jeg lige tilføje her, og det beskriver han også ganske klart i bogen, at i denne tilstand (han kalder den krisen) når dæmonen tager over, bliver personen bevidstløs.

Personen ved ikke, hvad der sker, er ikke med i det her. Det kan kun siges billedligt, som om personens egen sjæl eller ånd bliver trængt væk, ud af kroppen eller i hvert fald helt ud i periferien, og en anden ånd tager kroppen i besiddelse, og personen kan bagefter ikke huske noget som helst, aner overhovedet ikke, hvad der er sket, der er tale om totalt amnesi, altså...bevidstløshed.

Det mærkelige er, at når så den eksorcistiske seance er overstået enten definitivt, altså en total befrielse, eller momentant, når eksorcisten stopper den, så trækker dæmonen eller dæmonerne sig tilbage til en eller anden sektor i personen, og bevidstheden vender tilbage. Det mærkelige er, at selvom det har været voldsomme demonstrationer, hvor kroppen er blevet kastet omkuld, eller hvad ved jeg (det er ikke altid så dramatisk, kropsligt, som mange tror, når man taler om besættelse; men nogen gange er det), så har kroppen ikke lidt nogen skade.

A Bagefter er den hel?

M Ofte, ofte er personen udmattet, men altså normal uden at have været forslået som hvis man havde været i en ordentlig boksekamp eller sportskamp. Det er klart, at en langvarig besættelse slider på kroppen, og det gjorde det også i hendes tilfælde, men de enkelte gange hvor besættelsen tog voldsomme udsving, der virkede det ikke sådan, at så var personen fuldstændig ødelagt kropsligt. Det er det mærkelige.

A Jeg kan ikke huske, om det var dig, der fortalte sidst, i forbindelse med at der også optræder mærker, at der kommer mærker frem på kroppen?

M Dæmonen kan indefra, og for den sags skyld også udefra, forårsage f.eks. brændemærker. Sår og alt muligt andet kan pludselig opstå uden noget tilsyneladende grund.

A Men det er også væk bagefter?

M Ja, det kan det være. Der er ikke helt præcise regler, der siger, at det altid er sådan, men som regel kan det være væk, forsvinde. Men mange gange er det, at de er permanente, symptomet på, at det er en besættelse. Endnu inden man opdager besættelsen, så opdager man noget, man ikke kan forklare, noget der gør ondt, noget man ikke ved hvordan er opstået. Lægen kigger på det, og han kan ikke give nogen forklaring.

A Man snakker også om djævelens mærke. Kan man ligefrem tale om, at der er nogle djævelske symboler, der optræder, eller er det mere sår f.eks.?

M Det er meget forskelligt. Jeg tror ikke, man kan svare generelt på det. Der er ingen tvivl om, at Djævelen kan lave nogle symboler, dvs. symbolske mærker på kroppen. Men det tør jeg ikke sige alt for sikkert, fordi der skal man netop samle materiale ind,

og det kan da godt være, at han beskriver det her, men jeg har det ikke helt i erindring.

I besættelsestilstanden, krisen, der tager Djævelen eller dæmonen over i kroppen, og så er det, at dialogen kan finde sted. Hvordan startede det? En dæmon får besked på at fortælle, hvordan det er begyndt med den kvinde. Jo, det var begyndt kort tid efter hendes fødsel, og nu kommer vi tilbage til det, vi var inde på i begyndelsen, hendes bedstemor havde forbandet sit barnebarn ved fødslen.

P Så der er det en parallel til Italien, og det du fortalte om tidligere?

M Nemlig, dæmonen siger udtrykkeligt, at da hun blev født, forbandede hendes bedstemor hende. Se, der kommer det onde ind. Hvordan kan en bedstemor forbande et nyfødt barn? Der ser man det onde. Hun har givetvis, i hvert fald på en eller anden måde, været redskab for djævelen. I hvert fald blev dette barn forbandet, men det bliver man ikke besat af.

Man døber jo små børn i den katolske tradition som i folkekirken. Ved det katolske barnedåbsritual er der faktisk også forinden eksorcismer. Man kalder dem dåbseksorcismer eller bare eksorcismer. Før voksendåb, hvis det altså er voksne, som ikke er blevet døbt, gennemgår den voksne en hel serie eksorcismer, fordi erfaringen viser, at Djævelen har en særlig magt til at plage og ikke mindst hindre mennesker i at blive døbt, fordi ved dåben kommer de til at tilhøre Gud. D.v.s. at Djævelen sætter voldsomt ind mange gange mod voksne for at hindre dem i at blive døbt, for at beholde dem i sin sfære.

A Og det gør man forud for alle katolske dåbsritualer?

M Ja, kirken har opdaget, at mange af dåbskandidaterne i deres forberedelsestid har brug for eksorcismer for at blive befriet for disse angreb, således at de fuldt og helt, når de bliver døbt, overgives til Gud. Man har bevaret, også for små børns vedkommende, en eller flere eksorcismer.

Så kan man sige, kan et lille barn være besat? Man kan måske godt teoretisk forestille sig en besættelse, hvor hele barnets krop er overtaget, men det er ikke det, der er pointen her. Pointen er også små børn i et eller andet omfang kan blive tæt berørt, altså blive angrebet, af dæmoner. Jeg har oplevet eksempler på børn, som har været plaget af noget dæmonisk. I det ene tilfælde var det en mor, der fortalte mig, at hun en dag var kommet hjem, og drengen (en sød dreng, yngst i en børneflokk på fem, mellem fem og syv år gammel) var pludselig blevet fuldstændig vanvittig, som han aldrig havde været før. Han råbte op, kastede med tingene til højre og venstre og var fuldstændig sindsyg. Han havde aldrig før opført sig sådan.

Moderen var kristen, men uden at tænke over det, sagde hun spontant: "Gå bort, Satan!" De store søskende blev jo fuldstændig stive, da de så deres lillebror reagere så voldsomt og hørte moren råbe ud: "Gå bort, Satan! I Jesu navn". Drengen klaskede nu fuldstændig sammen nede på gulvet, men rejste sig bare op som om intet var sket, og de store børn kiggede. Moren var lige så chokeret. Hun havde aldrig oplevet det før. Der har vi igen Helligånden, der pludselig fylder én og værsgo, bang, så er det slut. Hun kom selvfølgelig fuldstændig rystet og fortalte mig den historie.

P Men lykkes alle eksorcismer?

M Nej, de lykkes ikke altid. Han var jo også ude for, at han ikke kunne få fordrevet den ene og den anden dæmon, og hvor gerne han end ville have det her afsluttet, så skete det ikke på trods af, at de allige-

vel var nødt til at lyde ham i seancen, men gå ville de ikke. Så spurgte han engang en konkret dæmon: "Sig mig, hvorfor forlader du ikke, når jeg befaler dig det?", og så sagde dæmonen: "Når ham deroppe siger jeg skal, gør jeg det".

A Det virker også meget paradoksalt, at man på den ene side kan konstatere, at de lyder Guds ord, men på en eller anden måde kan Gud også vælge at lade dem blive.

M Men det viser nok, at Gud har givet os del i sin guddommelige magt, men vi er ikke Gud. Og vi skal nok forstå dæmonerne og forstå, at det er Gud, der ved, hvordan det her i sidste ende skal takles, og hvordan det skal forløbe. Vi er kun redskaber. Hvis eksorcisten ikke forstår det, så lykkes han formodentlig aldrig.

Det kan være utrolig frustrerende, men det kan også være utrolig frustrerende for en læge, der opbyder alle sine fagkunderskaber og alligevel ikke kan hjælpe en patient. Men det er igen fordi, at det er noget af et mysterium, og Gud har nogle planer, som vi ikke kan gennemskue, og som han ikke altid åbenbarer, og det er hun et godt eksempel på .

Nogen gange, så kunne eksorcisten sige: " Hvornår skal du gå?" Altså ikke, hvorfor går du ikke, men hvornår. Da kan svaret så være: "Det ved jeg ikke", "Den og den dato", "Når du gør det" eller for nogle enkeltes vedkommende "Når biskoppen driver mig ud". Det er nemlig biskoppen, der har den egentlige eksorcistiske magt, mens præsten er hans delegerede. Der har Gud altså bestemt, at med den dæmon skal biskoppen ind i billedet, før går den. Det viser igen et mysterium, altså at der er én, der styrer hele det åndelige slag, der finder sted, og det er Gud.

Jeg husker, at jeg var til en konference i Italien om eksorcismer for eksorcister, og der var der en, jeg tror

ligefrem, han havde et foredrag om det, der berørte det her spørgsmål. Han fortalte om en erfaren og en endog meget velrenommeret eksorcist, som plejer at kunne lykkes, der ikke kunne befri effektivt, definitivt, en person. Så opgav personen og gik eventuelt til en anden eksorcist, som kunne det. Han gav eksemplet med en, der havde været ved tre forskellige eksorcister, og den sidste kunne. Så er spørgsmålet, er det fordi, den sidste er bedre end den første, og hvad er det for kvalifikationer, der skal til? Så tænker man i menneskelige kategorier, eksorcisternes svar er, man kan slet ikke sige det på den måde. Det er Guds bestemmelse, hvem der skal have det sidste ord. Det betyder ikke, at så har den første og den anden eksorcists indsats været nyttesløs, fordi der er simpelthen tale om et teamwork, og Paulus selv er jo inde på det i evangelisationsøjemed. Han siger i Korinterbrevet, hvor menigheden er splittet, at den ene sår, den anden vander, og den tredje høster. Det er Gud, der bestemmer, hvem der gør hvad, men høsten er Guds. Altså nogen har opgaven at så. Og således er det også med en eksorcist; det kan være, at det er ham, der skal lave det store gennembrud, altså virkelig få sat det her igang, og så kan det være, at en eller anden måske ganske ubetydelig eksorcist bare skal have det sidste ord, for at befrielsen finder sted. Det styrer Gud. Det har altså ikke noget at gøre med evner, som man har eller ikke har, eller for den sags skyld hellighed eller ikke hellighed, for der skal ofte en stor hellighed til. Der er jo mange af de store helgener, der virkelig har haft en eksorcistisk kraft, men det er ikke det samme, som at de har kunnet klare alle løsninger.

P Nu i forhold til at en person bliver udfriet, bliver sat fri, hvad så med dæmonen, bliver dæmonen så også på en eller anden måde sat fri?

M Af hvad, sin ondskab?

P Af sin ondskab. Og jeg har et tillægsspørgsmål, er der et bestemt antal dæmoner? Om hoben af dæmoner, eller om de også formerer sig ligesom mennesket får børn?

M Nej, jeg plejer at sige, at mennesket er det mest originale væsen, som Gud har skabt, fordi engle har ingen børn, og de har ingen forældre, de er skabt direkte af Gud, og der bliver ikke skabt flere, os bekendt. Dvs. han har skabt det antal, og hvor mange millioner eller milliarder det er, det har vi ikke nogen tal på. Men dem skabte han en gang for alle, og de er der, og de dør ikke og forsvinder ikke, fordi de netop ikke er bundet til en krop. Hele den cyklus og den biologi vi kender fra vores verden, den gælder ikke for engle. Det er også derfor, at de kan ikke omvende sig, fordi den pagt, det oprør mod Gud, det var definitivt. Når vi foretager os noget ondt, så kan vi fortryde det, fordi vi lever i tiden, i en rækkefølge. Vi kan blive mere og mere onde, men vi kan også vende om og blive mere og mere gode. Tiden indgår som en faktor i det at være åndelig, altså at handle som et ansvarligt menneske.

Det gør det ikke på samme måde for englene. De har haft en prøvetid (nu snakker vi menneskeligt), hvor de er blevet stillet over for et ja eller et nej til Gud. De der har sagt nej, de har sagt definitivt, uigenkaldeligt nej. De vil ikke. Pointen er psykologisk, hvis man kan tænke sig englepsykologi. Et ja er et ja og et nej er et nej, for evigt. Dvs. de vil ikke omvende sig, for evigt. Det er ikke et spørgsmål, om de kan, de vil ikke, derfor kan de ikke. Vi kan derimod ikke med en viljes agt bestemme vores evighed. Det er en serie agter. Derfor fungerer det med det onde og det gode helt anderledes på menneskenes plan og på englenes plan. Menneskene er som sagt originale, fordi de kan få børn, og vi har forældre. Dvs. at vi kan være Guds medarbejdere på livets videregivelse. Det er jo egentlig fantastisk. Gud

skaber, og vi kan skabe med Gud. Gud skaber ikke uden mennesket, han skaber uden englene. Han har aldrig brugt en ny engel til at skabe en ny engel eller et menneske eller noget som helst andet. Og det er noget meget originalt.

Og derfor siger skriften, at vi er kronen på Guds værk. Og så er der teologer, der prøver at forklare, hvorfor så englene sagde "Nej" til Gud. Det var fordi, prøven bestod i, om de ville tjene en sådan vanskabning som mennesket, altså en skabning der var dem åndeligt underlegen. De er jo uendeligt overlegne, intellektuelt og viljeskraftmæssigt.

P Hvordan?

M Fordi at det at vi er bundet, altså at vi også er kropslige væsner, gør os mindre stærke, mindre kloge. Vi skal en lang proces igennem for at hverve vores indsigt o.s.v. Englene ved bare det hele, alt hvad de skal vide.

P Hvordan?

M Det er jo ydmygende for sådan en stor ånd at skulle tjene sådan nogle bitte kravl som os. Og så kan vi også forstå, at det er en straf for en dæmon at være bundet til et menneske, en krop. Det er en slags fængsel. Så dæmonen lider, men det kan ikke være anderledes, det er så absurd det hele. Men det onde er så absurd i sit væsen.

Og det er jo derfor, at hvis eksorcisten f.eks. bruger indviet vand (i katolske kirker har vi jo vievand, altså indviet vand eller indviet olie) eller tager et krucifiks, et kors, og berører den besatte, så reagerer dæmonen, som om man piner den med glødende stænger eller sådan noget lignende. Det gør ondt. Og den forsøger at værge sig på alle mulige måder for det hellige, nærheden af det hellige. Der kan endda være tale om fysisk

kontakt, hvor dæmonen fx forsøger at afværge det ved at slå hånden væk, altså på alle mulige måder få den genstand fjernet fra sig, fordi det gør ondt.

A Det leder hen imod en diagnostisering. Sådan som jeg har forstået det, er det første skridt at finde ud af, om der er tale om en besættelse, eller om det er et psykisk problem. Det er vel den første skelnen, man må gøre sig?

M Det er den nødvendige første skelnen, ja.

A Eksorcisten må derfor, for overhovedet at kunne skelne, foretage et givet antal prøver på personen. Er det rigtigt forstået?

M Ja. Ellers kan man jo ikke finde ud af det.

A Kan en sådan prøve være at gøre brug af vievand?

M Ja, der er mange forskellige metoder, man kan bruge for at se, om personen er besat eller ej. Og et af de trick som eksorcisten kan benytte, det er at bestænke almindeligt vand på den angiveligt besatte. Hvis der kommer en voldsom reaktion eller i det hele taget en eller anden form for reaktion på grund af almindeligt vand, så er det hysteri, så er det psykisk betinget. Dæmonerne kan sandelig godt kende forskel på inviet vand og almindeligt vand. Det er et klassisk trick for at afsløre, om dæmonen virkelig er til stede. Reagerer dæmonen på vievand, eller kommer der også en reaktion på ganske almindeligt vand. Personen kan ikke se forskel, vel.

En sådan enkelt prøve er jo ikke nok. Man skal lave flere prøver og kontrolprøver, fordi Djævelen er jo også snedig. Han er interesseret i at få mig til at tro, at det er en hysteriker. Altså det er virkelig et spil, fordi han-

der jo igen om at skjule sig selv. Hvis eksorcisten tror, det er en person, der hellere bør sendes til en læge eller en psykiater, så ved dæmonen, at så er det ufarligt. En psykiater kan overhovedet ikke genere en dæmon.

P Men et menneske, et menneske som ikke er kristent, et menneske som ikke har hørt ordet dæmoni og ikke ved, hvad en dæmon er, og et menneske som ikke har nogen gud, kan sådan et menneske blive besat?

M Ja, selvfølgelig. Det har da ikke noget at gøre med kulturer, vel. Og dog, jeg tror også, der er noget kulturbestemt, men det er noget, man burde forske i. Nu forudsætter jeg, at for mig er der ingen tvivl, at der er noget, der hedder dæmoner. Jeg forudsætter også, at der er mindst lige så mange dæmoner på spil her i København, i Danmark, som der er i det sorte, sorte Afrika. Jeg bygger min forudsætning på grundlag af nogen observationer, som jeg ikke selv har gjort, men som andre har gjort.

Udgangspunktet er jo også, at dæmoner er meget forskellige. Også den måde de optræder på. Det er som om, at dæmonerne opfører sig forskelligt fra kultur til kultur. Men det skal undersøges. Man kunne undersøge, om dæmoner opfører sig noget forskelligt fra et moderne samfund, som det danske, og til et såkaldt mere primitivt naturfolk område. Men det overordnede synspunkt skulle så være, eller et af dem, at dæmoner har heller ikke frit slag. Det har de heller ikke i mig eller i dig. D.v.s. at i og med de bliver bundet til en bestemt person, så bliver de også bundet til den persons kultur og sociale adfærdsmønstre. Altså det er en indskrænkning af kulturen, det er en mulighed, men det er også en indskrænkning af dæmonens muligheder. Altså de er ikke Gud, de kan ikke gøre alt. Dvs. at de bliver bundet af et menneske og dets begrænsninger.

Det er også en begrænsning af deres muligheder, fordi de, som dæmoner betragtet, jo ikke opfører sig hverken som danskere eller som afrikanere, men som dæmoner, som englevæsner.

Men i det øjeblik de kommer så tæt på, at de kommer ind i mennesker og deres sammenhænge, så kan de ikke bare lave om på den virkelighed. De er nødt til at respektere de muligheder, der foreligger. Det ville være min forklaring. Men det skal jo selvfølgelig verificeres, for de er jo snedige og forsøger på alle mulige måder at lægge røgslør ud. Derfor skal vi passe på, at vi tager det i betragtning, når vi tager udgangspunkt i fænomenerne; at vi ikke bliver narret af disse manifestationer og så drager de forkerte konklusioner. Men det er noget, man er opmærksom på i dag, hvor man netop rejser ud i den store verden.

Så vil jeg i øvrigt sige, at stort set alle kulturer, som jo altid er religiøse i deres væsen - altså der findes jo ikke nogen kulturer, bortset fra den moderne, som ikke har en religiøs dimension - de kender til dæmoner. De kalder dem forskellige navne, men udgangspunktet er en reel erfaring, en omgang med onde magter.

Og det sidste tror jeg virkelig på er tilfældet. Men så er vi igen ovre i dette mærkelige gråzoneområde mellem virkeligheden, som er dæmonisk, eller som også kan være dæmonisk, og så menneskets virkelighed, der er sociologisk og kulturmæssigt bestemt.

Og det er en sammenkobling af disse to sider, to dimensioner, som vi hele tiden må holde regning med. Vi kan altså ikke sige ren dæmoni og så tro, man kan dyrke det i et reagensglas og sige: "Sådan ser det ud", og/eller som ren kulturhistorie og religionshistorie isolere det fra den anden virkelighed.

A Jeg vil gerne vende tilbage til diagnostiseringen. Har du prøvet at arbejde sammen med f.eks. en psykiater eller psykolog i forbindelse med folk, der har sjælelige problemer eller psykiske problemer?

M Jo, det har jeg for så vidt, men nu må jeg først, hvad mig selv angår sige: Jeg er ikke det, vi i katolsk forstand kalder eksorcist. Eksorcist det er et embede, som biskoppen tildeler en eller flere præster, som han skønner er åndeligt kvalificeret til det og har en forudsætning herfor.

I Danmark har vi i den katolske kirke ingen officielle eksorcister. Vi har ikke det embede. Vi kunne have det, og det er også muligt, vi en dag får brug for det, men vi har altså ikke nogen præster udpeget til denne funktion.

Som sagt har jeg så, og jeg vil tro også andre præster, i praksis været ude på det overdrev, at vi har mødt mennesker, som enten har været besatte eller også i hvert fald har været så angrebet, at vi virkelig - jeg i hvert fald for mit vedkommende - er dybt overbevist om, at her står vi over for en dæmonisk aktivitet.

I virkeligheden kan enhver kristen og enhver præst foretage det, man så kalder private eksorcismer, d.v.s. bøn; bøn til Gud eller direkte befaling til det onde, til de onde magter, om at forholde sig på den og den måde og forsvinde på den og den måde.

Og det vil sige, at så bruger man typisk ikke den officielle "Rituale". En helt ny udgave af Rituale er kommet for to-tre år siden. Det er den, som den officielle eksorcist bruger som udgangspunkt. Han er ikke bunden til den, fordi man kan aldrig være bundet til et ritual, men altså som udgangspunkt, og det er det, vi andre ikke gør, hvis ikke vi har biskoppens særlige godkendelse til det. Så klarer vi os - i gåseøjne - med mindre. Og det vil sige, der er mange andre midler og i øvrigt også bønner, altså Rosenkransen. Den er et klassisk eksorcistisk middel, ikke fordi det er i dens væsen at være eksorcistisk, men fordi det er en bøn til Gud og på Jomfru Marias forbøn, men det har vist sig, at hvis der er noget, dæmoner er bange for, så er det, når mennesker begynder at bede Rosenkrans, og derfor er den et klassisk middel. Hvis en præst kommer under med, at

et af hans får, en af hans troende, er særligt plaget, fristet, angrebet, eller hvad det nu kan kaldes for, så siger han: "Prøv at bede systematisk Rosenkrans". Men igen med den samme erfaring: nogen gange er det drøjt, utrolig drøjt, det er ikke noget med et knips med fingrene, og det er ikke noget med bare fem minutters bøn. Det kan være virkelig åndelig kamp, og den kan gå over lang tid.

A *En kamp, der kan strække sig over flere dage?*

M Ja, eller lang tid, altså hver dag kan man jo ikke holde til. Mange gange!

Man kan spørge, hvornår man kan tale om egentlig besættelse?

Grænsen kan tilsyneladende være flydende. Det er typisk at man taler om et angreb eller »obsessio« – i øvrigt skelner den officielle sprogbrug i ritualer ikke mellem besættelse og det, man kunne kalde »quasi«-besættelse, den samler det under én betegnelse. Betegnelsen er på latin »obsessio« - obsession på engelsk

Man skal passe uhyre meget på brugen af betegnelserne. F.eks. at være dæmoniseret betyder ikke nødvendigvis, det vi kalder besættelse, Så der skal vi lige passe på at vi bruger ordene rigtigt, at vi forstår, at mange ord er relative begreber, som vi udtrykker en eller anden form for dæmonisk aktivitet i, i en eller anden grad, på et givet område.

A *Men når du benytter begrebet »quasibesættelse«, tænker du så på, at det både kan være en religiøs besættelse og nogle psykologiske problemer?*

M Nej. Quasibesættelse, det er en besættelseslignende tilstand. Besættelse er, som jeg før sagde, hvor dæmonen har, får eller har næsten fuld kontrol over kroppen. Quasi betyder næsten det samme, nemlig

mennesker der er så plagede, at de i hvert fald lejlighedsvis i bestemte situationer mister hele eller næsten hele kontrollen. Der er eksempler på store helgener i litteraturen, der i perioder har været quasibesat, altså har været i en tilstand, hvor de f.eks. ikke kunne styre deres mund, de sagde gudsbespottelige ting og alt muligt andet. De var fuldstændig ude af kontrol.

Er det så besættelse eller ej? Noget, der minder om det. Men de var sig bevidst. Det, der er karakteristisk, måske den egentlige forskel, det er det med bevidstløsheden, at et menneske, der er besat i den grad, som vi før talte om, i en krisesituation bliver bevidstløs, altså er ikke sig bevidst, hvad der kommer ud af munden. Hvorimod én, der ikke er fuldt ud besat, oplever at sige ting, oplever at smide med korset eller hvad det kan være, altså gør modstand. Personen føler en forfærdelig skyld, har en forfærdelig skyldfølelse over pludselig at angribe Gud, men kan ikke lade være. Der er store helgener, officielle altså, som senere er blevet helgenkåret af den katolske kirke, som har været i den tilstand, og det har været kendt. Det har været et helvede for disse personer, men det er beskrevet, og det er autentisk. Og det viser bare igen et mysterium, hvorfor tillader Gud det? Der er her tale om mennesker, der har levet et pletfrit – i gåseøjne pletfrit – liv.

A *Så det er ingen straf?*

M Det er ingen straf, det er en prøvelse. Og der har vi igen Guds mysterium. I den katolske kirke har vi et begreb, som måske også hører hjemme her, i hvert fald har jeg stødt på det i praksis mange gange, nemlig det vi kalder: "Den stedfortrædende lidelse eller prøvelse". Det kan være fysiske lidelser, det kan være andre former for lidelser, og det kan være sådanne dæmoniske angreb. Det er mennesker, der netop fordi de er udvalgte af Gud, er udvalgt til at aflaste, lad mig så bruge det udtryk, det ligger jo i ordet stedfortræder,

at aflaste det onde, aflaste andre personer fra det onde, der ellers vil angribe dem. Der er en slags solidaritet, hvor Gud siger, at det onde, dæmoniske angreb eller hvad det kan være, sygdom, flyttes over på den person, der er stærk nok til at bære det. Og det er klart, så bliver det til vedkommendes egen fuldkommengørelse og helliggørelse, samtidig med at det bliver en aflastning, måske direkte en befrielse for en anden.

Det er altså igen et mysterium. Og vi ser dette princip med stedfortrædelse i Jesu tilfælde fordi, hvis der var nogen, der var stedfortræder for hele menneskeheden, så var det Jesus. Men den katolske forståelse er, at han inddrager os andre i et eller andet omfang, fordi denne stedfortrædenhed, kamp og lidelse og alt mod det onde, sygdom, dæmoner og hvad det kan være, den fortsætter lige til hans genkomst. Der er så kirken. Vi der tilhører Kristus, vi er inddraget i denne proces, og derfor er der nogen iblandt os, der, for andres skyld, må lide noget de ikke har – i gåseøjne – fortjent.

P Vil du uddybe eksorcistens arbejde?

M Man kan ikke være professionel eksorcist. I den forstand at man så er cool, laver arbejdet cool, og så glemmer man det bagefter. Nej, fordi det er en tros-kamp, og ved de store, altså de officielle eksorcismer, der anbefales der udtrykkeligt, at der er flere til stede. Man må holde sig for øje, at der kun er én eksorcist, der må lede det, for ellers begynder dæmonerne at spille dem ud mod hinanden, kun én har den eksorcistiske funktion. Der kan være en bisidder, en eksorcist, der står i reserve, hvis den første eksorcist kollapser i kampen, og det kan være psykisk eller fysisk, så kan bisidderen træde til og overtage.

Det er et bedende miljø, så det foregår i en bedende atmosfære. Så det er altså joint forces, et teamwork. I tilfælde med meget fysiske eller psykiske udslag, anbefales det meget stærkt, at der er en læge til stede, som

undervejs kan sige til eksorcisten: "Nu, stop lidt, jeg er nødt til at give vedkommende en indsprøjtning eller noget medicin, fordi jeg kan se, at organismen kan ikke bære mere". På den måde kan en læge bistå. Men det forudsætter selvfølgelig, at lægen på forhånd accepterer, at der er tale om en eksorcisme, og altså godkender, at der ikke er tale om psykiske fænomener, men en virkelig åndelig kamp, og at han er til stede som reserve for at kunne gribe medicinsk ind, hvis det er nødvendigt.

A Det lyder meget fremmed i vores kulturkreds, at man kunne forestille sig, at læger ville træde ind i den rolle her. Er det tilfældet i Danmark?

M Mig bekendt ikke, jeg har selv efterlyst det. Jeg har snakket med læger om det – engang i mellem kan man virkelig føle behov for at have en læge ved sin side og også ved diagnostiseringen. Jeg har haft kontakt med forskellige læger i tidens løb, som ikke har været totalt afvisende, men det er nyt. På nogle af de internationale kongresser, jeg har været til, har der ofte været psykiatere eller andre former for læger, som går aktivt ind for det og accepterer det fuldt og helt, ikke mindst i Amerika, Frankrig og Italien.

A Skal jeg forstå det ret, at psykiatere og læger opererer med Djævelen og Gud som realitet?

M Ja, de accepterer denne virkelighed, og hvis de får en henvendelse fra kirken, fra eksorcisten, om de vil bistå, så træder de ind. Mange af den slags læger var med på de internationale kongresser. Det var meget spændende for os andre at høre, når de tog ordet og stillede spørgsmål. Der var f.eks. en fransk psykiater, tror jeg, en yngre mand i øvrigt, som stillede et spørgsmål til forsamlingen, netop om noget med forhekseri af et helt område. Han fortalte, at der verserede

en stor sag i medierne i Frankrig. I et område i Sydfrankrig, skete der mystiske ting, bl.a. døde kvæget og de opførte sig mærkeligt rundt omkring på de forskellige gårde. Selvfølgelig havde de lokale veterinære myndigheder været på færde og havde ikke kunnet se noget som helst; der var ikke kogalskab eller andre sygdomme. Så blev de nationale veterinære myndigheder involveret i sagen, fordi det fortsatte, og man kunne overhovedet ikke styre det. Der var så situationen, og så spurgte han netop, om der var nogen eksorcister, der havde erfaring med den slags ting. En eksorcist fra Korsika, ja det har det vist været, svarede, at han faktisk havde erfaring. Der var flere andre, der sagde, de havde haft lignende erfaringer. I de tilfælde var de gået ud og havde eksorciseret staldene og områderne, eller hvor det nu var. Men hvad er der egentlig sket? Hvad er årsagen til det? Men altså den eksorcist fra Korsika fik ordet og forklarede, hvad han havde oplevet på Korsika, og det svarede fuldstændig til psykiaterens beretning, så flere af eksorcisterne var enige om, at det kunne være en forklaring, Hvad der så kom ud af det, da den psykiater tog hjem, det ved jeg ikke. Men man kan altså eksorcisere hele områder eller bygninger og ikke kun enkeltindivider.

A Men det vil sige, at de onde ånder eller dæmoner kan også dæmonisere dyr og f.eks. et helt museum?

M Ja ,og det har vi jo fra Bibelen. Vi har det berømte eksempel fra gerasernes land, hvor Jesus sejler over søen og møder den multibesatte, en mand besat af en legion med over tusind dæmoner i sig. Han lever i klippehuler og er voldelig, han råber og skriger dag og nat, og folk er bange for ham, og så kommer han farende hen til Jesus. Jesus tager affære og uddriver ham. Det interessante ved fortællingen er, at Jesus til sidst spørger disse dæmoner: "Hvor mange er I?". Det er interessant . Der kommer også et svar: "Vi er en

legion". "Men hvad er dit navn?", spørger Jesus. "Mit navn er Legion, for vi er mange". Og så beder trygledede ham ikke at sende dem bort fra området. Ved siden af gik der en stor flok svin, og så sagde de: "Send os i de svin". Og det tillod Jesus dem, og de for alle sammen i svinene, og svinene for ud over brinken og styrtede sig i søen og druknede.

Dette eksempel er meget spændende, fordi man kan stille virkelig mange spørgsmål til den beretning, for her er der tale om, at denne legion af dæmoners tilholdssted var et sted, og for dem var det en katastrofe at blive sendt væk fra stedet. Da Jesus ikke ville gøre definitivt op, af grunde som kun Gud kender, med disse dæmoner på dette sted, men kun befri den mand, så tillod han dem at blive på stedet. Det skete på den måde, at de så for i svinene, så det er der altså bibelske eksempler på.

P For at samle op på diagnostiseringen om, hvorvidt et menneske er besat eller ej, her kom du ind på brugen af at stænke ikke-indviet vand på personen, men vil du komme diagnostiseringen og den eventuelle eksorcisme lidt nærmere?

M Det er klart, at det er et helhedsbillede, man må danne sig af personen. Mange ting må tages i betragtning. Et meget markant symptom er, at dæmonen altid forsøger at holde personen væk fra hellige ting eller fra Gud selv, dvs. dæmonen helt særligt forsøger at angribe personens forhold til Gud.

Det er der, personen selv meget ofte får mistanke om dæmonens aktivitet. Nu nævnte jeg drengen, hvis søster bragte ham til mig. Han var som sagt ikke besat, han var under pres fristet eller bombarderet til ikke at gå i kirke. Det er sådanne hændelser der allerede dengang fik mig til at spidse ørerne. Sådant kan man sige, hvis personerne fortæller om, at de fx ikke kan læse i Bibelen, at de ikke kan huske noget som helst af, hvad

de har læst, eller at de sædvanligvis går i kirke, men pludselig har de ikke været i kirke overhovedet. Det er ofte der, jeg aflurer eller mærker en dæmons tilstedeværelse. Folk kommer og siger til mig: "Jeg har egentlig slet ikke lyst til at komme og snakke med dig om det, fordi det er bare noget pjat det her. Jeg bilder mig bare noget ind, og man må ikke forstyrre præsten, for han har så travlt", og så siger jeg: "Åh ja, jeg har før hørt den den der med, at præsten har så travlt. Det er den måde, folk ofte forsøger at overtale folk til at holde sig væk fra ham".

Det er i sig selv ikke andet end spor, man skal gå efter, for at få det bekræftet. På den måde kan man se et adfærdsmønster, som man kunne kalde et dæmonisk adfærdsmønster, dæmonens måde at lave sin strategi på, og den går ud på igen at ødelægge hvad? Troen, forholdet til Gud. Hvis man helt klart kan se, det peger i den samme retning, så kan man konkludere med en eller anden rimelig moralsk sikkerhed: Det er dæmonisk.

A Oplever du en stigning i antallet af mennesker der henvender sig til dig med følelsen af at være besat?

M Absolut. For det første har jeg løbende haft henvendelser i mange år. Nogen gange ret så mange og andre gange har der været roligere perioder, heldigvis. Men nu hvor det er kommet frem i offentligheden, og alle taler om det, og den serie kom i gang (Åndernes Magt red.), så bliver jeg kontaktet af folk, idet jeg har givet mit navn til Thomas Breinholdt, fordi han adspurgte mig, om at han måtte henvise folk til bl.a. mig. På den måde er der folk, jeg ikke kender, som har ringet mig op eller sender mig en e-mail. Som han selv sagde, og det var det, der kom bag på ham selv, det var, hvor almindeligt det er, hvor megen brug der er for at få talt om tingene og få bragt hjælp til folk. Det er altså ligesom et isbjerg, og det kan jeg kun samtykke i,

det er også min egen erfaring, selvom jeg har ikke lavet nogen statistik. Det er meget mere alvorligt og udbredt, end vi går rundt og tror, selv blandt vi præster.

A Har du oplevet kraftigere besættelser, hvor du har været nødt til at rekvirere hjælp fra udlandet?

M Nej, det har jeg heldigvis ikke. Også fordi det er sin sag at rekvirere hjælp fra udlandet. Det er det.

P Hvis man skal karakterisere dæmonen, kan man i den henseende tale om, at dæmonen bærer et køn ligesom vi mennesker, eller er det et intetkønnet væsen?

M Ja, det kan man godt sige; et intetkøn. De er kønsløse, i strengeste forstand, fordi de er åndelige væsner, det var derfor jeg sagde: De har ingen forældre, de har ingen børn. De kan ikke prokreere, de kan ikke avle, så derfor er de kønsløse, men engang imellem bruger de vores kropslighed og herunder den kønslige. Således er der dæmoner, der har en udpræget seksuel aktivitet overfor os. De har det ikke i sig selv, men de angriber os på det punkt. Og det er fordi, vi er så svage på det punkt. Det er ikke, fordi de interesserer sig specielt for sex, men de ved, at det gør vi.

P Når jeg igen vender tilbage til spørgsmålet angående engleverdenen, er det fordi, det for mig bliver en uhåndgribelig, metafysisk størrelse, jeg ikke kan forholde mig til som en realitet. Foreligger der noget bevis for den, eller er det noget jeg må vælge at tro på eller lade være?

M Ja. Hvad forlanger du af bevis? Der foreligger mange kendsgerninger, dvs. erfaringer. Men det er klart erfaringer, som andre, der ikke har gjort dem, når de

hører dem, kan sige nåh jah til. Enten tror man på det og lytter, eller også tror man ikke på det.

Der er jo da mindst lige så mange, hvis der ikke er flere, erfaringer om engle, som der er om dæmoner. Og i øvrigt er det i hvert fald den katolske kirkes klare forståelse og opfattelse, at hvert eneste menneske har det, vi kalder en værneengel – en skytsengel – en god engel, der ledsager os hele livet, som er vores engel, og som netop skal beskytte os mod de værst tænkelige ting og derfor også forsøger at påvirke os til det gode, men aldrig ved tvang. Det er modsætningen, Djævelen, der bruger tvang og vold, hvor han kan. Englene bruger overtalelsens vej og kun overtalelsens vej. Det er derfor, vi ofte overhører dem.

